

İMAM HATİP OKULLARINDA OKUL YÖNETİMİNDE KORONAVİRÜS (COVID-19) SALGININDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Nicet GÜLECEN¹

Makale Bilgisi	Özet
Makale Türü Araştırma Makalesi	Bu çalışmanın temel amacı, imam hatip okul yöneticilerinin korona virüs (Covid-19) salgınında okul yönetiminde karşılaştıkları sorunları ve geliştirdikleri çözüm önerilerini belirlemektir. Bu amaçla nitel bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Malatya ilinde görev yapan 14 imam hatip okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmada görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların kıdem, cinsiyet, görev unvanı ve görev yaptığı öğretim kurumunu tespit etmeyi amaçlayan dört soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların bu süreçte yaşadığı sorunları belirlemeyi amaçlayan on yedi soru yer almaktadır. Araştırmada ulaşılan veriler içerik incelenmesi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda imam hatip okul yöneticilerinin korona virüs (Covid-19) salgınında en çok karşılaştıkları sorun alanları olarak; uzaktan eğitim döneminde öğrenci ile etkileşimin az olması nedeniyle eğitim ve öğretimde aksaklıkların yaşandığı, öğrencilerin dersleri takip edebilecekleri teknolojik altyapının yetersiz olduğu, okullarının açılması ile birlikte salgının artmasına ve önlenememesine dair kaygıların olduğu, okulların açılması ile birlikte istenilen düzeyde hijyen standartlarının sağlanamamasına yönelik endişelerin yer aldığı belirlenmiştir. Yaşanan bu sorunların çözümüne yönelik; teknolojik imkânların (internet bağlantısı, internet sağlanması, bilgisayar, tablet, akıllı telefon tedariki) eğitimde fırsat eşitliği ekseninde iyileştirilmesi gerektiği, okulların açılması ile birlikte telafi programlarının (destekleme ve yetiştirme kursları, ilköğretim yetiştirme programı, telafi eğitimleri) uygulanması gerektiği, okullara maddi kaynaklar aktararak veya malzeme yardımıyla bulunularak hijyen standartlarının iyileştirilmesi gerektiği, salgının yayılma ihtimali dikkate alınarak okulların bir yıl dondurulabileceği önerilmektedir.
<i>Makale Geçmişi:</i> Başvuru 27.04.2021 Kabul 04.09.2021	
<i>Anahtar Kelimeler:</i> İmam hatip okulu, Okul yöneticisi, Korona virüs, Uzaktan eğitim, Hijyen koşulları.	

¹ Okul Müdürü, Dr. Saadetin Hacıevliyagil İmam Hatip Ortaokulu, nicetgulecen@gmail.com, 0000-0002-0523-7061

PROBLEMS ENCOUNTERED IN THE CORONAVIRUS (COVID-19) EPIDEMIC IN SCHOOL MANAGEMENT IN IMAM HATIP SCHOOLS AND SOLUTION SUGGESTIONS

Article Information	Abstract
Article Type Research Article	The main purpose of this study is to identify the problems faced by school administrators in the corona virus (Covid-19) epidemic and the solutions they developed. For this purpose, a qualitative research was conducted in phenomenology design. The study group of the research consists of 14 imam hatip school administrators working in Malatya. Interview form was used as data collection tool in the study. This interview form consists of two parts. In the first part, there are four questions aiming to determine the seniority, gender, job title and educational institution of the participants. In the second part, there are seventeen questions aiming to determine the problems experienced by the participants in this process. The data obtained in the research were analyzed by content analysis. As a result of the research, as the most common problem areas faced by imam hatip school administrators in the corona virus (Covid-19) epidemic; It has been determined that there are problems in education and training due to the lack of interaction with students during the distance education period, the technological infrastructure where students can follow the lessons is insufficient, there are concerns about the increase and inability to prevent the epidemic with the opening of schools, and there are concerns about the failure to achieve the desired level of hygiene standards with the opening of schools. For the solution of these problems; technological facilities (internet connection, internet provision, computer, tablet, smart phone supply) should be improved in terms of equality of opportunity in education, compensation programs (support and training courses, primary education training program, remedial training) should be implemented with the opening of schools, by transferring financial resources to schools It is suggested that the hygiene standards should be improved with the aid of materials or materials, and schools can be frozen for one year, considering the possibility of the epidemic spreading
Article History: Received 27.04.2021 Accepted 04.09.2021	
Keywords: Imam hatip school, School administrator, Corona virus, Distance education, Hygiene conditions.	
<hr/> Kaynakça Gösterimi: Gülececi, N. (2021). İmam hatip okullarında okul yönetiminde koronavirüs (covid-19) salgımında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. <i>Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi</i> , 2(2), 1-13. <hr/>	

1. GİRİŞ

Bu bölüm başlığı altında araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayıltılar, sınırlılıklara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsan yaşamının doğumdan ölüme kadar olan sürecinde bireyler yeni davranışlar kazanarak eğitim görmektedirler. Bu manada eğitim, insan yaşamının bütün yönlerini oluşturan bir süreçtir. Eğitim-öğretim sisteminin temelini okullar oluşturur. Okulları yönetmekle görevli olan kişiler okul yöneticileridir. Okul müdürü okulun her türlü iş ve işleyişinden sorumludur.

Toplumsal örgütlerden birisi de eğitim örgütleridir. Eğitim örgütleri toplumların dinamizmini yansıtır. Eğitim örgütünün oldukça karmaşık bir yapı ve işleyişe sahip olduğu belirtilmektedir. Eğitim sistemin içerisinde yer alan çeşitli unsurların amaçları doğrultusunda bir araya gelerek sistemin çalışmasını sağlar. Ancak sistemin etkili bir şekilde işlenmesini sağlayan okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, yardımcı personel ve velilerdir. Okulun amaçlarının en üst düzeyde gerçekleşmesinden okul yöneticileri sorumludur.

Eğitim, eğitim kitaplarında “bireye kendi yaşantısı yoluyla istenik davranış kazandırma süreci” olarak tanımlanmıştır. En özgürlükçü yaklaşımlarda bile eğitim devletin temel görevleri arasında en önemli görevlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Özdemir, 2000: s.16).

Yönetim, bir örgütün belirlenen politikalarını uygulamak için sürdürdüğü etkinliklerini düzenleme yollarını ifade eder. Başaran’a göre yönetim, toplumsal ihtiyaçların bir kısmını karşılamak üzere önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirecek görev ve rolleri yapmak üzere bir araya getirilen güçlerin koordinasyonu ve yönlendirilmesi sürecidir (Başaran, 1982: 91).

Her düzeydeki kurumun başarısı, kurumu yöneten yöneticinin bilgi, beceri, insan ilişkileri ve sorun çözme maharetiyle yakını ilişkilidir. Büyük Önder Atatürk eğitimle ilgili şöyle der: “Eski idarelerin eski hükümet gençlerinin en büyük fenalıklarından biri de irfan ordusuna layık oldukları büyük ehemmiyeti vermemeleridir” (Özcan, 1989: 14).

Yönetim, evrensel düzeyde bir süreç, gelişmekte olan bir bilim ve eski bir sanat olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca yönetim, kurum kaynaklarının planlanması, örgütlenmesi, eşgüdümlemesi ve denetlenmesiyle kurum amaçlarının gerçekleştirilmesi sürecidir (Şişman ve Turan, 2002:5). Yönetimin görevi; insan ve madde kaynaklarını etkili ve en uygun bir biçimde kullanarak bilimsel ve toplumsal değerler skalası içerisinde kurumun gelişmesini sağlamaktır. Eğitim yönetimini kamu yönetiminin özel bir alanı olarak görebiliriz. Eğitim yönetimi, eğitim mekanizmalarını istenilen amaçlara ulaştırmak üzere insan ve madde kaynaklarını sağlayarak, etkin bir biçimde kullanarak, politikaları ve belirlenen kararları uygulamaktır (Taymaz, 2003: 20).

Yönetici, kurum lideri tarafından benimsenen ve geliştirilen, hayal gücü ile farkındalık ortaya konan planlar yapan ve bu planları kaidelerine göre uygulayan ve istenilen hedeflere ulaştıran kişidir. Diğer bir ifade ile yönetici, kurum lideri tarafından benimsenen ve geliştirilen, hayal gücü ile farkındalık ortaya konan planlar yapan ve bu planları kaidelerine göre uygulayan ve istenilen hedeflere ulaştıran kişidir. Yönetici konumdaki insanların yönetim süreçlerini yerine getirirken bazı rolleri benimsemeleri gerekli görülmektedir. Bu rollere baktığımızda, liderlik, bilgi toplama, bilgi yayma, sözcülük, kaynak dağıtıcılık, arabuluculuk, sorun çözücülük, işletme sahipliği gibi rollerdir. Bu rolleri oynayabilmek için yönetici konumunda olan insanların teknik, teorik ve insani yönlerden yeterliliklere sahip olmaları gerekli görülmektedir. Bu durum, yönetici olacak insanların özel bir biçimde yetiştirilmeleri gereğini ortaya koymaktadır (Şişman ve Turan, 2002: 6).

Okul yöneticisi, sahip olduğu bireysel ve mesleki nitelikleriyle diğerleri için iyi bir model olmaktadır. Eğitim yönetiminde doğru örnekler sergilenmesinde okul içi ve dışı dengelerin gözetilerek farklı bir bakış açısına sahip olmayı gerektirmektedir.

Okul müdürünün görev tanımı 2508 sayılı Tebliğler Dergisinde (2001) şu şekilde tanımlanmaktadır: “Müdür, okulun yönetimini; kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, plan, program ve emirler doğrultusunda planlar, organizasyon, koordinasyon görevlerini yerine getirir, uygulama ve denetimini yapar. Personelin performansını değerlendirerek yüksek verim elde etmek için tedbirler alır. Okulu ile ilgili iyileştirme önerilerini amirlerine sunar. Astarına yetki ve sorumluluk devrederek, işlerin daha rasyonel yürütmesini ve astların ihtiyaç duyulan alanlarda iyileşmelerini sağlar. Kendisine bağlı personelin sicil raporlarını doldurur. Amirleri tarafından istenildiğinde okulu ile ilgili faaliyetleri bir rapor halinde sunar, astlarından gelen önerileri değerlendirir. Çalışmaları ile ilgili işlerin değerlendirmesini yapar.”

Sorun çözmek yönetimin kalbidir. Örgütün yaşaması, sağlıklı olması, gelişmesi ve büyümesi için karşılaşılan sorunların çözülmesi ve gerekli koruyucu önlemlerin alınması gerekmektedir. Karşılaşılan sorunların

uygun yöntemlerle çözülmesi için öncelikle bu sorunların doğru tespit edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle de okul yöneticilerinin yaşadıkları sorunların belirlenmesi önemlidir.

Okul müdürü bir insan, bir lider ve bir vatandaş olarak sorumluluk bilinciyle yönetim görevini yerine getirmelidir. Okul müdürü, sosyal isteklere cevap verebilmek için kültürel değerler, politik gelişmeler ve insan tabiatı hakkında sürekli bir öğrenme gayreti içerisinde olmalıdır.

Çin'in Wuhan kentinden bildirilen ve nedeni bilinmeyen zatürre vakalarının kaynağının, hafif enfeksiyonlardan ağır akut solunum sendromlarına kadar ciddi bulaşma tabloları oluşturan, büyük bir virüs ailesi olan koronavirüsler olduğu tespit edilmiştir. Bu aileden, daha önce tespit edilememiş yeni bir Koronavirüs türünden kaynaklanan hastalık Covid-19 olarak tanımlanmaktadır

Hızlı bir şekilde tüm dünyaya yayılan bu hastalığın ülkemizde ilk kez 11 Mart 2020'de saptandığı bilinmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2020: 7-11).

Korona virüs (Covid-19) Salgınında İmam Hatip okul yöneticilerinin yaşadıkları sorunların tespiti noktasında imam hatiplerin eğitimdeki yerine değinmek faydalı olacaktır.

Din, insanlığın var olmasıyla başlayan bir süreçtir. Bu noktada yaratılış gerçeği olarak insanoğlunun birtakım ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamak ve bu âlemde bulunduğu süre zarfında emin bir şekilde yol almasını sağlamak için karşımıza din olgusu çıkmaktadır. Din, insanın evrendeki varoluş nedenini, yaşamın amacını ve hikmetini açıklamak ve insanın nereden gelip nereye gittiği sorusuna cevap bulmak gibi amaçlara hizmet eder (Soylu, 2013:3). Bu nedenle, din olgusunun insan hayatındaki yeri ve önemi yadsınamaz.

İmam Hatip Okulları, Türk Eğitim Tarihi'nde önemli bir yere sahiptir. Son zamanlarda bilgi ve teknolojiye hızlı gelişmeler ayrıca farklı sebeplere bağlı olarak artan göçler ve toplumsal hareketlilikler, sosyal yapıda önemli değişikliklere sebep olmuştur. Bu değişim genelde eğitim sistemini ve özelde ise din eğitimini etkilemiştir. İmam-hatip okullarında görevli okul yöneticileri, okullarını yönetirken değişik sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlara makul ve daimi çözüm bulmak üzere farklı çözüm önerileri geliştirmektedirler. Bunun yanında okullarda karşılaşılan sorunların doğru tespit edilmesi, olası farklı çözüm yollarının önerilmesi gibi yönetsel becerilerin okul yöneticilerinde bulunması önem arz etmektedir. İmam hatip okul yöneticilerinin Covid-19 salgını sürecinde görev alanı dâhilinde yaşanan sorunları belirlemeyi hedefleyen bu çalışma, çeşitli problemlerle yüz yüze gelen okul yöneticilerinin hangi çözümleri ürettiğine de odaklanmaktadır.

İmam Hatip Okullarının ana amacı, mesleki eğitim vermektir. Bunun yanında içinde bulunduğumuz yüzyılda bu alanda artmakta olan gereksinimleri karşılayacak bireyler olarak gençleri hayata hazırlamak, insanın değerini anlayan, sorunların çözümlerini bulan, milli ve manevi değerlerini korumayı bilen ve onları geliştirmekle sorumlu kişiliğe sahip bireyler olarak yetiştirmek de imam hatip okullarının amaçlarından biridir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, imam hatip okul yöneticilerinin koronavirüs (Covid-19) salgınında okul yönetiminde karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu çalışmadan elde edilen bulgu ve sonuçlardan yola çıkarak Covid-19 salgınında okul yönetiminde karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri geliştirmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma ile Covid-19 salgınında imam hatip okullarında okul yönetiminde karşılaşılan farklı alanlardaki sorunları belirlemek ve çözüm önerileri geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, süreç içinde karşılaşılan sorunları ve bu sorunlara çözüm yolları belirlenerek olası sorunlara yönelik önleyici tedbirler alınması açısından önemlidir. Bu araştırma imam hatip okulu yöneticilerinin yaşanan süreçte nasıl etkilendiklerinin, ne gibi destekler aldıklarının tespiti açısından önem arz etmektedir.

1.4. Problem Cümlesi

İmam Hatip Okul Yöneticilerinin Covid-19 salgınında okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik önerileri nelerdir?

1.4.1. Alt Problemler

1. İmam hatip okul yöneticilerinin Covid-19 sürecinde okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. İmam hatip ortaokulu yöneticilerinin Covid-19 sürecinde okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

1.5. Sayıtlar

1. İmam hatip okullarında Covid-19 salgınında okul yönetiminde okul yöneticileri birçok sorunla karşılaşmaktadır.
2. İmam hatip okul yöneticilerinin Covid-19 salgınında okul yönetiminde karşılaştıkları bu sorunlar okul yöneticileriyle yapılan görüşmeler yoluyla belirlenebilir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2020/2021 eğitim-öğretim yılında Malatya ilinde Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı imam hatip okullarında (ortaokul ve lise) görev yapan imam hatip okul yöneticilerinin Covid-19 salgınında okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine dair görüşlerini tespiti dair görüşme formu ile sınırlıdır.
2. Bu çalışma, Malatya ilindeki İmam Hatip Okullarında görev yapan okul yöneticilerinin görüş ve deneyimleri ile sınırlıdır.
3. Araştırma Covid-19 salgınında elde edilen veriler, katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorularla ve bu sorulara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
4. Araştırmada ortaya çıkacak sonuçlar, okul yöneticilerinin cevapları ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde Araştırmanın Deseni, Çalışma Grubu, Veri Toplama Aracı, Veri Toplama Aracının Uygulanması ve Analizi yer almaktadır. Bu çalışmada araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulmuştur.

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma İmam Hatip Okul Yöneticilerinin Covid-19 Salgınında okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemek üzere betimleyici bir yaklaşım izlenerek yürütülmüştür. Araştırmada elde edilen verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39).

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, Malatya ili merkez ilçelerinde görev yapan 14 imam hatip okul yöneticisinden oluşmaktadır. Okul yöneticileri araştırmaya gönüllü katılmışlardır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu tekniğinin kullanıldığı araştırmada, okul yöneticileri ile gerçekleştirilen çalışma örneğinde görüşme formu okul yöneticilerince doldurularak okul sorunları ve çözüm önerileri üzerinde dikkatli bir şekilde analiz edilmiştir. Çalışma grubuna ilişkin demografik özellikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara ait demografik özellikler

Bilgi/ Soru	Seçenekler	F (frekans)	% (yüzdeler)
Okul türü	Okulöncesi	0	0
	İlkokul	0	0
	Ortaokul (imam hatip)	13	92,86
	Lise (imam hatip)	1	7,14
Görev unvanındaki kıdemi	1-5yıl	8	57,15
	6-10yıl	4	28,57
	10 yıldan çok	2	14,28
Görev unvanı	Müdür	11	78,58
	Müdür yardımcısı	3	21,42
Cinsiyet	Erkek	14	100
	Kadın	0	0

Bu çalışmada sadece imam hatip okul yöneticilerinin düşünceleri alınmıştır. Tablo 1 incelendiğinde okul yöneticilerinin çalıştığı okul türleri, görev unvanındaki kıdemleri, görev unvanları, cinsiyete ilişkin bilgileri içermektedir. 13 imam hatip ortaokulu, 1 imam hatip lisesi yöneticisi bu çalışmaya katılmıştır. Çalışmayan katılan 8 yönetici 1-5 yıl, 4 yönetici 6-10 yıl arasında ve 2 yönetici ise 10 yıldan fazla kıdeme sahiptir. Görev unvanı

itibariye çalışmada 11 müdür, 3 müdür yardımcısı görüşlerini belirtmiştir. Çalışmaya katılan yöneticilerin tamamının erkek olduğu (14 kişi) görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı olarak danışman yardımıyla geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanıldı.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın amacını gerçekleştirmeye yönelik veriler, 2020/2021 eğitim-öğretim yılında Malatya ilindeki imam hatip okullarında görev yapan okul yöneticileri için geliştirilen “Koronavirüs (Covid-19) Salgınında Okul Yöneticisi Olmak” başlıklı yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulanması ile 2020 yılı Ekim-Aralık aylarında elde edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada görüşme yoluyla elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve yorumlanmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizine göre nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir;

1. -Verilerin kodlanması,
2. -Temaların bulunması,
3. -Kodların ve temaların düzenlenmesi,
4. -Bulguların tanımlanması ve yorumlanması.

Araştırmanın bulgularında her bir katılımcıya belli bir kod verilerek görüşleri açıklanmıştır. Veriler analiz edilirken her yöneticiye Y1, Y2, Y3... şeklinde birer kod verildi.

3. BULGULAR

Bu bölüm başlığı altında araştırmanın amacını gerçekleştirme doğrultusunda ulaşılan veriler alt problemlere yanıt olacak biçimde sunulmuş ve gereken durumlarda yorumlanmıştır. Araştırma probleminin yanıtı için toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla, gerekli durumlarda, bulgular tablolarla verilmektedir. Bulgular ve ilgili yorum, araştırma alt problemlerinin düzenlenişindeki sıraya uyularak verilmiştir.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “İmam hatip okul yöneticilerinin Covid-19 sürecinde okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?” biçiminde düzenlenmiştir.

Bu alt probleme yanıt bulmak amacıyla imam hatip okul yöneticilerinin Covid-19 salgınında okul yönetiminde karşılaştıkları sorunları tespit etmek için uygulanan görüşme formu neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 2: Yöneticilerin Okula Gitme ve Okulda Bulunma Durumları

Bilgi/ Soru	Seçenekler	F (Frekans)	% (Yüzdeler)
Okula haftada kaç gün gidiliyor?	3 gün okula gidiliyor. Y10- Y13	2	14,28
	5 gün okula gidiliyor. Y1-Y2-Y3- Y4- Y5-Y6- Y7- Y8- Y9- Y10- Y11- Y12- Y14	12	85,72
Okulda kalma süresi kaç saat?	3 saat okulda kalmıyor. Y8	1	7,14
	4 saat okulda kalmıyor. Y7	1	7,14
	5 saat okulda kalmıyor. Y4-Y10	1	7,14
	6 saat okulda kalmıyor. Y2	1	7,14
	7 saat okulda kalmıyor. Y4-Y10- Y11	3	21,42

8 saat okulda kalmıyor. Y3- Y5-Y6- Y12- Y13	5	35,74
9 saat okulda kalmıyor. Y1-Y9	2	14,28

Tablo 2’de görüldüğü üzere okul yöneticilerinin Covid-19 salgınında %85,72 oranda haftada 5 gün okula gittikleri görülmektedir. İmam hatip okul yöneticilerinin okulda kalma saat sayılarında farklılıklar görülmektedir. Genel olarak okul yöneticileri 3 saat ile 9 saat arasında okulda kalmaktadır.

Tablo 3: Okulda Yapılan İşlerin Gereklilik- Zorunluluk Oranları

Bilgi/ Soru	Seçenekler	F (Frekans)	% (Yüzdeler)
Okulda Yapılan İşlerin Gereklilik-Zorunluluk Oranları	%100 gerekli/ zorunlu idi. Y1- Y4- Y5- Y6- Y7-Y8-Y9-Y10- Y11	9	64,29
	%95 gerekli/ zorunlu idi. Y12	1	7,14
	%80 gerekli/ zorunlu idi. Y3- Y13	2	14,29
	%70 gerekli/ zorunlu idi. Y2	1	7,14
	%50 gerekli/ zorunlu idi. Y14	1	7,14

Tablo 3 incelendiğinde okul yöneticilerinden 9 kişi (%64,29’u) okulda yapılan işlerin %100 gerekli/zorunlu olduğunu ifade etmektedir.

Bu olağandışı dışı dönemde (Covid-19 salgınında) okul yöneticilerine göre okul yönetiminde karşılaşılan sorunlar şunlardır: Hijyen, maske ve sosyal mesafe kurallarına uyma sorunları, Covid-19 tedbirlerine kısmen uyulmaması, aşırı belirsizlik, virüs korkusundan insanların birbirinden şüphe duyması, veli ve öğrencilerin bir kısmıyla iletişimin kısıtlanması -hatta kopması, okul- veli bağlantısının zayıflaması, öğretmen- öğrenci ilişkisinin zayıflaması, öğretmenlerin okula aidiyet duygusunun zayıflaması, öğretmenlerin tatmin duygusunun zayıflaması, sosyal medyadaki yanlış bilgiler, öğretmenlerin rahatsızlanması sonucu derslerin aksaması, öğrencilerin okuldan soğuması, öğrencilerin Eğitim Bilişim Ağı (EBA)’ndaki canlı derslere yeterince katılmaması, zorunlu tutulan “Temiz Okul Projesi” kapsamında yapılan faaliyetlerin maliyeti, okuldaki bilgisayarların çok eski olması, öğrencilerin derslere devam sorunu, öğrencilerin müfredattan geri kalması, öğrencilerin tablet ve internet ihtiyacının olması, okulun öneminin azalarak TV’nin öneminin arttığı düşünülmesi, velilerin okulda bulunması gibi noktalarda yoğunlaşmaktadır.

Okul yöneticileri okulların yüz yüze açılmasıyla ailelerin hastalık (Covid-19) korkusuyla çocuklarını okula göndermemeleri, okul sırası eksikliği, maddi imkânsızlıklar, temizliğe uymama, maske ve dezenfektan eksikliği, maske ve dezenfektan sarfiyatının artması, maske kullanımına uymama, sosyal mesafeye uymama, Covid-19 bulaşımının hızlanarak artması, kitlesel bulaşımın önüne geçilememesi, hastalığın bitmemesinde dolayı duyulan tedirginlik, öğrenci ve öğretmenlerde derslere odaklanamama, boş vermişlik hissinin oluşması, öğrencilerin müfredattan geri kalması, okulların kapanma kaygısı gibi sorunlarla karşılaşabileceğini ifade etmektedirler.

Tablo 4: Uzaktan Öğretimde Yaşanan Sorunlar

Bilgi/ Soru	Sorunlar	F (Frekans)	% (Yüzdeler)
Uzaktan öğretimde yaşanan sorunlar	İnternet erişiminin olmaması ve tablet, bilgisayar gibi cihazların eksikliği Y1-Y2- Y3- Y4- Y5- Y9- Y11- Y14	8	29,63
	İnternetin pahalılığı, maddi imkânsızlık Y2- Y9- Y10	3	11,11
	Öğrencilere ulaşamama Y12-Y13	2	7,40
	Öğrencilerin okulda ders alma alışkanlığı Y2	1	3,70
	Öğrencilerin evde özel odalarının olmaması Y2	1	3,70
	EBA canlı derslere katılımın düşük olması Y3-Y6-Y11- Y12- Y14	5	18,51
	Velilerin öğrencilerin canlı derslere katılımı konusunda duyarsız olması Y6-Y14	2	7,40
	Öğrencilere sınav ve quiz yapılamaması, ödev verilememesi Y7	1	3,70
	Öğrencilerin rehberlik hizmetin yararlanamaması Y7	1	3,70
	Öğrencilerin sosyalleşememesi Y7	1	3,70
	Öğrenci ve öğretmenlerin odaklanamaması	1	3,70
	Derslerin etkili yapılamaması Y11	1	3,70

Tablo 4 incelendiğinde uzaktan öğretimde birçok sorunun görüldüğü, bunlardan en büyük sorunun %29,63 oranla internete erişimin olmaması ve tablet, bilgisayar gibi cihazların eksikliği olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca EBA canlı derslere katılımın düşük olması, internetin pahalılığı, maddi imkânsızlık, öğrencilere ulaşamama, velilerin öğrencilerin canlı derslere katılımı konusunda duyarsız olması uzaktan eğitimde öne çıkan sorunlardır.

Tablo 5: Okulun Hijyen Durumu

Bilgi/ Soru	Seçenekler	Nedenler	F (Frekans)	% (Yüzelik)
Okulda hijyenin yeterliliği	Evet	MEB'in yayınladığı kılavuza göre okulda alınması gereken tedbirler alınmıştır. Tüm okullara "Temiz Okul Belgesi" alma zorunluluğu getirildi. Okulda öğrenciler maske, sosyal mesafe, hijyen kurallarına daha çok uymakta, ateşleri ölçülmekte, dokundukları tüm yüzeyler dezenfekte edilmektedir. Y3, Y5, Y6, Y7, Y9, Y10, Y12, Y14	8	57,15
	Hayır	Personel, öğrenci, maddiyat kaynaklı nedenlerden dolayı okulda hijyen yeterli seviyede değildir. Y1, Y2, Y4, Y11, Y13	5	35,71
	Yanıt vermeyen	Y8	1	7,14

Tablo 5'te görüldüğü üzere Covid-19 sürecinde okulun hijyen durumunun yeterliliği konusunda 8 okul yöneticisi (%57,15) gerekli tedbirlerin (MEB'in yayınladığı kılavuza göre okulda alınması gereken tedbirler alınmıştır. Tüm okullara "Temiz Okul Belgesi" alma zorunluluğu getirildi.) alınmasından hareketle olumlu görüş belirtirken 5 okul yöneticisi (%35,71) ise personel, öğrenci ve maddiyat kaynaklı nedenlerden dolayı olumsuz görüş belirtmiştir.

İmam hatip okul yöneticilerinin Covid-19 salgını döneminde en büyük korku- kaygıları arasında; hastalığın küçük yaştaki çocuklara ve topluma ruhen olumsuz etkisinin olması, bulaşın (Covid-19) okulda yayılması, okul paydaşlarının koronaya yakalanması, hastalanması, okulun bundan sorumlu tutulması, okulda geniş çaplı bulaşma olması, hafta içi 5 gün yüz yüze eğitim- öğretim verilen okulun tekrar kapanması, öğrencilerin müfredattan geri kalması, öğrencilere ulaşamayacak olması yer almaktadır. Okullarda yüz yüze eğitime ara verilmesi, internetin olmaması, bazı velilerin telefon kullanmaması sebebiyle her öğrenciye ulaşmak mümkün olmayacaktır.

Tablo 6: En Büyük Korku/Kaygı Tespiti

Bilgi/ Soru	Seçenekler	F (Frekans)	% (Yüzelik)
Bu süreçte en büyük korku- kaygınız nedir?	Hastalanmak. Y1- Y13- Y14	3	21,43
	Okulda çıkan hastalıklardan okulun sorumlu tutulması. Y14	1	7,14
	Bulaş vakalarının öğrenciler arasında artması ve bazı ölümlerin olması. Y7- Y11- Y12	3	21,43
	Hastalığın küçük yaştaki çocuklara ve topluma ruhen olumsuz etkisi. Y2-Y10	2	14,29
	Hafta içi 5 gün yüz yüze eğitim-öğretime açılan okulun tekrar kapanması, öğrencilere ulaşamama. Y3- Y9	2	14,29
	Okul paydaşlarının koronaya yakalanması. Y4	1	7,14
	Bulaşın (Covid-19) yayılması. Y5	1	7,14
	Okulda geniş çaplı bulaşma olması, Y6	1	7,14

Tablo 6'da görüldüğü üzere okul yöneticilerinin Covid-19 sürecinde çok çeşitli korku- kaygıları bulunmaktadır. Ancak en büyük korkuların %21,43 oran ile "Bulaş vakalarının öğrenciler arasında artması ve bazı ölümlerin olması" ve "Hastalanmak" olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Covid-19 Sürecinde En Çok Özlemi Çekilen Şey

Bilgi/ Soru	Seçenekler	F (Frekans)	% (Yüzdellik)
En çok özlenen şey	Canlı derslerin seyreltilmediği bir ortam Y1	1	7,14
	Tam gün yüz yüze eğitim-öğretime geçilmesi. Y2- Y3- Y5- Y6-Y12	5	35,73
	Koronasız eski günler (maskesiz, sosyal mesafesiz normal yaşam) Y4- Y10-Y14	3	21,43
	Öğrencilerle toplu şenlik, spor vb. etkinliklerin yapılması. Y7	1	7,14
	Sarıma Y9	1	7,14
	Tokalaşma Y11	1	7,14
	Dışarıda korkmadan dolaşma. Y13	1	7,14
	Yanıt vermeyen. Y8	1	7,14

Tablo 7’de görüldüğü üzere 5 okul yönetici (%35,73 oranda) en çok tam gün yüz yüze eğitim-öğretime geçilmesi özlemi içindedir, 3 yönetici (%21,43) koronasız eski günler (maskesiz, sosyal mesafesiz normal yaşam), 1 yönetici (%7,14) canlı derslerin seyreltilmediği bir ortam, 1 yönetici (%7,14) öğrencilerle toplu şenlik, spor vb. etkinliklerin yapılması, 1 yönetici (%7,14) sarılma, 1 yönetici (%7,14) tokalaşma, 1 yönetici (%7,14) dışarıda korkmadan dolaşmayı özlediğini dile getirmiştir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “İmam hatip ortaokulu yöneticilerinin Covid-19 sürecinde okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?” biçiminde düzenlenmiştir. Bu alt probleme yanıt bulmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilen verilerin içerik analizi yapılmıştır.

Okul yöneticileri Covid-19 salgınında okul içinde karşılaşılan problemlerin çözümüne ilişkin olarak iletişim araçları ile öğretmen, öğrenci ve velilerle görüşmeler yapıldığını, öğretmenlerin öğrenci ve velilere ulaşmalarının sağlandığı, okulda öğrencilere sözlü, görsel ve yazılı uyarılar yapıldığını, EBA TV izleyemeyen öğrenciler için birkaç televizyon ayarlandığını, EBA destek noktaları oluşturulduğunu, EBA ve diğer platformlar üzerinden uzaktan eğitim yapıldığını, nöbetçi öğretmenlerin daha aktif çalışmasına dikkat edildiğini, “Temiz Okul Projesi” kapsamında çalışmaların yapıldığını, maske, mesafe kurallarına uyulmaya çalışıldığı, dezenfektan kullanıldığı, denetimlerin artırıldığı, Bakanlığın (MEB) bazı çalışmalar başlattığını ancak yeterli olmadığını ifade etmektedirler.

Okul yöneticileri Covid-19 Salgınında okul yönetiminde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak iletişim araçlarının yaygınlaştırılması, kısa mesaj, whatsapp ve telefonla öğrenci velileriyle irtibata geçilmesi, online veli toplantıları yapılması, öğretmenlere pandemi dönemi eğitimleri verilerek mesleki tatminlerinin güçlendirilmesi, daha hassas davranılması, öğrencilere TV, tablet, bilgisayar yardımı yapılması, -okullara ödenek verilmesi, her öğrenciye sınırsız internet verilmesi; çalışan, öğrenci ve velilerin eğitimi ve bilgilendirilmesi, yüz yüze eğitime ara verilmesi, EBA destek noktalarının güçlendirilmesi, öğrencilerin EBA destek noktalarına yönlendirilmesi, daha çok uğraşmak gerektiğine dair önerilerde bulunmaktadırlar.

Okul müdürü Y2, Covid-19 sürecinde okul yönetiminde yaşanan sorunların çözümüyle ilgili şu önerilerde bulunmaktadır:

“Resmi bilgiler hızlı bir şekilde okullara ulaştırılmalı, -okul yöneticilerine daha fazla hareket alanı verilmeli, ekonomik olarak okul müdürlerinin desteklenmesi gerekir. Ayrıca öğretmenlerin Destekleme ve Yetiştirme Kurs (DYK) ücretleri maaş karşılığında bağımsız değerlendirilmelidir.”

Okulların yüz yüze öğretime açılmasıyla karşılaşılan- karşılaşılabilecek sorunların çözümüne yönelik olarak iletişim araçları kullanılarak süreç esnasında ve sonunda öğrencilere ulaşarak psikolojik destekte bulunulması, İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerince okulların ihtiyaç duyduğu sıraların temin edilmesi, okullara maske ve dezenfektan desteği sağlanması, okul kaynaklarının (okul-aile birliği gelirleri vb.) kullanılması, okulların kapatılarak yüz yüze eğitime online olarak devam edilmesi, her okulun kendi bütçesinin olması, okul-aile işbirliği ile okulda çalışmalar yapılması, velilerin bilgilendirilmesi, okulda maske, mesafe ve temizliğe en üst düzeyde dikkat edilmesi, mesafe kuralına uyulmasına sağlamak için kademeli zil çalınması, temizlik kurallarının uygulanması, okulda seyreltilmiş eğitim yapılması, 8. sınıfların yüz yüze eğitime başlaması, öğrenci değerlendirme sisteminin esnetilmesi, öğrencilerin her hafta test yapılması, öğrencilere sağlık çalışanlarınca konferans verilmesi,

nöbetçi öğretmenlerin görevleri konusunda uyarılması, hastalık nedeniyle oluşan öğretmen ihtiyacının ücretli öğretmenlerce giderilmesi yönünde çözüm önerileri ileri sürmektedirler.

Covid-19 Salgını döneminde uzaktan eğitimde yaşanan sorunların çözümü için öğretmen ve imam hatip okul yöneticilerince velilerin bilgilendirilmesi, velilerin öğrencilerin canlı derslere katılmaları konusunda gerekli hassasiyeti göstermeleri, muhtar ve velilerle işbirliği yapılarak öğrencilerin internet ihtiyacının karşılanması, zenginlerce fakirlere yardım (zekât verilmesi) yapılması, öğretmenlere internete ücretsiz erişim imkânının tanınması, MEB tarafından internet alt yapısının güçlendirilmesi, online deneme sitelerinden yararlanılması, öğrenciler arasında yarışmalar yaparak motivasyonlarının artırılması, öğrencilere yeteri düzeyde iletişim aracı sağlanması, öğrencilerin whatsapp grupları kurup sosyalleşmesi, EBA destek noktası sayısının ziyadeleştirilmesi, EBA üzerinden ödev verilip kontrol yapılması, rehber öğretmenlerin online ve telefon üzerinden öğrenciler başta olmak üzere tüm topluma rehberlik yapılması, toplumun uzaktan eğitime yönelik inancının artırılması önerisinde bulunmuşlardır. Bu sorunların (internet erişim, tablet, bilgisayar temini) çözümünde Bakanlık, okul-aile birliği, gönüllü hayırsever vatandaşlara büyük görev düşmektedir.

Tablo 8: Covid-19 Süreciyle İlgili Destek Alma Durumu

Bilgi/ Soru	Seçenekler	Kimlerden ve nasıl destek alındığı/ alınmadığı	F (Frekans)	% (Yüzdellik)
Bu süreçle (Covid-19) ilgili destek alındı mı?	Evet	Din Öğretimi Genel Müdürlüğü öğrenci başına 7,5 TL yardımda bulundu. Y1- Y4- Y12	3	15,79
		İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden dezenfektan, çamaşır suyu ve maske alındı. Y2-Y3- Y9- Y12- Y14	5	26,32
		Öğretmenlerden maddi destek alındı. Y3- Y6- Y9	3	15,79
		Okul-Aile Birliğinden, velilerden yardım alındı. Y6- Y9	2	10,52
	Hayır	Destek alınmadı. Y5-Y7- Y10- Y11- Y13	5	26,32
Yanıt vermeyen	Y8	1	5,26	

Tablo 8’de görüldüğü üzere 5 okul yöneticisi (%26,32) bu süreçte okullara İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin dezenfektan, çamaşır suyu ve maske alındığını ifade etmiştir. 3 yönetici (%15,72) Din Öğretimi Genel Müdürlüğünden öğrenci başına 7,5 TL alındığını ve yine 3 yönetici (%15,72) öğretmenlerden maddi destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Ancak 5 okul yöneticisi (%26,32) Covid-19 salgını sürecinde okula hiçbir bir yardım yapılmadığını ifade etmişlerdir. 1 yönetici ise (%5,26) bu soruya yanıt vermemiştir. Tabloda bazı yöneticilerin yardım alınan kurum/ kişiler konusunda olumlu yönde birden fazla yanıt verdiği görülmektedir.

Okul yöneticilerinin en büyük korkularının çözümü noktasında okul yöneticileri; yüz yüze eğitim- öğretim yerine çevrimiçi (online) eğitim- öğretime geçilmesi, okulların hijyen konusunda hazır hale getirilmesi, temizlik kurallarına riayet edilmesi, maske takılması, mesafe ve hijyen kurallarına uyulması, okul idarecilerinin sorumluluğunun azaltılması, bazı okullarda herhangi bir vaka görülmediği için yüz yüze eğitim- öğretime devam edilmesi, sabırlı olmak, insanların moral ve motivasyonlarını artırıcı eğitimlerin verilmesi, okullara daha fazla yardımcı personel ve hijyen malzemesi (dezenfektan, maske, sıvı sabun, köpük sabun vb.) desteğinde bulunulması, Covid-19 hastalığının sona ermesi için bir an önce aşının bulunmasına dair önerilerde bulunmaktadırlar.

Süreç sonunda okul yöneticilerinin ilk olarak yapmak istedikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9: Covid-19 Sona Erdiğinde İlk Yapılmak İstenen Şey

Bilgi/ Soru	Seçenekler	F (Frekans)	% (Yüzdellik)
Bu süreç (Covid-19) sona erdiğinde ilk yapılmak istenen şey nedir?	Öğrencilerle doyusya sohbet etmek. Y1	1	7,14
	Tüm öğrenci ve öğretmenleri kulda görmek. Y12	1	7,14
	Koronaya yakalanmayan personeli ödüllendirmek. Y2	1	7,14
	Tüm çocuklara dondurma ısmarlamak. Y3	1	7,14
	Aile, eş dost, akrabayı ziyaret etmek. Y4	1	7,14
	Okul ortamında sosyal ve kültürel etkinlik yapmak.(sütlaç, aşure etkinliği vb.) Y5- Y7-Y14	3	21,44

Maskesiz dolaşmak. Y6	1	7,14
Sevdikleri insanlara sarılmak. Y9	1	7,14
Normal hayata dönmek. Y10	1	7,14
Okulda çiğ köfte yapmak. Y11	1	7,14
Gezmek. Y13	1	7,14
Yanıt vermeyen. Y8	1	7,14

Tablo 9’da görüldüğü üzere okul yöneticileri Covid-19 süreci sona erdiğinde öğrenci, öğretmen, akraba, eş dost gibi tanıdıklarına iyilik yapmak, öğrencilerle sohbet etmek, okulda sosyal ve kültürel faaliyetler gerçekleştirmek, maskesiz dolaşmak düşüncesi içerisindeyler. 3 yönetici %21,44 oranda en çok Covid-19 sona erdiğinde okul ortamında sosyal ve kültürel etkinlik yapmak (sütlaç, aşure etkinliği vb.) istediğini ifade etmiştir.

Covid-19 sürecinde okul yöneticilerini en çok etkileyen durumlar Tablo 10’da gösterilmiştir:

Tablo 10: Covid-19 Sürecinde Okul Yöneticilerini En Çok Etkileyen Durum

Bilgi/ Soru	Seçenekler	F (Frekans)	% (Yüzdeler)
Bu süreçte okul yöneticilerini en çok etkileyen yaşantı-gözleminizi paylaşır mısınız?	Bahar aylarında 3 ay çocuk ve yaşlıların dışarı çıkamaması. Y2	1	7,14
	Eşi çalışmayan ve 3 çocuklu bir velinin, çocuklarının internetinin olmaması, televizyona çocukların yakından baktığını söylemesi üzerine aileye okul idaresince bir televizyon temin edilip verilmesi, velinin bu süreç bitince televizyonu geri vermek istediğini söylemesi. Y3	1	7,14
	Sokakta maskeli insanların dolaşması. Y4	1	7,14
	Öğrencilerin okula özlemle gelmeleri, arkadaşlarını aramaları, onlara dokunmak istedikleri halde uzak durmaları. Y5	1	7,14
	Bazı öğretmenlerin uzaktan eğitime, yeni koşullara uyum sağlamakta zorlanması. Y6	1	7,14
	Tablet veya telefon almayan bir velilerin okul idaresinden yardım talep etmeleri. Y7	1	7,14
	Yakınlardan, tanıdıklardan, insanlardan uzak olmak. Y8- Y10	2	14,28
	Yetersiz kalmak. Y9	1	7,14
	El yıkamasını öğrenme. Y11	1	7,14
	Maddi imkânsızlık nedeniyle öğrencilerin canlı derslere katılamaması, bu öğrencilere yardım edilememesi. Y12	1	7,14
	Yaşlıların otobüse alınmamasına. Y13	1	7,14
	Elimizdekilerin kıymetini bilmeme ve stres. Y14	1	7,14
	Yanıt vermeyen Y1	1	7,14

Tablo 10’da okul yöneticilerinin Covid-19 salgını döneminde farklı olay- duyguların tesirinde- içerisinde oldukları görülmektedir. Ancak 2 yönetici en çok etkileyen durum olarak (%14,28) ile yakınlardan, tanıdıklardan, insanlardan uzak olmak kalmanın tesirinde kaldıklarını ifade etmişlerdir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde araştırmanın kısa bir özeti yapılmış, ulaşılan bulgular maddeler olarak verilmiş, bu bulgularla ilgili olarak geliştirilen öneriler, uygulamacılar için öneriler ve araştırmacılar için öneriler başlıkları altında sunulmuştur.

4.1. Yargılar

Bu çalışmanın temel amacı, imam hatip okul yöneticilerinin koronavirüs (Covid-19) salgınında karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve geliştirdikleri çözüm önerilerini belirlemektir. Bu amaçla olgu bilim deseninde nitel bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Malatya ilinde görev yapan 14 imam hatip okul yöneticisi oluşturmaktadır. -Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Bu görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların kıdem, cinsiyet, görev unvanı ve görev yaptığı öğretim kurumunu belirlemeyi amaçlayan dört soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların bu süreçte

yaşadığı sorunları belirlemeyi amaçlayan on yedi soru yer almaktadır. Araştırmada ulaşılan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda imam hatip okul yöneticilerinin koronavirüs (Covid-19) salgınında en çok karşılaştıkları sorun alanları olarak Can'ın (2020) çalışmasında da bahsedildiği üzere uzaktan eğitim döneminde öğrenci ile etkileşimin az olması nedeniyle eğitim ve öğretimde aksaklıkların yaşandığı, öğrencilerin dersleri takip edebilecekleri teknolojik altyapının yetersiz olduğu, okullarının açılması ile birlikte salgının artışına ve önlenememesine dair kaygıların olduğu, okulların açılması ile birlikte istenilen düzeyde hijyen standartlarının sağlanamamasına yönelik endişelerin yer aldığı görülmüştür.

Yaşanan bu sorunların çözümüne yönelik; teknolojik imkânların (internet bağlantısı, internet sağlanması, bilgisayar, tablet, akıllı telefon tedariki) eğitimde fırsat eşitliği ekseninde iyileştirilmesi gerektiği, okulların açılması ile birlikte telafi programlarının (destekleme ve yetiştirme kursları, ilköğretim yetiştirme programı, telafi eğitimleri) uygulanması gerektiği, okullara maddi kaynaklar aktararak veya malzeme yardımıyla bulunularak hijyen standartlarının iyileştirilmesi gerektiği, salgının yayılma ihtimali dikkate alınarak okulların bir yıl dondurulabileceği önerilmektedir.

Araştırma bulguları okul yöneticilerinin online eğitimde yaşanan sorunlar, eğitim ve öğretim ile çevresel koşullar, okul bütçesi gibi birçok alanda sorunların var olduğunu göstermiştir. Okul yöneticileri yüz yüze gelinen sorunlar arasında Covid-19 salgını nedeniyle derslerin yüz yüze yapılamaması, uzaktan eğitimde yaşanan sorunları dile getirmektedirler.

4.2. Öneriler

Araştırmada ulaşılan bulgular ışığında geliştirilen öneriler uygulamacılar için öneriler ve araştırmacılar için öneriler başlıkları altında sunulmuştur.

4.2.1. Uygulamacılar İçin Öneriler

1. Okul ortamında uzaktan eğitim döneminde karşılaşılan zorlukların değerlendirilerek ilgili kurumlar alınması gereken tedbirlere yönelik değerlendirmeleri revize edebilir.
2. Sağlık sektöründe oluşabilecek aksaklık ve yığılmaları önlemek için yüz yüze eğitime geçiş süreci ilgili kurumlarca ertelenebilir.
3. Salgın sürecinde okulların hijyen standartlarının iyileştirilmesine rehberlik yapabilir.
4. Yüz yüze eğitime geçiş ile birlikte okullarda planlanacak etkinliklere öncülük edebilir.

4.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Yapılan bu araştırma farklı araştırmacıların benzer konudaki çalışmaları ile karşılaştırılarak sonuçlar birlikte değerlendirilebilir.
2. Bu araştırmaya benzer çalışmalar öğretmen grubu ile yapılabilir.
3. Bu araştırmaya benzer çalışmalar nicel araştırma yöntemleri kullanılarak daha geniş katılım sağlanarak genellenebilir sonuçlara ulaşılması amaçlanabilir.
4. Bu araştırmaya benzer çalışmalar farklı illerde görev yapan okul yöneticileri ile de gerçekleştirilebilir.

Sonuç olarak koronavirüs sürecinde imam hatip okullarında okul yönetiminde birçok sorunla karşılaşılmaktadır. Gerek teknolojik alt yapı eksikliği, gerek olarak da personelin bu sürece yeterince hazır olmaması beraberinde birçok sorun getirmektedir. Bu sorunların çözümü için başta Bakanlık olmak üzere il/ilçe milli eğitim müdürlükleri, okullara büyük sorumluluklar düşmektedir. Bakanlık il/ilçe milli eğitim müdürlükleri ve okulların koordinesinde öğrencilere binlerce tablet dağıttı, öğrencilere internet imkânı sağladı. Balcı (2001)'nın dediği gibi okulu yönetmekle görevli olan okul müdürlerinin karşılaşılan sorunları çözmek noktasında büyük sorumlulukları bulunmaktadır. Şişman ve Turan (2002) ise okul müdürlerinin lider, sorun çözücü olması gerektiğini belirtmektedir. Okulun lideri olarak okul müdürleri kendi okullarında öğretmen ve öğrencileri bu zorlu süreçte motive ederek, rehber öğretmenlerle veli/öğrencileri buluşturarak derslere yönelik ilgiyi artırabilir. Yine sivil toplum kuruluşları, gönüllü velilerden yardım okul aile birlikleri marifetiyle yardım alınarak öğrencilerin ihtiyaç duyduğu internet, bilgisayar, tablet ihtiyacına bir nebze olsun çare bulabilir.

KAYNAKLAR

- Açıköz, K. (1994). *Eğitimde etkili yönetici davranışları*. Kanyılmaz Matbaası.
- Aydın, M. (2000). *Eğitim yönetimi*. Hatipoğlu Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (1982). *Temel eğitim ve yönetimi*. Sevinç Matbaası.
- Başaran, İ., E. (1996). *Türkiye eğitim sistemi*. Yargıcı Matbaası.
- Bıyık, E. (2014). *İlkokul/ortaokul yöneticilerinin okul yönetiminde karşılaştıkları yönetsel sorunların belirlenmesi: Araklı örneği* (Yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Binbaşoğlu, C. (1983). *Eğitim yöneticiliği*. Binbaşoğlu Yayınevi,
- Bursalıoğlu, Z. (2000). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Pegem Yayıncılık.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Çelik, V. (2000). *Eğitimsel liderlik*. Pegem A Yayıncılık.
- Güçlüol, K. (1985). *Eğitim yönetiminde karar ve örnek olaylar*. Kadioğlu Matbaası.
- Kayıkçı, K. (2001). Yönetici yetiştirme sorunu. *Milli Eğitim Dergisi*, 150. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/150/kayikci.htm
- Külekçi A., E. ve Çakin, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 723-737. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44140>.
- Özcan, A. O. (1989). Atatürk’ün eğitim görüşü. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1, 116-128.
- Özdemir, S. (2000). *Eğitimde örgütsel yenileşme*. Pegem Yayıncılık.
- Soylu, Ö. (2013). *Türkiye’de din eğitimi ve imam- hatip liseleri* (Yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2002). *Eğitimde toplam kalite yönetimi* (Geliştirilmiş İkinci Baskı). Pegem Yayıncılık.
- Tahaoğlu, F. ve Gedikoğlu, T. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin liderlik rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(58), 274-298.
- Taymaz, H. (2003). *Okul yönetimi* (7. Baskı). Pegem Yayıncılık.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı. (2020). *Haberler*. 06.03.2020 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/117021/cumhurbaskanligi-sozcusu-kalin-korona-virus-le-mucadele-surecini-el-birliyiyle-rehavete-ve-panige-kapilmadan-atlatma-kabiliyetine-sahibiz->
- Wikipedia. (2020a). *2019-20 koronavirüs pandemisi*. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/2019-20_koronavir%C3%BCs_pandemisi
- Wikipedia. (2020b). *Impact of the 2019–20 coronavirus pandemic on education*. https://en.wikipedia.org/wiki/Impact_of_the_2019%E2%80%9320_coronavirus_pandemic_on_education
- WHO. (2020a). *WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020*. <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-sopening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI: ROLLERİ VE KATKILARI

Ömer UYANIK¹

Makale Bilgisi	Özet
Derleme Makalesi	Bu çalışmada küreselleşme, sanayileşme sonucu ortaya çıkan ve sosyal hizmet alanının olmazsa olmazı Sivil Toplum Kuruluşlarının Türk Eğitim Sistemi içerisinde nasıl ve ne şekilde yer aldığı, rolleri ve katkılarının neler olduğu incelenmiştir. Sosyal hizmetin profesyonel bir meslek/alan olarak ortaya çıktığı 1900'lü yılların sonrasında, özellikle 1929 Ekonomik krizi sonrasında önem kazanan sendikalaşma ve büyük (üye sayısı fazla) sivil toplum kuruluşlarının, insan yaşamının her alanında olduğu gibi eğitim alanında da önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür.
<i>Makale Geçmişi:</i>	Eğitim bir toplumun kültürünü, geçmişini bir sonraki kuşağa aktarılmasını sağlamanın yanında, toplumun geleceğini de şekillendirmektedir. Bu nedenle toplumlar kendini yöneten devletlerin oluşturdukları Milli Eğitim Sistemleri ile eğitim görmekte ve şekil almaktadır. Dünya üzerindeki her millet, kendi milli değer, kültür ve yargılarını bu milli eğitim sistemleri ile kuşaktan kuşağa aktarmaktadır. Türk Eğitim Sistemi de Türk milli değer, kültür ve yargılarını kuşaktan kuşağa aktarmayı sağlayan milli eğitim sistemini oluşturmaktadır. Sivil Toplum Kuruluşlarını tanımak ve tanımlamak için sivil toplum olgusunu algılamak gerekmektedir. Sivil toplum kavramı yaşanan zamana göre farklı tanımlar almış, farklı kavramlar yerine kullanılmıştır. Eski Yunan döneminde sivil toplum olgusu farklı, sanayileşme döneminde farklı tanımlanmış ve günümüzde farklı tanımlanmaktadır. Genel olarak sivil toplum; devlet dışında siyasal, toplumsal, sosyal, kültürel, ekonomik ve birçok sebepler ile bir araya gelen gönüllü kuruluşlara denilmektedir.
Başvuru 17.12.2020	Sivil toplum ile eğitim sistemi birbiri ile alakası olmayan kavramlar gibi görünse de önemli kesişme noktaları olan kavramlardır. Her iki olgu da içinde buldukları toplumun yaşayışını, ilerleyişini, gelişimini ve geçmişini ele almaktadır. Hem sivil toplum hem de eğitim sistemi toplumun daha iyi şartlarda yaşamasını hedeflemektedir. İşte bu nedenle sivil toplumun eğitim sistemi içerisinde Sivil Toplum Kuruluşları aracılığıyla yer almaktadır. STK'ların Türk Eğitim Sistemi içerisinde yer almasının hem eğitim sistemine hem de sivil topluma fayda sağladığı görülmektedir. Bu çalışmada literatür taraması yoluyla veriler toplanmıştır. Yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda ise birçok sivil STK'nın Türk Eğitim Sistemi içerisinde yer aldığı görülmüş olsa da küresel ve ulusal alanda gerçekleşen değişim ve gelişimler bize STK'ların daha fazla Türk Eğitim Sistemi içerisinde yer alacağı öngörülmektedir.
Kabul 15.08.2021	
<i>Anahtar Kelimeler:</i>	
<i>Eğitim sistemi,</i>	
<i>Türk eğitim sistemi,</i>	
<i>Sivil toplum,</i>	
<i>Sivil toplum kuruluşları</i>	

¹ Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi- Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye, uyanikomerk26@gmail.com, ORCID: 0000-0002- 2234-3325

NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THE TURKISH EDUCATION SYSTEM: THEIR ROLES AND CONTRIBUTIONS

Article Information	Abstract
Review Article	In this study, how and in what form Civil Society Organizations, which emerged as a result of globalization and industrialization and which are indispensable for social service, are included in the Turkish Education System, and what their roles and contributions are are examined. After the 1900s, when social work emerged as a professional profession / field, it has been observed that unionization and large non-governmental organizations, which gained importance especially after the 1929 economic crisis, have an important place in the field of education as in every field of human life. Education shapes the future of the society as well as ensuring the transfer of a societys culture and past to the next generation. For this reason, societies receive education and take shape with the National Education Systems established by self-governing states. Every nation in the world transfers its national values, culture and judgments from generation to generation through these national education systems. The Turkish Education System constitutes the national education system that enables the transfer of Turkish national values, culture and judgments from generation to generation. It is necessary to perceive the phenomenon of çivil society in order to recognize and define Civil Society Organizations. The concept of çivil society has taken different definitions according to the time lived and has been used instead of different concepts. The phenomenon of civil society was different in the ancient Greek period, in the industrialization period, and today it is defined differently. Although civil society and education system seem like concepts that are not related to each other, they are concepts that have important intersections. Both facts deal with the life, progress, development and past of the society they are in. Both civil society and education system aim for the society to live in better conditions. This is why civil society is included in the education system through Civil Society Organizations. It is seen that the inclusion of NGOs in the Turkish Education System benefits both the education system and the çivil society. As a result of the examination and evaluation, it is predicted that NGOs will be included in the Turkish Education System more.
<i>Article History:</i> Received 17.12.2020 Accepted 15.08.2021	
<i>Keywords:</i> Education System, Turkish education system, Civil Society, Non-Governmental Organizations	
Kaynakça Gösterimi: Uyanık, Ö. (2021). Türk eğitim sisteminde sivil toplum kuruluşları: rolleri ve katkıları. <i>Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi</i> , 2(2), 14-24.	

1. GİRİŞ

Bireyin doğumu ile başlayan ölümüne kadar süren, amaçları önceden belirlenmiş, istendik yönde davranış değiştirmeyi esas alan sürece eğitim denilmektedir. Eğitim ile bireylerin yaşanabilir olumsuz davranışları olumlu yönde değiştirilerek, bireyin daha kaliteli ve verimli bir yaşam sürmesi beklenir (Yeşilyaprak, 2011:16). İnsan psikososyal bir varlıktır. Dünyaya geldiğinde kavuştuğu bedeni yaşamı için yeterli değildir. Aynı zamanda içine doğduğu toplumsal çevre ile yaşamayı öğrenmeli ve bu çevre ile etkileşim halinde bir hayat sürmelidir. Dünya sürekli gelişen ve değişen bir yapıya sahiptir. Dünyadaki bu değişim ve gelişimler doğal olarak bireylerin de davranışlarında değişiklikler meydana getirmektedir. Bu değişimlerin istendik yönde kalıcı olması, gelişmelere ayak uydurabilmesi ancak eğitimle mümkün olmaktadır (Çelen, Çelik ve Seferoğlu,2011:766).

Eğitim, bireyin dünyaya geldiği aileden itibaren başlar, yaşam sonuna kadar devam eder. Ancak eğitimin en önemli kısmı bir toplumsal yapı olan okullarda geçmekte ve yaşanmaktadır. Okullar toplumların kendi kültürlerini, geçmişlerini, gelenek ve göreneklerini, kısaca tüm yaşantılarını gelecek nesillere aktarmak ve gelecekte toplumu daha iyi bir konuma getirmek için çalışan bir toplumsal yapılardır. Bu toplumsal yapılarda verilen eğitim, sistemsel bir yapıyı içermektedir. Eğitim sistemi ise toplumun kendisini yöneten kişi ve ya kişilerin oluşturduğu devlet yapısı (hükümet) doğrultusundadır. Eğitim sistemi toplumu yönlendirdiği gibi toplumda eğitim sistemini yönlendirmektedir. Bu da eğitim sistemine sivil toplum adı verilen olgunun dâhil olması ile mümkün olmaktadır. Sivil toplum birçok farklı tanımı olan bir kavramdır. Geçmişten günümüze kadar farklı anlamlara gelmiş olan bu kavram günümüzde kısaca toplumun kendini yönetenlerden (devletten) bağımsız, özgür düşünen ve hakkını savunan toplumu ifade etmektedir (Aslan, 2010:23). Sivil toplum ise taleplerini karşılamak adına bazı ilke ve esaslar çerçevesinde bir araya gelerek Sivil Toplum Kuruluşlarını (STK) oluşturmaktadır. Böylece sivil toplum, oluşturdukları STK'lar aracılığıyla taleplerini ve isteklerini iletmek, haklarını almak için daha fazla söz sahibi olmaktadır. 1900'lü yıllar sonrası gelişen ve günümüzde önemli bir yere sahip olan STK'lar Türk Eğitim Sistemi içerisinde de oldukça önemli bir noktadadır. Türk Eğitim Sistemi içerisinde yer alan STK'ların neler olduğu, rolleri ve katkıları bu çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır.

1.1.Türk Eğitim Sistemi Olgusu

Eğitim; bir toplumun vazgeçilmez bir olgusudur. Toplumlar belirli kurallar ve esaslar çerçevesinde bir araya gelmiş insanların oluşturduğu sosyal yapılardır. Bu insanların bir araya gelmesinde en önemli etken ise ortak noktaları olmasıdır. Toplumun oluşturan bireylerin ortak noktalarını gelecek nesillere aktarması gerekmektedir. Böylece içerisinde yaşadıkları toplumu ileride de bir arada tutmaları mümkün olacaktır. Toplumun en küçük yapısal birimi ailelerdir (Yaşar Ekici, 2014: 210). Aile evrensel bir sosyal ve toplumsal yapı olmasına rağmen milletten millete, toplumdan topluma yapısal farklılıklar göstermektedir. Eğitim, bireyin dünyaya geldiği andan itibaren başladığı bir süreçtir. Bu nedenle toplumdan topluma farklılıklar gösteren aile olgusu, ailelerde başlayan eğitimin de farklı olacağını bizlere göstermektedir. Yaşar Ekici (2014: 217)'e göre: toplumu oluşturan aile kurumunda verilmeye başlanan bu eğitimler toplumun en temel toplumsal değerlerini oluşturmaktadır. Toplumsal yapı ve toplumsal düzenin sürekliliği için bu durum oldukça önem arz etmektedir. Aileler, toplumsal yapı ve düzene şekil verdiği gibi toplumsal yapı ve düzen de aileye şekil vermektedir. Toplumun içerisinde yer alan bu sosyal yapılar (aile) içerisinde dünyaya gelen bireyler, ortak noktalarını oluşturan kültürel anlamlarını, davranış biçimlerini, eğitim biçimlerini, dillerini, düşüncelerini vb. gibi etkenleri aile içerisinde öğrenmektedir (Dikeçligil, 2012: 24).

Yukarıda da bahsedildiği gibi her toplum kendi toplumsal yapısı ve düzenini sürdürmeyi hedefler. Ailede başlayan eğitim süreci okul adı verilen toplumsal kurumlarda devam etmektedir. Okullar ailede yer alan bireylerin bir araya geldiği toplumu yönetenler tarafından planlanan eğitim ve öğretimin verildiği yapılardır. Burada önemli iki nokta bulunmaktadır. Birincisi aile eğitimi sonrası bir araya gelen bireylerin okulu oluşturmaları, diğeri de okulda verilen eğitimin toplumu yönetenler tarafından planlanması ve aktarılmasıdır. Her toplum kendi değerlerini, yapılarını kısacası topluma ait tüm ortak nokta ve olgularını gelecek kuşaklara aktarırken Milli Eğitim Sistemlerini de kullanmaktadır (Kahraman ve Karip, 2019:713). Milli Eğitim Sistemi tüm toplumlarda yer alan bir sistemdir ve toplumdan topluma farklılıklar göstermektedir.

Türk Milli Eğitim Sisteminin yapısı, özellikleri ve görevleri 1739 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Temel Kanunu'nda açıklanmıştır. Bu kanun, Türk Milli Eğitim Sisteminin amaçlarını genel ve özel amaçlar olarak belirlemiş ve tanımlamıştır.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na (1973) göre genel amaçlar:

Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. (Değişik: 16/6/1983 - 2842/1 Md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti

olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

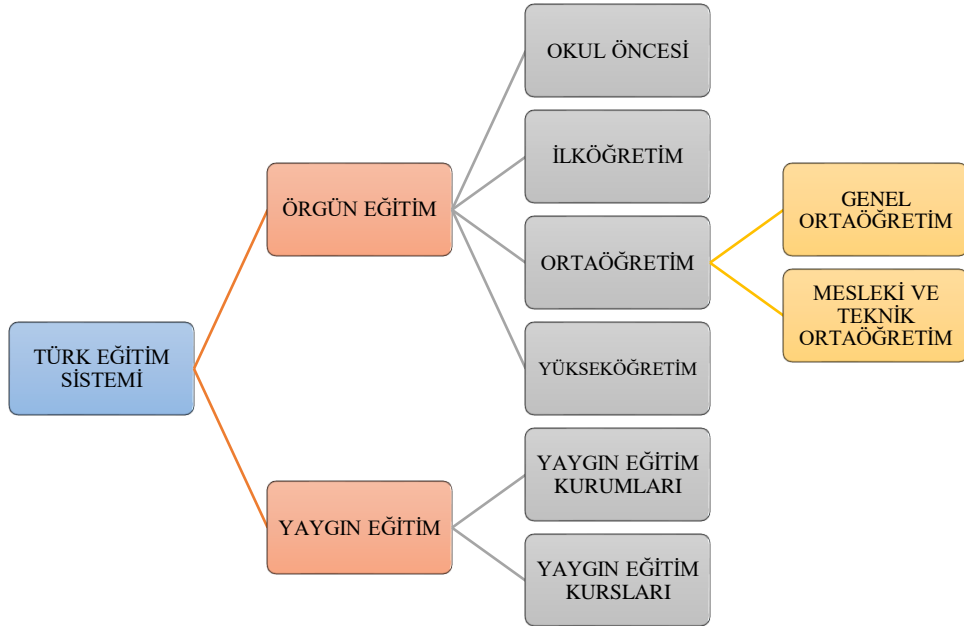
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmak;

olarak açıklanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda bakıldığında, bir toplumun milli, ahlaki ve tüm ortak değerlerini gelecek nesillere aktarmak adına planlı ve amaçlı bir milli eğitim sistemi oluşturulduğu görülmektedir. Yine genel amaçların son kısmında yer alan Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak gibi toplumsal amaçlara vurgu yapması da milli eğitim sistemlerin toplum üzerindeki hedeflerini ortaya koymaktadır.

Türk Eğitim Sistemini yakından tanımak çalışmanın ana konusu olan Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) sistem içerisindeki yeri, rolü ve katkılarını anlamak için oldukça önem arz etmektedir. Türk Eğitim Sistemi, örgün ve yaygın eğitim olarak iki ana yapıdan oluşmaktadır. Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını, yaygın eğitim ise örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). Türk Eğitim Sisteminin genel yapısı Şekil 1.de gösterilmiştir.

Şekil 1. Türk Eğitim Sistemi Genel Yapısı

Kaynak: 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973

Türk Eğitim Sisteminde yer alan ilkeler STK'ların Türk Eğitim Sistemindeki yeri adına oldukça önem arz etmektedir. Türk Eğitim Sisteminde; genellik ve eşitlik, Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları, yöneltme, eğitim hakkı, fırsat ve imkân eşitliği, süreklilik, bilimsellik, demokratiklik, planlılık, karma eğitim gibi ilkeler yer almaktadır. Türk Eğitim Sistemi, kendisini oluşturan öğrenci, veli, öğretmen, toplum gibi unsurlar ile etkileşim halindedir. Bu nedenle Türk Eğitim Sistemi sadece yapısal olarak mevzuatlar, planlar ve amaçlardan oluşmaz aynı zamanda beşeri bir sistem olan birey ve toplum ile de iç içedir.

1.2. Değişen Sivil Toplum Olgusu ve Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil Toplum kavramı (olgusu) oldukça eski bir kavramdır. Karataş (2008: 11)'e göre sivil toplum kavramı köken olarak eski (Antik) Yunan'a ve Ortaçağ'a kadar dayanmaktadır. Bu yönüyle çok eski ve çok yönlü bir olgudur. Kanılmaz (2017: 3) sivil toplum olgusunu içinde bulunduğumuz çağın gündemi olduğunu ve köken olarak bakıldığında Fransızca ve Latince olan "Civil" kelimesinden geldiğini belirtmektedir. Çoğu Avrupa ülkesinde medeni ve kibar anlamına gelmesine karşı Türkçeye "sivil" olarak geçen bu kavram medenilik ve asker dışında olunma durumu gibi birçok anlama gelmektedir (Kanılmaz, 2017: 3). Sivil ve toplum kelimelerinin oluşturduğu sivil toplum ise Kanılmaz (2017)'e göre zamana ve kişilere göre farklı olguları ifade etmiştir.

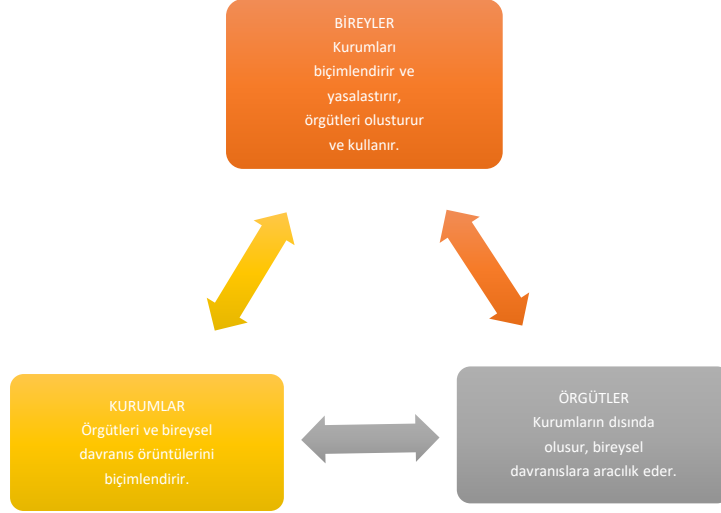
Sivil toplum olgusu, insanın toplumsal bir yapı içerisinde yer almaya başladığı zamandan günümüze kadar sürekli gündeme gelen bir olgudur. Bu olgu Antik Yunan döneminde Aristo ile bilimsel bir anlam kazanmıştır (Karataş, 2008: 12; Kanılmaz, 2017:3; Kılıç, 2012: 17). Aristoteles, sivil toplum olgusunu yurttaşların ve kentlilerin oluşturduğu bir katılma ve söz sahibi olmak süreci olarak tanımlamıştır (Kılıç, 2012: 17). Aristo'nun eserlerinde doğrudan sivil toplum kavramı yer almamaktadır. Bu kavramın yerini tutan "Politike Koinonia" kavramını kullanmış ve bu kavram siyasal toplum anlamında geçmektedir (Aslan, 2010: 190). Her ne kadar sivil toplum kavramı doğrudan Aristo kaynaklarında geçmese de genel hüküm sivil toplum olgusunun başlangıcını Aristo olarak kabul etmektedir (Karataş, 2008:12; Kılıç, 2012: 18). Aristoteles'te modern, ilkel olmayan, medeni bir olguyu ifade eden sivil toplum kavramı, toplumu oluşturan tüm bireylerin kapsayan siyasal toplumu ifade etmektedir (Aslan, 2010:191).

Sivil toplum kavramı orta çağa gelindiğinde günümüz modern anlamlarına doğru geçiş süreci yaşamıştır. Ortaçağ döneminde yaşanan bazı gelişmeler sivil toplum olgusunun günümüz modern anlamlarına geçişin başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Kılıç, 2012: 18). Dini yönetimlerin oldukça baskın olduğu bu dönemde sivil toplum olgusu, seküler bakış açısı doğrultusunda anlam kazanmaya başlamıştır (Karataş, 2008: 12). Özellikle feodalizm yönetiminde olan toplulukların kentleşme olgusu ile tanışması sonucu sivil toplum özerk toplumsal yapıyı ifade eder hale gelmiştir (Kılıç, 2012: 18). Karataş (2008), 1215 yılında Magna Carta belgesi ile halkın kral karşısında yazılı bir antlaşma ile bazı haklar elde etmesini ilk görünür sivil toplum olgusu olarak değerlendirmiştir.

Zamanla değişime uğrayan sivil toplum olgusu, Güvendi (2017: 8)'e göre modern olarak ilk kez 1700'li yıllarda insanların toplumsal yapı olarak nasıl yaşayacaklarını belirlemeye yönelik olarak Batı Avrupa'da doğmuştur. Bu durum sivil toplum kavramının toplumun kendilerini yöneten devletten bağımsız, devlet yönetimini dengeleyen bir toplumsal olgu olarak ifade edilmesidir. Sivil toplum olgusu, toplumsal bir araya geliş, gönüllü hareket etme, hak elde etme noktasında baskı mekanizması olma, devletin hareketlerini etkileme ve yönlendirme, devlet dışındaki toplumu ifade etmektedir (Kanılmaz, 2017:4; Aslan, 2010: 194). Bu tanım günümüzdeki modern sivil toplum olgusunu tanımlamaktadır. Sivil toplum kavramı günümüzün çok önemli bir olgusudur. Toplumu ilgilendiren her konuda söz sahibi olan günümüz sivil toplum olgusu beraberinde yeni bir oluşumu meydana getirmiştir. Bu oluşum Sivil Toplum Kuruluşlarıdır.

Sivil Toplum Kuruluşları (STK) da sivil toplum kavramı gibi bir çok tanımı olan bir olgudur. Sivil toplum kuruluşları, Kanılmaz (2017:31)'e göre hükümet dışı kuruluşlar olarak ifade edilmiştir. Yazar burada dikkat edilmesi gereken kelimelerin yanlış anlaşılması noktasıdır. Hükümet dışı ile ifade edilen olgu hükümet karşıtı olarak algılanmamalıdır. Bu nedenle sivil toplum kuruluşlarının birçok ismi bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Sivil toplum örgütleri, özel gönüllü kuruluşlar ve üçüncü sektördür (Kanılmaz, 2017: 31). Karataş (2008:27), Sivil Toplum Kuruluşlarını, alt yapısında sivil toplumun yer aldığı, devletten bağımsız örgütlenmeler ve ya özel sektör oyuncularını ifade etmektedir. Kılıç (2012:32) ise devlet ve ekonomi dışında faaliyet gösteren örgütlenmeler olarak STK'ları tanımlamaktadır. Buradan hareketle STK'ların, toplumun kendini yönetenlerden bağımsız olarak bir araya gelerek gönüllü şekilde örgütlenmesi olarak ifade edilmesinde bir sakınca yoktur (Talas, 2011: 391). Sivil toplum kuruluşları kamu sektörü ile özel sektör arasında kalan özerk bir sektördür (Kılıç, 2012:32). Sivil toplum kuruluşları; sosyal hizmetler, politik konular, ekonomik ve kültürel faaliyetler gibi alanlarda aktif şekilde görev alırlar. Kanılmaz (2017: 32)'e göre sivil toplum kapsamında çalışan her örgütlenme STK değildir. Nitekim STK olmanın da şartları vardır. Kar amacı gütmeyen ve faydacılık ilkesi ile çalışan, sivil toplumu bilinçlendirme adına gönüllülük ilkesiyle bir araya gelen kişilerin oluşturması şartlardan birkaçıdır. STK'lar Karataş (2008:28)'e göre sivil toplumu oluşturan üç temel unsurdan birisidir. Bu üç temel unsur Şekil 2 de gösterildiği gibi kendi aralarında sürekli çok yönlü etkileşim halindedir.

Şekil 2. Sivil Toplumu Oluşturan Üç Temel Unsur

Kaynak: Tosun (2002:43)'den aktaran: Karataş, 2008:28

Sivil toplum kuruluşları temsilci kurumlardır. Sivil toplumun isteklerini kamu ya da özel sektöre iletir, sonuç alana kadar mücadele ederler (Talas, 2011: 392). STK'lar sendikalar, vakıflar, dernekler, dini topluluklar gibi yapılardır (Kanılmaz, 2017:33). STK'lar yerel düzeyde hizmet verdiği gibi uluslararası düzeyde de hizmet verebilmektedir. STK'ların çalışma alanları incelendiğinde çevre, sağlık, haklar, girişimler ve eğitim gibi sivil toplumun ihtiyacı olan her alanda hizmet verdikleri görülmektedir. STK'ların bazı temel özellikleri vardır. Bu özelliklerin bilinmesi STK'ların tanınması adına önemlidir. Özetle STK'ların özellikleri;

1. STK'lar gönüllülük ilkesi ile bir araya gelen bireylerden oluşan kuruluşlar,
2. STK'lar kar amacı gütmeyen kuruluşlar, (Gelir elde ederler ancak üyeler ücret almaz, gelirler amaca yönelik kullanılır)
3. STK'lar kendi kendini yöneten özerk kuruluşlar,
4. STK'lar yasal ve insan haklarına duyarlı kuruluşlar,

olarak ifade edilebilir (Özan, Polat ve Şener, 2015: 60; Kanılmaz, 2017:35).

1.3. Eğitim Sistemi ve Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi

Devletler, içerisinde yaşayan sivil toplumun kültür ve normlarını aktarmak için bir milli eğitim sistemi kursalar da devletin yaşaması için ihtiyaç olan nitelikli bireylerin eğitimi de milli eğitim sistemine dâhil edilmektedir. Sanayileşme ve küreselleşme ile birlikte artan işgücü ihtiyacı milli eğitim sistemi ile sivil toplumdan karşılanmaktadır. Bu eğitim sistemi işgücünü oluşturan bireylerin düzenli, itaatkâr, mekanik bir sistemde hareket etmesini sağlamayı hedeflemektedir. Bu durum sivil toplumda bazı kesimlerde özgürlükçü düşünce oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu düşünce ile bir araya gelen hak savunucu rol üstlenen STK'lar doğmaya başlamıştır.

Eğitim sistemi ile STK'lar arasında oldukça önemli ilişkiler bulunmaktadır. Eğitim planlı ve sistemli olarak okul adı verilen toplumsal yapılarda verildiği gibi diğer toplumsal yapılarda da (Aile, cemaat, STK vb.) varlığını sürdürmektedir (Karataş, 2008: 2). Eğitim sisteminin yapısal taşı olan okullar sivil toplum içinde yönetenler (devlet) tarafından oluşturulan yapılandırılmış kurumlardır. Her ne kadar yapılandırılmış olsa da okullar içerisinden çıktığı sivil toplumun izlerini taşımaktadır. Eğitim sistemi ile bireylere verilen eğitimler doğrudan toplumu etkilemektedir. Bu nedenle bireylerin eğitimleri toplumların geleceklerine yön vermektedir. Etkilenen sivil toplum ile eğitim sistemi sürekli etkileşim halindedir.

Bir toplumun eğitim sistemi oluşturulurken ve tartışılırken mutlaka sivil toplum tarafından müdahaleler, yönlendirmeler ve katkılar sunulmaktadır. Çünkü eğitim sisteminin bireylere sunacağı müfredat, konular ve sorumluluklar doğrudan topluma geri dönecektir. Sivil toplum olgusu ise bu konuda önemli bir paydaştır. Sivil toplum kavramı, bireyin ve bireylerin oluşturduğu toplumun "birlikte, barış içinde, özgürce yaşama" becerisini kazanma amacı güderken eğitim sisteminden bağımsız olması beklenemez. Sivil toplum ile eğitim sistemi iç içe geçmiş olgular bütünüdür. Her ne kadar farklı görünse de iki olgu da toplumun gelişimini, eğitilmesini, yaşam kalitesini arttırmayı amaçlamaktadır (Güvendi, 2017: 15). Eğitim sistemi ve sivil toplumun ilişkisi Tablo 1 de sunulmuştur.

Tablo 1. Eğitim Sistemi ve Sivil Toplum İlişkisi

Eğitim Sistemi	Sivil Toplum
Bireyi esas alarak toplumsal iyi oluşu hedefler. Her bireyin eğitim almasını hedefler. Eğitimde yoksulluk ile mücadele eder, okullaşma oranının artması adına çalışmalar planlar. Demokratik, özgür düşünen bireylerin eğitimi için gerekli adımlar atar.	Toplumsal iyi oluş için bir araya gelir. Toplumda sınıfsal farklar olmasını reddeder. Toplumda yoksulluk ile mücadele eder, bireylerin ve toplumun refahı için çalışmalar planlar. Kendini ve düşüncelerini rahat ifade edebilen, özgür demokratik bir toplum için gerekli adımlar atar.

Kaynak: Güvendi, 2017: 15-17.

Görüldüğü üzere eğitim sistemi ve sivil toplum olgusu ne kadar farklı görünse de birbiri içine geçmiş bir sistemdir. İşte bu noktada sivil toplum kuruluşları bu görüşleri, talepleri devlete iletmekle ve sivil topluma kazandırmakla görevli gönüllü kuruluşlardır (Kahraman ve Karip, 2019:714).

STK'ların en fazla faaliyet gösterdikleri alanlardan birisi de eğitimdir (Karataş, 2013: 64). Eğitim alanında hizmet veren sivil toplum kuruluşları dayanışma ve yardımlaşma temelli yapılardır. Özellikle 2000'li yıllar sonrası eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, meslek eğitimlerinin yaygınlaşması, aileler eğitim verilmesi gibi birçok eğitim alanında önemli rol almaktadır (Karataş, 2013: 64). STK'ların daha fazla söz sahibi olması, sivil toplumdaki STK'lara önemli oranda destek gelmesi devletleri STK'lar ile işbirliğine zorlamaktadır.

1.4. Türk Eğitim Sistemi İçerisinde Yer Alan Sivil Toplum Kuruluşları

Türkiye'de faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının büyük bir bölümünün doğrudan olmasa da eğitim ile ilgili çalışmaları bulunmaktadır (Karataş, 2008: 76). STK'lar sivil toplumun vazgeçilmez bir ögesi olan eğitim sistemine yönelik çalışmalar sunarak toplumsal yapının talep, istek ve önerilerine dikkat çekmektedir (Özan vd., 2015: 61). Türkiye'de 2000'li yıllara yaklaşırken sivil toplum kuruluşları oluşumları oldukça hız kazanmıştır. Güvendi (2017: 46)'a göre; Türkiye'de sivil toplum kuruluşu olarak faaliyet gösteren ve türleri vakıf, dernek, sendika, kooperatif, dini kurum ve kuruluş, platform ve girişim gibi farklı isimlerde çok sayıda sivil yapılar vardır. Türkiye'de eğitim alanında hizmet veren STK'ların büyük çoğunluğunu dernek ve vakıflar oluşturmaktadır.

1.4.1. Okul Aile Birlikleri

1946 yılında gerçekleştirilen 3. Milli Eğitim Şurasında alınan öneri kararı doğrultusunda okullarda oluşturulan bir sivil toplum kuruluşudur. Okul aile birliklerinin görevleri 2012 yılında çıkarılan Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği'nde;

- Öğrencilerin, Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri ve millî manevi değerler doğrultusunda yetiştirilmeleri için okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.*
- Okulun amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesine, eğitimde kalite ve başarı için okulun stratejik plan çalışmalarına ve uygulamasına destek olmak, eğitimde fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.*
- Öğrencilerin başarısını artırmak amacıyla okul yönetimince planlanan kurs, sınav, seminer, müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesine katkı sağlamak.*
- Okul yönetimiyle iş birliği yaparak eğitim ve öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının değerlendirilmesine katkı sağlamak.*
- Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak, bu hizmetlere ilişkin sosyal güvenlik primi, vergi ve benzeri ödemelerin yapılmasını sağlamak.*
- Millî bayramlar, belirli gün ve haftalar ile kültürel yarışmaların düzenlenmesi giderlerine katkıda bulunmak.*
- Okula yapılan ayni ve nakdî bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak, sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek, şartlı bağışları amacına uygun olarak kullanmak.*
- Kantin ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.*
- Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi ve manevi destek sağlamak, aynı amaçla kardeş okullara da katkıda bulunmak.*
- 28/8/2007 tarihli ve 26627 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği'nde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.*
- Eğitim ve öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.*
- Eğitim ve öğretimi geliştirmek amacıyla oluşturulan çalışma komisyonlarına katkı sağlamak.*
- Ulusal ve uluslararası projelere katılmak ve proje amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunmak.*
- Eğitim ve öğretimle ilgili diğer etkinliklere destek olmak.*

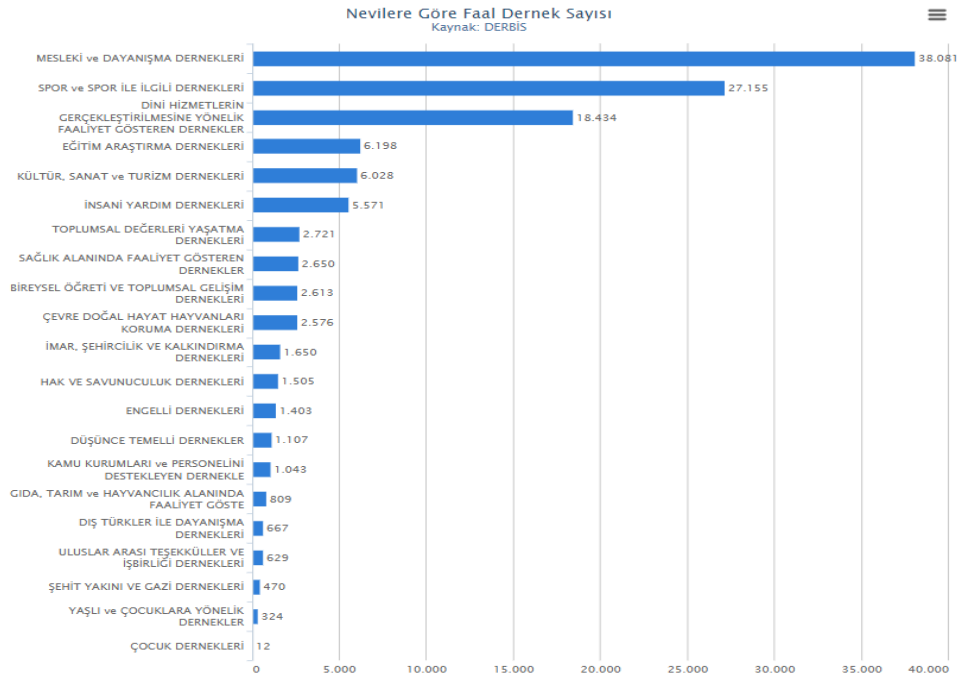
olarak ifade edilmiştir. Okul aile birliklerinin yönetimi okul yönetiminden bağımsız olarak yürütülmektedir. Okul aile birlikleri genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurulu olmak üzere üç kuruldandır. Üyeleri tamamen gönüllü olan bu birlik eğitim alanında somut hizmetler sunan STK'lardan birisidir.

1.4.2. Dernekler

5253 sayılı Dernekler Kanunu'na göre (2004) dernek; “Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları” olarak ifade edilmektedir.

Türkiye dernekler bakımından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Farklı alanlarda oldukça fazla sayıda dernek bulunmaktadır. Sivil toplum olgusu adına faaliyet gösteren bu yapılar Türkiye’de İçişleri Bakanlığına bağlı olarak hizmet vermektedir (Karataş, 2008: 78-79). T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (STİGM) resmi sitesi incelendiğinde 24.12.2020 tarihi itibarıyla Türkiye’de faaliyet gösteren toplam dernek sayısının 120.603 olduğu görülmektedir (STİGM, 2020). Bu derneklerin faaliyet alanlarına göre dağılımları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2020

Veriler incelendiğinde Türkiye’de faaliyet gösteren dernek sayısının oldukça fazla olmasına rağmen doğrudan eğitim alanında faaliyet gösteren derneklerin sayısının az olduğu görülmektedir. Eğitim araştırma derneklerinin tüm dernekler içerisindeki oranı ise yaklaşık % 5,14’tür. Güvendi’nin (2017: 46) 2017 yılına yapmış olduğu çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren dernek sayısı 109.497 iken doğrudan eğitim alanında faaliyet gösteren dernek sayısı 6.077 ve eğitim derneklerinin tüm dernekler içerisindeki oranının ise % 5,54 olduğu belirtilmektedir. İki veri kıyaslandığında 2017 yılından sonra doğrudan eğitim alanında faaliyet gösteren dernek oranının düştüğü görülmektedir.

Dernekler, STK’ların vazgeçilmez yapılarından birisidir. Türk Eğitim Sistemi içerisinde dernekler birçok hizmeti bulunmaktadır. Öğrenciler, öğretmenler, veliler ile ilgili dernekler olduğu gibi; araştırma, projeler, platformlar ile ilgili çalışmalar yapan dernekler Türk Eğitim Sistemi içerisinde yer almaktadır. Eğitim ile ilgili faaliyet gösteren dernekler, içerisinde geldikleri sivil toplumun eğitimden taleplerini eğitim sistemine aktarmaktadır. Bunun dışında eğitim alanındaki derneklerin öğrenciler burs sağlama, barınma imkânı sağlama, yeme-içme, okul yaptırma, öğrenciler için sosyal, sportif ve kültürel çalışma alanları oluşturma gibi alanlarda oldukça fazla katkıları bulunmaktadır.

1.4.3. Vakıflar

Vakıflar derneklerden farklı olarak mülk esasına dayalı olan bir sivil toplum yapısıdır. İnsanların gönüllü olarak bir araya gelmesiyle oluşan bu kurumlar bir malın (mülk) belirli bir amaç için kullanılması ve tahsis edilmesini ifade etmektedir (Karataş, 2008: 79). Vakıfların kurulma ve yürütme işlemleri 5737 sayılı Vakıflar Kanunu çerçevesinde yapılmaktadır. Güvendi (2017: 49-50)’e göre 2016 yılında Türkiye’de hizmet veren vakıf sayısı 4.979 olmakla birlikte eğitim alanında hizmet veren vakıf sayısı ise 1.478’dir. Bu durumda Türkiye’de faaliyet gösteren tüm vakıfların yaklaşık %30’u eğitim ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. Ancak isminde eğitim geçen

vakıfların sayısı 1.478 olarak ifade edilmektedir (Güvendi, 2017: 50). Bu vakıflara doğrudan eğitim alanında faaliyet gösteren vakıflar denilebilir. Eğitim alanında hizmet veren vakıflar da tıpkı dernekler gibi eğitim alanında farklı çalışmalar yapmaktadır. Ancak genel olarak öğrencilere burs verme, yatılı barınma imkânları sağlama, eğitsel faaliyetler düzenleme, aile eğitimleri gibi alanlarda çalışmalar yapmaktadır. Türkiye’de faaliyet gösteren bazı vakıflara; Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, Anne Çocuk Eğitim Vakfı, Çağdaş Eğitim Vakfı, Türkiye Can Çocuklar Eğitim Koruma ve Yaşam Vakfı, Milli Eğitim Vakfı, Türkiye Eğitim Vakfı, İlköğretim Okullarına Yardım Vakfı, Öğretmen Akademisi Vakfı, Türkiye Üstün Zekâlı ve Dahi Çocuklar Eğitim Vakfı örnek olarak gösterilebilir.

1.4.4. Sendikalar

Türk Milli Eğitim Sisteminde yer alan bir başka önemli sivil toplum kuruluşu da sendikalar. Sendikalar; 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu’na ve 4688 Sayılı Kamu Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu’na göre kurulan; aynı iş alanlarında görev yapan kişilerin maaş, çalışma şartları, sosyal güvenlikleri, eğitimleri gibi alanlarda haklarını korumayı ve çıkarlarını artırmayı amaçlayan sivil toplum kuruluşlarıdır (Karataş, 2008:79). Türk Milli Sisteminde yer alan öğretmen, memur ve işçi sendikaları, özellikle 1990’lı yıllardan sonra kurulmaya başlamış ve son yıllarda daha fazla kazanımlar elde etmektedir. Bir milyonun üzerinde sayıya ulaşan öğretmen camiası için sendikalar önemli hak savunucularıdır. Sendikalar sadece öğretmen, memur ve işçi için değil, sivil toplumu ilgilendiren eğitim politikaları içinde önemli görevler üstlenmektedir.

14.12.2020 tarihi itibarıyla resmi kaynaklara göre Türkiye’de 23 eğitim sendikası yer almaktadır. Üye sayıları yüksek olan bazı sendikalara Eğitim Bir-Sen:428.571, Türk Eğitim-Sen:213.496, Eğitim Sen:74.785, Eğitim-İş:51.575 örnek verilebilir (4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu Gereğince Kamu Görevlileri Sendikaları ile Konfederasyonların Üye Sayılarına İlişkin 2020 Eylül İstatistikleri Hakkında Tebliğ, 2020).

1.4.5. Girişimler

Sivil toplum bağlamında girişimler, belirli bir amaca uygun olarak toplumsal çerçevede eylemlere geçmek olarak ifade edilebilir. Özellikle STK penceresinde girişimler doğrudan sivil toplum yapısı olarak tüzel bir kişiliğe bürünmezler. Girişimler sayesinde eğitim sisteminde toplumsal algı ve bakış açıları oluşmakta bu sayede diğer eğitim alanında faaliyet gösteren STK’lar harekete geçmektedir (Karataş, 2008: 80).

1.4.6. Platformlar

Platformlar da girişimler gibi doğrudan tüzel kişiliğe sahip sivil toplum yapıları değildir. Eğitim alanındaki platformlar eğitim alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının bazılarının bir araya gelerek oluşturdukları yapıları ifade etmektedir (Karataş, 2008: 80).

2.SONUÇ

Bu çalışmada Türk Eğitim Sisteminde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının rolleri ve katkıları incelenmiştir. Eğitim bir toplumun ve milletin vazgeçilmez, ötelenemez, göz ardı edilemez bir boyutunu ifade etmektedir. Eğitim toplumların kendisini diğer toplumlardan farklı kılan kültür, gelenek ve görenek, yaşam tarzları, tarihleri, dilleri ve inançları gibi kavramları gelecek nesillere aktaran bir olgudur. Bireyin dünyaya gelmesiyle başlayan eğitim olgusu bireyin yaşamında önemli yer kaplayan “okul” adı verilen toplumsal yapılarda devam etmektedir. Okullar içerisinde yer aldıkları toplumun yansımalarıdır. Eğitim okullarda gelişmiş güzel verilemeyecek kadar değerli bir olgudur. Bu nedenle her toplumun kendine özgü milli eğitim sistemi vardır. Milli eğitim sistemleri toplumların temsilcileri olan yöneticileri tarafından oluşturulan sistemsel bir olguyu ifade etmektedir. Türk Eğitim Sistemi de Türk milli değerlerini, kültürünü, normlarını, tarihini ve sosyal yapısını içeren sistemdir. Türk Eğitim Sisteminde yer alan sivil toplum kuruluşlarını kavramak adına çalışmada öncelikli olarak sivil toplumun ne olduğuna değinilmiştir.

Sivil toplum kavramının zamana ve döneme göre değişkenlik gösterdiği görülmüştür Eski Yunan döneminden Aristo’ya kadar uzanan ve başlangıç noktasının burası olduğu düşünülen bu kavram günümüze kadar çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Sivil toplum olgusu incelendiğinde önceleri klasik evre olarak ifade edilen sivil toplum-devlet ayrılığı olarak, daha sonra devlete karşı bağımsızlıkların savunulduğu ve kendini kabul ettirdiği dönem olarak, sonrasında devlet karşısında güçsüz konumda kalmış olan olarak ve günümüz anlamıyla devletten bağımsız olma durumu olarak tanımlandığı görülmüştür (Aslan, 2000’den aktaran Karataş, 2008: 16). Günümüz tanımlarına 1700’lü yıllar sonrasında kavuşan sivil toplum olgusu, sivil toplum kuruluşlarını tanımlamak ve kavramak adına oldukça önem arz etmektedir. Sivil toplum ve eğitim sistemi kavramlarının tanımlanmaları ve analiz edilmelerinden sonra bu iki kavramın birbirleri ile ilişkileri ele alınmıştır. Eğitim sistemi ve sivil toplumun, birbiri ile son derece bağlı birbirini etkileyen olgular olduğu görülmüştür. Sivil toplumlar eğitim sistemlerine şekil

verirken eğitim sistemleri de sivil toplumları şekillendirmektedir. Her iki kavramın da içinde buldukları toplumun daha iyi şartlara gelmesini, gelişmesini, ilerlemesini arzu etmekte olduğu görülmüştür. Sivil toplumun içerisinde yer alan yapılardan birisi de sivil toplum kuruluşlarıdır. Sivil toplumun içerisinde gönüllü olarak, belirli hedeflere ulaşmak adına faaliyet gösteren yapılara STK denilmektedir. STK'ların birçok alanda hizmet verdiği ve bunlar içerisinde eğitim alanında yer alan STK'ların oldukça fazla katkıları ve rolleri olduğu görülmüştür. STK'ların içerisinde doğrudan eğitimle ilgili faaliyet gösteren kuruluşlar fazla sayıda olmasa da hemen hemen her STK'nın bir şekilde eğitim ile ilgili faaliyeti olduğu yapılan incelemelerde görülmüştür.

Türk Eğitim Sistemi'nde yer alan STK'ların büyük çoğunluğunu okul aile birlikleri, dernekler, vakıflar ve sendikalar oluşturmaktadır. Okul aile birlikleri sivil toplumun eğitim sistemine doğrudan katılabildiği ve yakinen izleyebildiği oluşumlardır. Okul aile birliklerinin eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olduğu, okulun ekonomik, sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlerinde oldukça fazla rol aldığı görülmüştür. Bu yapılardan önemli oluşumlardan olan dernekler incelendiğinde doğrudan eğitim alanında faaliyet gösteren derneklerin oranının (%5,14) oldukça düşük olduğu görülmüştür. Vakıflarda ise derneklere göre daha fazla eğitim alanında oluşumlar olduğu (%30) ortaya konulmuştur. Dernek ve vakıfların genellikle öğrencilere burs sağlama, yatılı eğitim hakkı tanıma, yeme-içme konusunda destekler sunma, sosyal, sportif ve kültürel faaliyetler organize etme gibi birçok alanda çalışmalar yaptıkları görülmüştür. Sendikaların Türk Eğitim Sistemi'nde oldukça önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Sendikaların eğitim sistemindeki öğretmen, memur ve işçilerin; maaş, ücret, izin, sosyal haklar gibi alanlarda beklentilerini, taleplerini ve isteklerini sivil toplumu yönetenlere (hükümet) iletmesi nedeniyle rolleri ve katkıları oldukça fazladır. Eğitim sisteminde yer alan öğretmen, memur ve işçilerin sendikalaşma oranının (%67) yüksek olduğu da ortaya çıkmaktadır (MEB Okul Aile Birliği Yönetmeliği, 2012; T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2020).

KAYNAKLAR

- 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu Gereğince Kamu Görevlileri Sendikaları ile Konfederasyonların Üye Sayılarına İlişkin 2020 Eylül İstatistikleri Hakkında Tebliğ. (2020). T.C. Resmi Gazete. (34234, 4 Eylül 2020). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/09/20200904-11.pdf>
- Aslan, S. (2010). Sivil toplum: Kavramsal değişim ve dönüşüm. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33),188-212.
- Çelen, F. K., Çelik, A. ve Seferoğlu, S. S. (2011, Şubat). Türk eğitim sistemi ve PISA sonuçları. *XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri* (2-4 Şubat 2011). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Dernekler Kanunu. (2004). T.C. Resmi Gazete. (25649, 23 Kasım 2004). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/11/20041123.htm>
- Dikeçligil, F. B. (2012). Aileye dair kabullerin ezber bozumu. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 8(31), 21-52.
- Güvendi, M. F. (2017). *Eğitim alanında faaliyet gösteren yerel sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarının ve sorunlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kahraman, H. ve Karip, E. (2019). Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının eğitim politikalarına etkileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 709-722.
- Kanılmaz, A. (2017). *Sivil toplum örgütleri ve halkla ilişkiler çalışmaları: Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) örneği*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Karataş, İ. H. (2008). *Türk eğitim sisteminde sivil toplum kuruluşları: Konumları ve işlevleri*. (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kılıç, P. N. (2012). *Türkiye’de eğitim alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının halkla ilişkiler uygulamaları*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği.(2012). T.C. Resmi Gazete. (28199, 09 Şubat 2012). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/02/20120209-6.htm>
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). T.C. Resmi Gazete, (14574, 14 Haziran 1973). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14574.pdf>
- Özan, M.B., Polat, H. ve Şener, G. (2015). Sivil toplum kuruluşlarının eğitimdeki yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 59-70.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (STİGM). (2020, Aralık 14). <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarına-gore-dagilimi>
- Talas, D. (2011). Sivil toplum kuruluşları ve türkiye perspektifi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, (29), 387-401.
- Yaşar Ekici, F. (2014). Türk aile yapısının değişim ve dönüşümü ve bu değişim ve dönüşüme etki eden unsurların değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, (30), 209-224.
- Yeşilyaprak, B. (2012). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Nobel Yayıncılık.

ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ GELİŞİM İHTİYAÇLARININ PANDEMİ SONRASI HARMANLANMIŞ ÖĞRENME BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Gürkan SARIDAŞ¹

Mine TOPDAĞI²

Makale Bilgisi	Özet
Makale Türü Araştırma Makalesi	Covid-19 pandemisi eğitim öğretim sürecinin aksamasına ve uzaktan eğitimin gündeme gelmesine neden olmuştur. Sürecin başladığı dönemlerde birçok ülkede olduğu gibi mart aylarında Türkiye’de de yüz yüze eğitim öğretime ara verilmiştir. Salgının seyrine göre kademeli olarak eğitim öğretim yüz yüze ve uzaktan eğitim ile sürdürülmüştür. Pandemi süreci sonrasında öğretmenlerin süreçte edindiği deneyimler eğitim öğretimin daha kaliteli ve verimli olması için önemlidir. Bu nedenle araştırmanın amacı öğretmenlerin COVID-19 pandemi sürecindeki mesleki gelişim süreçleri ile ilgili ihtiyaçlarının harmanlanmış öğrenme bağlamında değerlendirilmesiyle gelecek eğitim öğretim sürecine yönelik öngörülerinin alınmasıdır. Araştırma, nitel araştırma olarak olgubilim deseninde modellenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla Türkiye’nin doğu ve batısından seçilmiş iki il; Denizli ve Erzurum illerinden 20 öğretmenin görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda şartların değişmesi ile öğretmenlerin mesleki gelişim süreçleri ani bir değişikliğe uğradığı ve doğal olarak farklı mesleki gelişim ihtiyaçları ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin, bu ihtiyaçları ve sorunları kendi çabaları ile çevrelerinden veya çevrimiçi ortamlardan destek alarak çözmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Öğretmenler pandemi sonrasında teknoloji ve öğrenme kayıplarına odaklanırken; gelecekte uygulanması muhtemel harmanlanmış öğrenme modeli, eğitim öğretim süreçleri ile öğretim yöntem ve teknikler konusunda eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. Bu noktada okul temelli mesleki gelişim süreçlerinin kuvvetlendirilmesi ve zümre öğretmenler kurullarının birer öğrenme takımlarına çevrilmesi önerilmektedir.
<i>Makale Geçmişi:</i> Başvuru 08.07.2021 Kabul 16.11.2021	
<i>Anahtar Kelimeler:</i> harmanlanmış öğrenme, covid-19, pandemi, uzaktan eğitim, mesleki gelişim	

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, theapeiron@gmail.com , 0000-0002-7989-2130

² Öğretmen, Hedef Koleji, mntpdg@gmail.com, 0000-0001-6819-2078

INVESTIGATION OF TEACHERS 'PROFESSIONAL DEVELOPMENT NEEDS IN THE CONTEXT OF BLENDED LEARNING AFTER THE PANDEMY

Article Information

Article Type
Research Article

Article History:

Received 08.07.2021

Accepted 16.11.2021

Keywords:

Blended learning,
covid-19,
pandemic,
distance learning,
professional development

Abstract

The Covid-19 pandemic has caused the educational process to be disrupted and distance education to come to the fore. In the process the start of the period as in many countries has been suspended in Turkey in March also face teaching training. Gradually, according to the course of the epidemic, education was continued face-to-face and distance education. After the pandemic process, the experiences of the teachers during the process are important for a better quality and efficient education. For this reason, the purpose of the study is to evaluate teachers' needs related to professional development processes in the COVID-19 pandemic process in the context of blended learning and to take their predictions for the future education and training process. For this purpose, the research was modeled as qualitative research in phenomenological design. The opinions of 20 teachers from Denizli and Erzurum provinces were taken through the semi-structured interview form. The obtained data were analyzed by content analysis. When the results of the research are examined in general, with the change of conditions, the professional development processes of teachers have undergone a sudden change and naturally different professional development needs have emerged. Teachers tried to solve these needs and problems with their own efforts, with support from their environment or online. While teachers focus on technology and learning losses after the pandemic, they want to receive training on the blended learning model, educational processes and teaching methods and techniques that are likely to be implemented in the future. At this point, it is recommended to strengthen school-based professional development processes and to turn class teachers' boards into learning teams.

Kaynakça Gösterimi: Sarıdaş, G. ve Topdağı, M. (2021). Öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçlarının pandemi sonrası harmanlanmış öğrenme bağlamında incelenmesi. *Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 2(2), 25-38.

1. GİRİŞ

Covid-19 salgını tüm dünyayı etkisi altına almış, eğitim öğretim sürecini önemli şekilde etkilemiş bir salgındır. UNESCO verilerine göre Ocak 2020 itibari ile 30 ülkede akademik tatil ilan edilmiş, 24 ülkede uzaktan eğitim süreci devam etmekte, 116 ülkede okullarda eğitim öğretim süreci açık bir şekilde devam etmekte ve 40 ülkede ise kısmen açık şekilde eğitim öğretim sürecine devam etmiştir ve yaklaşık bir yıl aradan sonra okulların yeniden açılması yönünde çağrılar sonucu eğitimin aksamaması yönünde girişimler başlatılmıştır (UNESCO, 2021). Salgın sürecinde özellikle sosyal mesafenin önemli olduğu öğrencilerin okullara devam durumu zorlu bir hal aldığı için ülkeler uzaktan eğitimi tercih etmişler veya okulları kısmi açarak harmanlanmış öğrenme yaklaşımını kullanmışlardır. Türkiye’de ise salgın gibi ani karar alma ve uygulama gerektiren durumlarda merkezîyetçi yapı yanıt vermekte zorlanmakta ve katı eğitim sistemi esnek çalışma düzenine cevap verememektedir (Erdoğan, 2021). Bu durum yeni eğitim sistemi tartışmalarını beraberinde getirmiştir.

Türkiye’de bilim kurulunun önerileri doğrultusunda çeşitli uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Salgının ilk zamanlarında akademik tatil ilan edilmiş, sonrasında uzaktan eğitim sürecine geçilmiş, daha sonra ise harmanlanmış öğrenme ile seyreltilmiş sınıflarda eğitim ile uzaktan eğitim birlikte yürütülmüştür. Bu süreçte mevzuat, altyapı, insan kaynakları, içerik ve uygulama şeklinde çeşitli başlıklarda çalışmalar yapılmıştır (Telli-Yamamoto ve Altun, 2020). MEB tarafından hâlihazırda kullanılmakta olan Eğitim Bilişim Ağı (www.eba.gov.tr) , TRT desteği ile EBA TV olarak da yayına başlamış ve okullardaki öğretmenlerin çeşitli çevrimiçi ortamlarda (Zoom, Microsoft Teams vs.) uzaktan eğitim çalışmalarına katılması ile önce internet ve TV aracılığıyla pasif durumda olan öğrencinin uzaktan eğitim çalışmaları ile eğitim öğretim sürecine aktif katılımı sağlanmıştır. Teknoloji tüm dünyada öğrencilerin eğitim öğretim sürecine devam etmesi için en önemli araç haline gelmiştir. İnsanların hayatını kolaylaştırmak için her alanda gelişimi durmaksızın devam eden teknoloji, bireylerin ve toplumların problemlerini çözmek amacıyla gelişimi ve değişimiyle yaşam konforunu artıran her şeyi kapsayan bir kavramdır (Bacanak, Karamustafaoğlu ve Köse, 2003). Her alanda olduğu gibi eğitim ve bilgi alanında da teknoloji birçok yarar sağlamakta, öğretme-öğrenme süreçlerinde ekonomik ve verimli çözümler sunmaktadır (Balcı ve Eşme, 2001). Teknolojinin önemli hale gelmesi öğretmenlerin de teknoloji okuryazarlık durumlarının gündeme gelmesine neden olmuştur.

Uzaktan eğitim sürecine hızlı bir şekilde giriş yapan öğretmenlerin öncelikle teknoloji alanında çeşitli mesleki ihtiyaçları gündeme gelmiştir. Öğretmenler çeşitli mesleki ihtiyaçlarını kendi aralarında oluşturdukları çevrimiçi ortamlar aracılığı ile gidermektedir (Sarıdaş ve Deniz, 2018). Bu süreçte de öğretmenler ortaya çıkan mesleki ihtiyaçlarını çevrimiçi ortamlardan gidermeye çalışmıştır. Özellikle harmanlanmış öğrenme uygulamalarının başlaması ile öğretmenler gerek çevrimiçi ortamlarda gerekse yüz yüze ortamlarda çeşitli uygulamaları kullanmaya başlamıştır.

Pandemi süreci online eğitim imkanlarının yararlı olduğunu göstermekle birlikte online eğitimin tek başına yetersiz olduğu, online eğitimin yüz yüze eğitimle desteklenmesiyle çok daha verimli bir öğretim sağlanacağı görülmüştür (Bozkurt, 2020). Dolayısıyla pandemi sürecinde ortaya çıkan değişimler eğitim öğretim ortamında yüz yüze ve online eğitimin bir arada kullanıldığı öğrenme modellerini gündeme getirmiştir.

Türkçe alan yazında “karma” ya da “harmanlanmış” öğretim olarak ifade edilmekte iken uluslararası alan yazında “hybrid”, “mixed” ya da daha yaygın ifade ile “blended” öğretim olarak ifade edilen; yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimi bütünleştiren harmanlanmış öğrenme yüz yüze eğitim ile çevrim içi uzaktan eğitim teknolojilerinin öğrenme sürecinde birlikte kullanılması ile aktif bir öğrenme süreci oluşturulması olarak ifade edilmektedir (Driscoll, 2002; Mantyla, 2001; Osguthorpe ve Graham, 2003; Singh ve Reed, 2021; Young, 2002). Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin birlikte kullanıldığı böyle karma bir öğrenme ortamında öncelikle dersin hedefine uygun olarak yüz yüze etkinliklerle verimli olacak etkinlikler yüz yüze; çevrimiçi etkinliklerle verimli olacak etkinliklerin de çevrimiçi olabileceği belli bir denge ve uyum içinde düzenlenmesi gereklidir. Osguthorpe ve Graham (2003) öğretim sürecinde eğitimcilerin çevrimiçi ve yüz yüze eğitimin güçlü yanlarını bir araya getirerek düzenleyecekleri karma bir derste uygulayabilecekleri modelleri “çevrimiçi ve yüz yüze öğrenme etkinlikleri”, “çevrimiçi ve yüz yüze öğrenciler” ve “çevrimiçi ve yüz yüze öğretmenler” olmak üzere üç başlıkta ifade etmektedir. Bu tür öğrenme ortamları karma, hibrit ya da harmanlanmış öğrenme olarak farklı isimlerle karşımıza çıkmaktadır. Bu öğrenme sürecinde çevrimiçi ve yüz yüze eğitimin avantajlı yönlerinin birlikte işe koşulmasıyla hem geleneksel eğitim hem teknoloji olanaklarının birlikte kullanılması daha verimli bir eğitim öğretim süreci oluşturulmasını sağlamaktadır.

Harmanlanmış öğrenme, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanması önerilen bir öğrenme modelidir. Bu modeldeki öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçlarını karşılamak için hizmetiçi eğitim kursu da düzenlenmiştir (MEB, 2020). Öğretimde verimliliği artırmak amacıyla birden fazla öğretim metodunu bir araya getirmek olarak tanımlanan harmanlanmış öğrenme oldukça kapsamlı bir kavramdır (Kök, 2019). Bireylerin artan öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla önemsenen harmanlanmış öğrenme, her öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate almakla birlikte doğru zamanda, doğru yöntemle öğrenmeyi sağlamaktadır (Usta,2008). Harmanlanmış öğrenme en genel tanımıyla her türlü teknolojinin kullanılabilirdiği, yüz yüze ve online eğitimin

farklı modellerinin bir araya getirildiği bir öğrenme ortamıdır (Uğur, 2007). Harmanlanmış öğrenmede amaç, bilgiye çevrim içi erişim ile yüz yüze etkileşim arasındaki uyumlu dengeyi kurmaktır (Driscoll, 2002; Osguthorpe ve Graham, 2003). Öğrenme ortamının tümünün yüz yüze ya da tümünün online olması yerine bu iki öğrenme ortamının bileşimi, öğrenme etkililiği artırarak, öğretimde zenginliği sürekli kılarak, zaman ve maliyette tasarruf sağlayarak bireylere aktif öğrenme ortamı sunmaktadır (Bağcı, 2012). Oluşan bu tasarruflar pandemi sürecinde de kullanım kolaylığı sağlamıştır.

Wilson ve Smilanick (2004) harmanlanmış öğrenme süreci adımlarını şöyle ifade etmektedir:

1. İhtiyacı belirleme
2. Amaçları belirleme
3. Harmanlanmış programı belirleme
4. Öğrenme şeklini belirleme
5. Programı uygulama
6. Sonuçları değerlendirme

Bu genel bir sıralama olmakla birlikte, hangi aşamanın hangi yöntemle öğretileceği, hangi yöntemlerin nasıl harmanlanması gerektiği konusunda tek bir yol yoktur, öğretim süreci ders ya da konunun özelliklerine göre farklılaşmaktadır (Aksdoğan, 2011). Bu durum öğretmenin belirlediği ihtiyaçların ve öğretmenin yaratıcılık becerisinin önemli olduğuna işaret etmektedir. Alan yazında geleneksel eğitimin etkinlik ve uygulamalarını destekleyen bir süreci temel alan destekleyici harmanlanmış öğrenmenin yanında geleneksel eğitimin tüm esaslarını istasyon rotasyon modeli, laboratuvar rotasyon modeli ve evde ders okulda ödev modeli ile yok sayan yıkıcı harmanlanmış öğrenmeden söz ediliyor olsa da (Demiralnay ve Karataş, 2014) bu çalışmada odaklanılan model genel bir bakış açısı ile ele alınmış olan harmanlanmış öğrenme modelidir.

Harmanlanmış öğretim modeli ile ilk defa karşılaşan ve eğitim öğretim sürecinde uygulamak zorunda kalan öğretmenlerin çeşitli mesleki ihtiyaçları ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç her ne kadar hizmetiçi eğitim ile ihtiyacın ortaya çıkmasından uzun bir süre sonra (MEB, 2020) giderilmeye çalışılsa da öğretmenler ihtiyaçlarını yine çevrimiçi ortamlarda gidermek durumunda kalmıştır.

Öngörülemeyen bir süreç olan pandemi sürecinde okullardaki eğitimin nasıl devam edeceği de bir soru işareti olarak durmaktadır. Bu noktada öneriler (Bozkurt, 2020; Can, 2020; Sakarya ve Zahal, 2020) ve Millî Eğitim Bakanlığının (MEB, 2020) çalışmaları dikkate alındığında harmanlanmış öğretim modeli ile eğitim öğretim faaliyetlerinin devam ettirilmesinin öngörüldüğü söylenebilir. Böyle bir süreçte öğretmenlerin bu model ile ilgili öngörülerinin, uzaktan eğitim sürecinde elde ettikleri deneyimleri ile ortaya çıkan ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçları giderme şeklinin bilinmesi önemli görülmüştür. Bu noktada öğretmenlerin mesleki ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu ihtiyaçları giderme şekillerinin düzenlenmesi ve eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik öngörülerinin bilinmesi pandemi süreci sonrası gerçekleştirilecek eğitim öğretim faaliyetlerine ışık tutacaktır. Eğitim öğretim faaliyetlerinin uygulayıcısı öğretmenlerin ilk defa karşılaştıkları bu süreçte elde ettikleri deneyimler oldukça önemlidir. Bu noktada araştırma önem arz etmektedir. Öğretmenlerin mesleki ihtiyaçlarının ve bu ihtiyaçları giderme için gerçekleştirdiği çalışmaların bilinmemesi ile öğretmenlerin deneyimlerine göre eğitim öğretim sürecine yönelik öngörülerinin bilinmemesi araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.1.Amaç ve Alt Amaçlar

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin COVID-19 sürecinde yaşadıkları mesleki gelişim süreçleri ile ilgili ihtiyaçların harmanlanmış öğrenme bağlamında değerlendirilmesi ve eğitim öğretim sürecinin geleceğine ilişkin öngörülerini şeklinde belirlenmiştir. Bu amaç kapsamında çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- COVID-19 pandemi sürecinde gerçekleşen yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitim süreçlerinde ortaya çıkan mesleki gelişim ihtiyaçlarına yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
- COVID-19 pandemi sürecinin değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
- COVID-19 pandemi süreci sonrasında eğitime yönelik öğretmen görüşleri (öngörülerini) nelerdir?
- COVID-19 pandemi deneyimleri sonrası için harmanlanmış öğretime yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu başlık altında araştırma modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araç ve yöntemi ile veri analizi hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılarak yapılmıştır. Olgubilim deseninde farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada derinlemesine incelenecek olgu harmanlanmış öğrenme sürecinde öğretmenlerin ortaya çıkan mesleki gelişim ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları giderme durumları ile geleceğe yönelik öngörüleridir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır. Bu ölçüt önceden belirlenebileceği gibi araştırmacı tarafından da belirlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırma kapsamında ölçüt, harmanlanmış eğitim veya uzaktan eğitim sürecinde görev almış öğretmenler olarak belirlenmiştir. Bu ölçüt kapsamında araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin doğu ve batısından seçilmiş iki il; Denizli ilinin Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde görev yapan 10 öğretmen ve Erzurum ilinin Yakutiye ve Palandöken ilçelerinde görev yapan 10 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılar kodlanırken katılımcıya ait K harfi, katılımcının bulunduğu şehrin ilk harfi (D veya K) ve kaçınıcı katılımcı olduğunu gösteren bir sayı ile kodlanmıştır. Örneğin KD2, Denizli ilinden katılan ikinci sıradaki katılımcı olduğunu, KE5 ise Erzurum ilinden katılan beşinci sıradaki katılımcı olduğunu göstermektedir. Araştırmanın çalışma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma grubuna ait demografik bilgiler

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Mesleki kadem	Branş	Öğrenim Düzeyi	Görev yaptığı okul türü
KD1	Erkek	11	Bilgisayar	Lisansüstü	Ortaokul
KD2	Kadın	9	İngilizce	Lisansüstü	Ortaokul
KD3	Erkek	10	Türkçe	Lisans	Ortaokul
KD4	Kadın	17	Fizik	Lisans	Lise
KD5	Kadın	5	Türkçe öğretmeni	Lisans	Ortaokul
KD6	Kadın	9	İngilizce	Lisans	İlkokul
KD7	Erkek	24	Sınıf öğretmeni	Lisans	İlkokul
KD8	Kadın	20	Sınıf öğretmeni	Lisans	İlkokul
KD9	Erkek	22	İngilizce	Lisans	Ortaokul
KD10	Kadın	13	Matematik	Lisansüstü	Ortaokul
KE1	Kadın	2	Kimya	Lisansüstü	Lise
KE2	Erkek	16	Matematik	Lisansüstü	Lise
KE3	Kadın	3	Bilişim Teknolojileri	Lisans	Ortaokul
KE4	Kadın	1	Matematik	Lisans	Lise
KE5	Erkek	13	Görsel sanatlar	Lisans	Lise
KE6	Kadın	1	Matematik	Lisans	Lise
KE7	Erkek	18	Türk Dili ve Edebiyatı	Lisansüstü	Lise
KE8	Erkek	12	Türkçe	Lisans	Ortaokul
KE9	Erkek	18	Fen Bilimleri	Lisans	Ortaokul
KE10	Kadın	8	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Lisans	Ortaokul

Tablo 1'e göre çalışma grubundaki öğretmenlerden 10'u Denizli, 10'u Erzurum ilinde görev yapmaktadır. Katılımcıların 9'u erkek, 11'i kadındır. Katılımcıların 6'sı lisansüstü eğitimi tamamlamış, 14'ü ise lisans eğitimini tamamlamıştır. Katılımcıların 3'ü ilkokulda, 10'u ortaokulda, 7'si lisede farklı branşlarda görev yapmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma Cumhuriyet Üniversitesinin 02/02/2021 tarih ve 9108 sayılı etik kurul izni ile yürütülmüştür. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme formu iki dil uzmanı ve iki alan uzmanına gönderilerek görüşleri alınmıştır. Verilen geri bildirimler doğrultusunda düzenlemeler yapılarak form son halini almıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacıya önceden hazırlanmış sorulara ek olarak soru

sorma esnekliği sağlar. Bu durum belirlenen olguda daha derinlemesine araştırma yapmaya olanak sağlar (Karasar, 2000, s. 168). Araştırma kapsamında önceden belirlenen sorular çalışma grubundaki rretmenlere yneltiľmiř ve olguyu açıklamak için araştırmacılar tarafından ek veya yan sorular ile derinlemesine bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler anlık olarak araştırmacılar tarafından not alınarak gerçekleştirilmiş ve veri kaybı yaşanmaması için görüşme sonrası temize geçilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, verilerin birbirine benzeyen tema ve kodlar etrafında bir araya getirmek ve okuyucuların anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamadır (Yıldırım ve şimşek, 2021). Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler NVivo 12 programı kullanılarak içerik analizi ile çözümlenmiş ve yorumlanarak raporlandırılmıştır.

Bu çalışmada rretmen görüşlerinin analizi 4 aşamada gerçekleştirilmiştir (Saban, 2008). Burada bütün sorular için rretmen görüşleri ilk aşamada Microsoft Office Excel 2016 programına aktararak kodlama ve ayıklama işlemi yapılmıştır. Ardından kodların derlenmesi aşamasına geçilmiştir. Sonrasında kavramlar incelenmiş, kategori geliştirme aşaması tamamlanmış ve iki araştırmacı tarafından eşzamanlı olarak ayrı ayrı yapılan analizlerle geçerlik ve güvenirlik düzeylerine ilişkin çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik

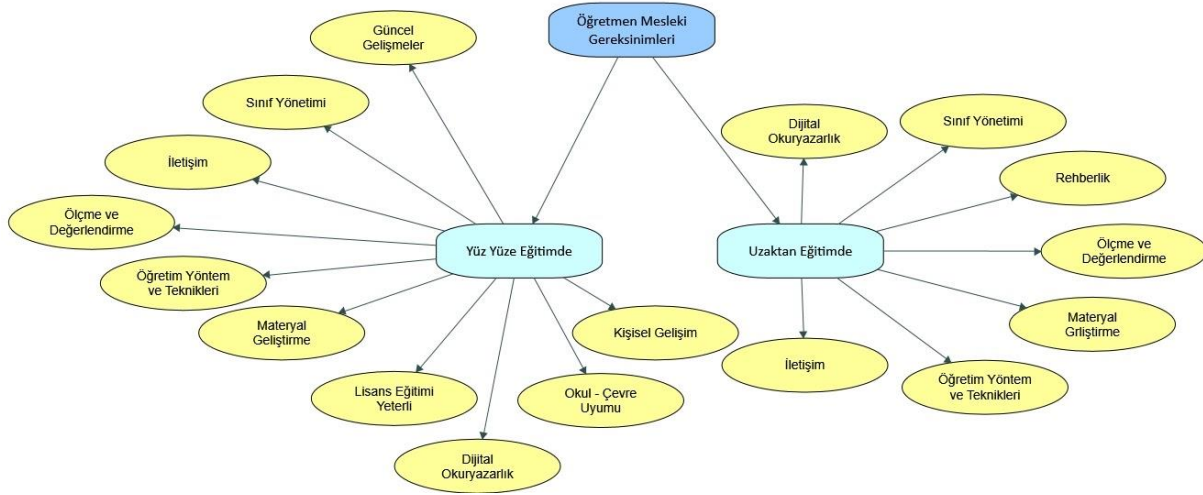
Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik kavramlarının yerine güvenilebilirlik, aktarılabilirlik, inandırıcılık ve onaylanabilirlik kavramları esas alınmaktadır (Lincoln ve Guba, 2005). Araştırma kapsamında güvenirliği artırmak amacıyla analizleri gerçekleştiren araştırmacılar arasındaki uyum yüzdesi, Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen formül ile hesaplanmıştır (Baltacı, 2017). Uyuşum Yüzdesi Formülü (P: Uyuşum Yüzdesi, N: Uyum Miktarı, Nd: Uyuşmazlık Miktarı) kullanılarak saptanmıştır. Bu araştırmada güvenirlik yüzdesi %88 olarak belirlenmiştir. Güvenirlik hesaplamasındaki uyum yüzdesi %70 olduğunda güvenirlik yüzdesi yeterli kabul edilir (Yıldırım ve şimşek, 2021). Bu çalışmada %88 uyum sonucu, puanlayıcılar arasındaki güvenirliğin yeterli düzeyde sağlandığını göstermektedir. Ek olarak güvenirliği artırmak amacıyla katılımcılar demografik özelliklerine göre kodlanmıştır. Örneğin görüşme yapılan Denizli ilindeki birinci rretmen KD1, ikinci rretmen KD2 şeklinde, Erzurum ilinde görüşme yapılan birinci rretmen KE1, ikinci rretmen KE2 olarak kodlanmıştır. İnandırıcılığı artırmak amacıyla iki araştırmacı ayrı ayrı görüşmeleri analiz etmiş ve elde ettikleri sonuçları karşılaştırarak anlaşmazlık durumlarını çıkarılmışlardır. Onaylanabilirliği artırmak amacıyla araştırma kapsamında yer almayan başka bir alan uzmanının verilerin analizi ile ilgili görüşü alınarak bulgular raporlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde bulgular araştırmanın alt problemlerine cevap verecek şekilde sunulmuştur. rretmenlerin mesleki ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla yapılan araştırma dört bölümde incelenmiştir. Birinci bölümde pandemi dönemindeki mesleki ihtiyaçları yüz yüze eğitim ile incelenmiş, ikinci bölümde pandemi sürecine yönelik değerlendirmeleri alınmış, dördüncü bölümde ise pandemi sonrası ngrleri incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise rretmenlerin harmanlanmış ğretim modeline yönelik görüşleri alınmıştır.

3.1. Pandemi dönemi öğretmenlerin mesleki gereksinimleri temasına ait bulgular

Öğretmenlerin pandemi döneminde ortaya çıkan mesleki gereksinimlerine yönelik görüşleri Model 1’de verilmiştir.

Model 1. Öğretmenlerin mesleki gereksinimleri

Öğretmenler pandemi döneminde ortaya çıkan mesleki gereksinimleri iki tema altında toplanmıştır. Bunlar yüz yüze eğitimin gerçekleştiği süreçteki ve uzaktan eğitim sürecindeki mesleki ihtiyaçlar olarak belirlenmiştir. Yüz yüze eğitimde teması altında öğretmenler, sınıf yönetimi (f=6), materyal geliştirme (f=6), dijital okuryazarlık (f=3), kişisel gelişim (f=3), güncel gelişmeler (f=2), iletişim (f=2), öğretim yöntem ve teknikleri (f=2), okul çevre uyumu (f=1) kodlarına vurgu yapmaktadır. Ek olarak lisans eğitiminin yeterli olduğunu düşünen (f=2) öğretmenler de bulunmaktadır.

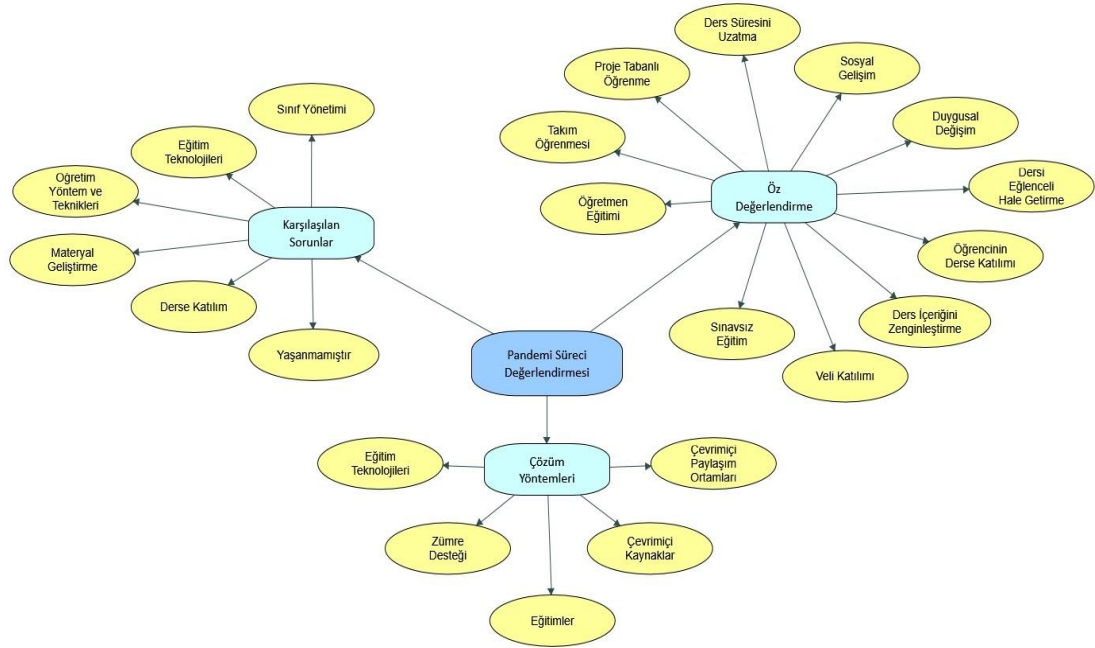
Öğretmen görüşleri incelendiğinde ise “*Öğrenci ihtiyaçlarının farkına varma, her öğrencinin tek olduğunu bilmek, hepsinin varlığını kabul etmesi gerekir. Sınıf yönetimi becerileri, iletişim becerileri, ölçme değerlendirme adiliyeti, öğrenci güvenini kazanma.*” (KD2) görüşü ile yüz yüze eğitimde bir öğretmen için gerekli olan ihtiyaçları vurgulamaktadır. Bununla birlikte KE9 “*Alan bilgisi, sınıf içi hakimiyet belli oranda teknolojik bilgi altyapısı, entelektüel birikim ve sosyal iletişim becerisi.*” görüşü ile yine yüz yüze eğitimdeki ihtiyaçlara dikkat çekmektedir. KD1, “*Çağın gerekliliklerini eğitim öğretime aktaran eğitimler.*” görüşü ile sürekli gelişime dikkat çekerken KD4, “*Yüz yüze öğretimde üniversitede verilen bilgiler yeterliydi. Oradaki derslerde anlatılanlar öğretmenlik yapmak için ihtiyaçları gideriyordu.*” görüşü ile lisans eğitimindeki bilgilerin yeterli olduğunu belirtmektedir.

Öğretmenler, pandemi döneminde yaşadıkları uzaktan eğitim sürecine yönelik mesleki ihtiyaçlar teması altında ilgili dijital okuryazarlık (f=13), materyal geliştirme (f=5), sınıf yönetimi (f=2), ölçme değerlendirme (f=2), öğretim yöntem ve teknikleri, iletişim (f=2) ve rehberlik (f=1) kodlarına vurgu yapmışlardır.

Öğretmen görüşleri incelendiğinde, KE7 “*Teknolojiyi kullanmayı öğretmek.*” görüşü ile uzaktan eğitimin vazgeçilmezi olan dijital teknolojilere dikkat çekmektedir. Bu görüş KE5’in “*Mesleki bilgi, bilişim teknolojilerini ve sosyal medya araçlarını kullanabilmek*” görüşü ile de desteklenmektedir. Bununla birlikte KD10, “*Uzaktan eğitimde yine aynı eksiklikleri duyarız fakat bu sefer uzaktan olarak. Örneğin, uzaktan sınıf yönetimi, uzaktan yöntem, uzaktan ölçme gibi.*” görüşü ile yüz yüze eğitimde ortaya çıkan tüm ihtiyaçların uzaktan eğitimde de ortaya çıktığını belirtmektedir.

3.2. Pandemi sürecine yönelik değerlendirmeler temasına ait bulgular

Öğretmenlerin pandemi sürecine yönelik görüşleri karşılaştıkları sorunlar, bu sorunlara karşı çözüm önerileri ve pandemi dönemine ait öz değerlendirmeleri şeklinde alınmıştır. Öğretmenlerin pandemi süreci değerlendirmelerine ait görüşler Model 2’de verilmiştir.

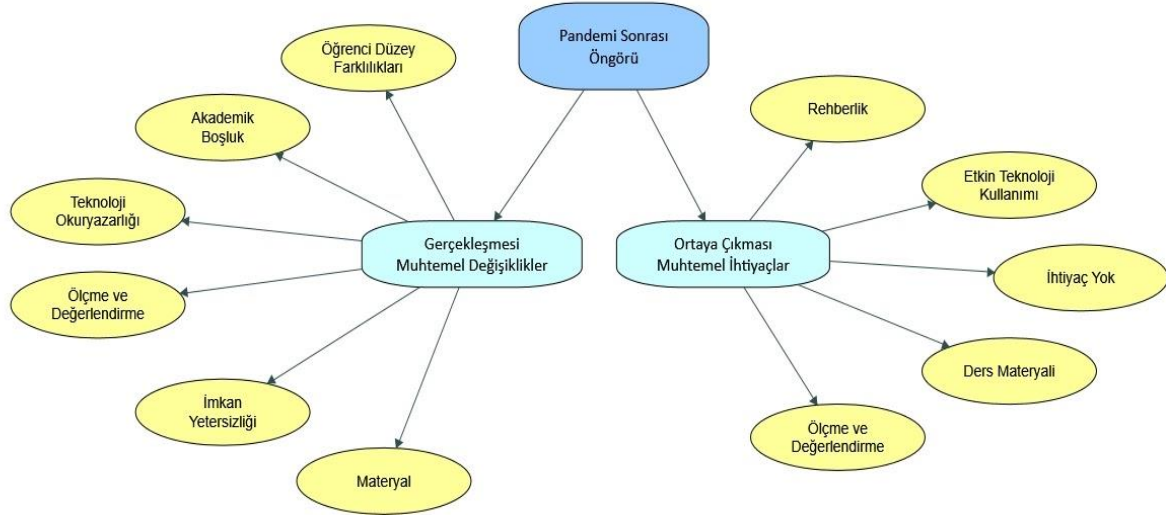
Model 2. Pandemi sürecine yönelik değerlendirmeler

Öğretmenlerin pandemi sürecine yönelik değerlendirmelerinin karşılaşılan sorunlar, Öz değerlendirme, çözüm önerileri olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Model 2'ye göre öğretmenler karşılaştıkları sorunlar ile ilgili eğitim teknolojileri (f=9), öğretim yöntem ve teknikleri (f=5), materyal geliştirme (f=3), derse katılım (f=3) ve sınıf yönetimi (f=2) kodlarında görüş bildirirken, hiç sorun yaşamadığını (f=2) belirten öğretmenler de bulunmaktadır. Pandemi döneminde yaşadıkları sorunlara yönelik geliştirdikleri çözüm yöntemlerinde ise eğitimler (f=4), zümre desteği (f=2), eğitim teknolojileri (f=1), çevrimiçi kaynaklar (f=1), çevrimiçi paylaşım ortamları (f=1) kodlarına vurgu yapmışlardır. Pandemi sürecine yönelik öz değerlendirmelerinde ise ders içeriğini zenginleştirme (f=8), öğrencinin derse katılımı (f=3), sosyal gelişim (f=2), duyuşsal gelişim (f=2), dersi eğlenceli hale getirme (f=2), takım öğrenmesi (f=1), proje tabanlı öğrenme (f=1), ders süresini uzatma (f=1), veli katılımı (f=1), sınavsız eğitim (f=1), öğretmen eğitimi (f=1) kodlarına vurgu yapmışlardır.

Öğretmen görüşleri incelendiğinde KD2'nin "Dijital ortamdaki uygulamaları nasıl kullanacağımı bilmediğimi fark ettim. Dersi zenginleştirme konusunda eksikliklerimin olduğunu fark ettim. Tekdüze ders işlemeye başladım. Teknolojik anlamda kendimi yeterli görürken yetersiz olduğumu gördüm. Neler kullanabilirim, kaynaklar neler diye araştırdım." görüşü öğretmenin eğitim teknolojileri noktasında bir sorunla karşılaştığını, bu konuda çevresindeki kişilerden yardım alarak çözüm ürettiğini ve tekdüze ders işlediği yönündeki öz değerlendirme yaptığını göstermektedir. KE6 ise "Eğitimde teknoloji kullanımı konusu kendimi eksik hissediyorum. Bu eksikliği gidermek için seminerlere ve eğitimlere katılıyorum." yine eğitim teknolojilerine vurgu yaparken bu soruna yönelik çözüm yönteminin eğitimler olduğu görülmektedir. KE10 ise "Eksik hissettiğim bir konu olmadı. Sorun yaşamadım" görüşü ile bir sorun yaşamadığı anlaşılmaktadır. KD10 ise "Daha düzgün bir planlama yapardım. 6. sınıfların öğretmeniyim ve hiç okula gidemediler. Bu dönemde yapılacak en güzel şey onları tamamen uzaktan eğitim şeklinde planlanmış bir eğitimle devam ettirirdim. Teknolojinin tüm imkanlarını kullanırdım. Katılım sağlayamayan öğrenciler için evlerine gider onların çalışmalarından haberdar olmasını sağlardım. Sonuçta eklemek için de çıkıyoruz dışarıya." şeklinde bir öz değerlendirme yapmıştır. KE8 ise "Öncesinde etkin bilgisayar kullanım kursuna gidip kendi envanterlerimi hazırlardım." ders içeriğini zenginleştirmeye vurgu yapmıştır. Bu görüşlerden farklı olarak KD9 öz değerlendirmesini genel olarak yaparak "Öncelikle tüm öğrencileri incelerdim. Kimin interneti, televizyonu tableti vs yok. Sonra fırsat eşitliği sağlar ve herkesin internet veya bilgisayar, tablete erişimini sağlardım. Sonra herkesin eşit şartlarda eğitim alması için çabalarım. Akademik başarıdan daha çok sosyal ve duyuşsal alana yönelirdim. Sınavsız sistem denemeleri yapardım." görüşü ile pandemi döneminde yaşanan duruma kriz yönetimi çerçevesinde yaparak pandemi dönemi değerlendirmesi yapmıştır.

3.3. Pandemi sonrası öngörü

Öğretmenlerin pandemi sonrası eğitim öğretim uygulamalarına yönelik öngörülerini sorulmuş ve cevaplar gerçekleşmesi muhtemel değişiklikler ve ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçlar olarak iki grupta incelenmiştir. Öğretmenlerin pandemi sonrasına yönelik öngörülerini Model 3'te verilmiştir.

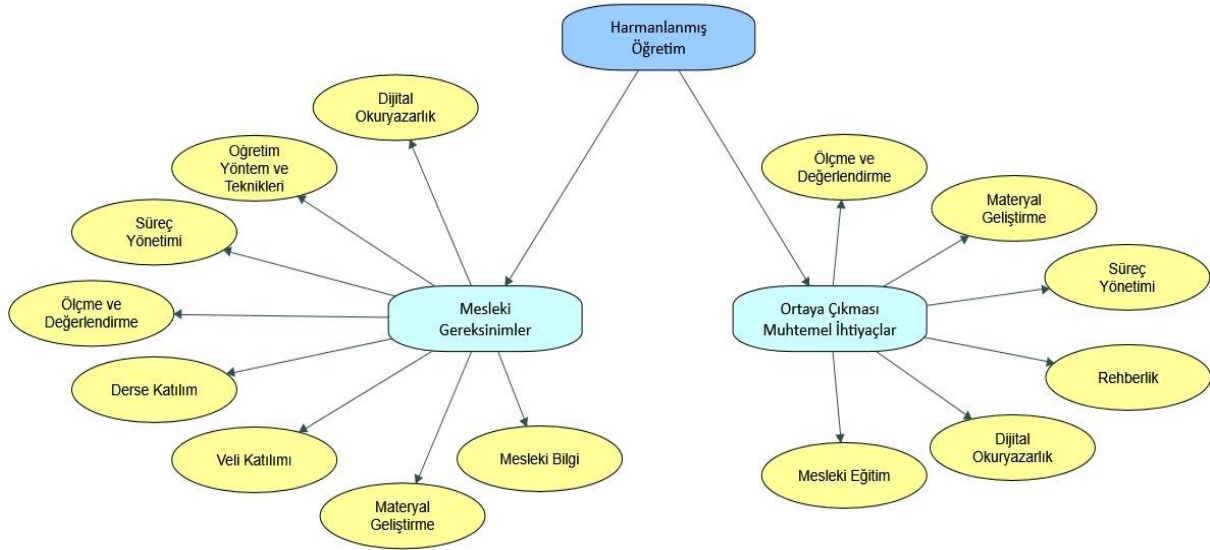
Model 3. Pandemi sonrası öngörü

Öğretmenlerin pandemi sonrası öngörülerine ilişkin yanıtları gerçekleşmesi muhtemel değişiklikler ve ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçlar temaları altında toplanmıştır. Model 3'e göre öğretmenlerin gözünden pandemi sonrası gerçekleşmesi muhtemel değişiklikler incelendiğinde akademik boşluk (f=6), teknoloji okuryazarlığı (f=4), materyal (f=3), öğrenci düzey farklılığı (f=2), ölçme ve değerlendirme (f=1), imkân yetersizliği (f=1) kodlarına vurgu yapıldığı görülmüştür. Bununla birlikte pandemi sonrası ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçlar incelendiğinde ise etkin teknoloji kullanımı (f=5), rehberlik (f=3), ders materyali (f=2) ve ölçme ve değerlendirme (f=1) kodları ortaya çıkmıştır. Buna karşın herhangi bir ihtiyacın ortaya çıkmayacağını söyleyen (f=2) öğretmen de bulunmaktadır.

Öğretmen görüşleri incelendiğinde ise KD1 "Okulların açılması kararında öğretmenlerin karşısında çok fazla varyasyonda öğrenci olacak. Hangisine nasıl davranması ve öğretim yapması gerektiğini bilemeyecek. Ayrıca öğretim eksiklerini belirlemede zorlanacak." görüşü ile öğrenci düzey farklılıkları ile akademik boşluğa vurgu yapmaktadır. KD9 ise "Sınavsız ölçme ve değerlendirme süreci gelecek. Öğrencilerin artık ezberleri değil konuyu nasıl eleştirdiği, nasıl tartıştığı değerlendirilecek. Konudan ne gibi çıkarımlar yaptığı değerlendirilecek. Bütün bunlar öğretmenlerin tüm sistemini alt üst edecek. Ezberi değil yaratıcılığı, girişimciliği ve inovasyonu ölçmek zorunda kalacak." görüşü ile ölçme ve değerlendirmedeki değişikliklere ve muhtemel ihtiyaçlara vurgu yapmaktadır. KE8 ise "Öğrenciler zihinsel olarak eğitimden çok uzaklaşmış olacak doğal olarak bu durum da öğretmeni etkileyecek. Geçiş süreci envanterlerine ihtiyaç duyulacak." görüşü ile akademik boşluk değişikliğine ve gidermek için ders materyali ihtiyaçlarına dikkat çekmektedir. Bu görüşlere rağmen KE9 "Çok büyük çapta bir değişiklik olacağını sanmıyorum, belki teknolojik eksiklikler olabilir." görüşü ile teknoloji okuryazarlığı konusu dışında değişiklik görmediğini ve dolayısıyla ihtiyaç ortaya çıkmayacağını düşündüğünü belirtmektedir.

3.4. Harmanlanmış öğretime yönelik görüşler

Öğretmenlerin pandemi sonrası harmanlanmış öğretime devam edilmesi durumunda karşılaşılabilecek durum ile ilgili görüşleri sorulmuş ve elde edilen veriler mesleki gereksinimler ve ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçlar bakımından iki bölümde incelenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine ait tema ve kodlar Model 4'te verilmiştir.

Model 4. Harmanlanmış öğretime yönelik görüşler

Öğretmenlerin harmanlanmış öğretime yönelik görüşleri mesleki gereksinimler ve ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçlar olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Model 4.'e göre öğretmenler pandemi sonrasında harmanlanmış öğretim modelinde bir uygulama yapılması halinde ortaya çıkacak mesleki gereksinimler konusunda öğretim yöntem ve teknikleri (f=4), süreç yönetimi (f=3), dijital okuryazarlık (f=2), materyal geliştirme (f=2), mesleki bilgi (f=2), ölçme ve değerlendirme (f=1), derse katılım (f=1) ve veli katılımı (f=1) kodlarına vurgu yapmışlardır. Ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçlar noktasında ise dijital okuryazarlık (f=8), mesleki eğitim (f=7), materyal geliştirme (f=3), süreç yönetimi (f=3), rehberlik (f=2), ölçme ve değerlendirme (f=2) kodlarına vurgu yapmışlardır.

Öğretmen görüşleri incelendiğinde ise KD10 “İkisini nasıl harmanlayacağını bilemeyecek öğretmenler. Örneğin kimisi uzaktan ek çalışma yapıp konu anlatımını yüz yüze yapacak. Kimisi uzaktan konu anlatıp ek çalışmaları yüz yüze yapacak. Bunun ihtiyacı öğretmenlerin çok kafasını karıştıracak.” görüşü ile mesleki bilgi eksikliğine dikkat çekmektedir. KD7 ise “Teknolojinin kullanımı ve velileri eğitime dahil etme ile ilgili mesleki gereksinimler.” görüşü ile dijital okuryazarlık ve veli katılımı ile ilgili gereksinimlere dikkat çekmektedir. KE6 ise “Bu süreci en faydalı şekilde atlatmak için yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitimi birlikte yürütebilmeyi sağlamak amacıyla öğretmenleri bilgilendirici etkinlikler.” görüşü ile öğretmenlerin mesleki eğitim ihtiyacının gündeme geleceğini belirtmektedir. KD3 ise “Kararların değiştirilmemesi gerek en başta. İlk koyulan kural ile devam edilmeli. Böylece tüm öğretmenler kendi çalışmalarını sabitleyebilir. Ayrıca tüm öğretmenlere gerçekleştirilecek eğitim öğretim sistemi ile ilgili tanıtım, bilgilendirme ve eğitim verilmeli. Sonrasında öğretmenler arası denge sağlanacak şekilde düzenleme yapılmalı. Teknoloji kullanan öğretmen ile kullanamayan öğretmen arasındaki fark en aza indirilmeli.” görüşü ile süreç yönetimine dikkat çekerken aynı zamanda öğretmenler arasındaki farkı azaltmak için mesleki eğitime de vurgu yapmaktadır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Salgının başlaması ile eğitim öğretimde köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Bunlar okulların kapatılması, eğitim öğretimin uzaktan öğretim şeklinde devam etmesi, sosyal izolasyonun sağlanması şeklinde sıralanabilir. Eğitimin, teknoloji aracılığı ile değişeceği, öğretmenlerin buna ayak uydurmakta zorlandığı ve yeni eğitim sisteminde teknolojinin vazgeçilmez bir parçası olacağı (Kuru-Çetin, vd., 2020) gibi görüşler araştırmalarda yer almaktadır. Bu görüşler eğitim sisteminin değişim ve dönüşümünde etkili olacağını ve yeni eğitim sisteminde teknoloji sayesinde sanayi devrimi itibarıyla başlayan süreçten kurtularak yeni bir dönemin başlayacağını göstermektedir (Erdoğan, 2021). Temel felsefesinden uzaklaşmış olan eğitim sistemi salgın ile ciddi bir sınavla yüz yüze gelmiştir. Salgın, her ne kadar sorunlar oluştursa da yeni fırsatlar da oluşturmuştur. Yeni eğitim anlayışlarının, alternatif eğitim planlamalarının, veli katılımının sağlanması bunların başlıcaları olarak söylenebilir (Sarı ve Nayir, 2020). Eğitim öğretimdeki bu sorunlar, fırsatlar ve değişimlerin gelecekteki eğitim öğretimde nasıl yenilikler meydana getireceği merak konusudur.

Bu değişim esnasında öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçları da değişmektedir. Yüz yüze eğitimin gerçekleştiği pandemi öncesi dönemde öğretmenler sınıf yönetimi ve materyal geliştirme gibi ihtiyaçları dile getirmekteyken uzaktan eğitime geçildiği dönemde bu ihtiyaçlar dijital okuryazarlık ve materyal geliştirme şeklinde değişmektedir. Bu durum içinde bulunulan şartlara göre ihtiyaçların da değişmesi bakımından

incelendiğinde oldukça doğal bir durumdur. Bu nedenle pandemi şartlarında öğretmenlerin dijital okuryazarlık yönündeki mesleki ihtiyaçlarının bakanlık tarafından desteklenmesi ve buna yönelik hizmetiçi eğitimlerin verilmesi önemli bir adım olabilir. Öğretmenlerin dijitalleşme yönündeki destek ihtiyaçları birçok raporda olduğu gibi Burke ve Dempsey (2020) tarafından İrlanda için hazırlanan raporda da açıkça belirtilmiştir. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık ve materyal geliştirme olarak vurguladıkları durum, yüz yüze eğitimde kullanılan yöntem ve teknikler ile materyallerin uzaktan eğitime uyarlanması, teknoloji kullanım becerisi, dijital okuryazarlık, bilişim teknolojileri bilgisi ya da bilgisayar kullanım bilgisi gibi farklı isimlerle ifade edilse de temel olarak öğretmenler için yeni bir mesleki ihtiyacı ortaya çıkardığı gözlenmiştir.

Ortaya çıkan bu ihtiyacın giderilmeme durumu öğretmenlerin bazı sorunlarla karşılaşmasına neden olmuştur. Bu sorunların en başında eğitim teknolojilerini kullanma ve öğretim yöntem ve tekniklerini geliştirme gelmektedir. Bu durum yine değişen şartlar göz önünde bulundurulduğunda oldukça doğal bir durumdur. Uzaktan eğitim modeli ile ülke genelinde ilk defa karşılaşan öğretmenler eğitim teknolojilerini derslere aktarma ve bu teknolojiler ile öğretim yöntem ve tekniklerini geliştirme/değiştirme sorunları ile karşılaşmıştır. Aynı sorunlar Bakıoğlu ve Çevik (2020) tarafından fen bilimleri öğretmenleri üzerinde yapılan bir araştırmada da gözlenmiştir. Karşılaşılan bu sorunlar oldukça doğal görülebilirken bu sorunları giderme şekli yine öğretmenin kendi çabasında kaldığı gözlenmektedir. Bu sorunların giderilmesine yönelik gerçekleştirilen çabalar, çevrimiçi eğitimlere katılma ve zümre arkadaşlarından destek alma şeklinde gözlenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının bu sorunları önceden tahmin ederek bu ihtiyacı gidermesi gerekirken öğretmenler kendi çabaları ile bu ihtiyaçlarını gidermiştir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 23 Mart 2019 tarihli açılan EBA ile Uzaktan Eğitim Kursu EBA kullanımına yöneliktir ve öğretmenlerin ortaya çıkan ihtiyaçlarını gidermemiştir. Buna ek olarak 07 Aralık 2020 tarihli Uzaktan Öğretimde Dijital Dönüşüm Eğitimi Kursu ve 28 Eylül 2020 tarihli Öğretmenlerin Kapsayıcı Eğitim Bağlamında Uz. Eğ. Tasarım ve Yönetim Becerilerini Geliştirme Kursu öğretmenlerin bu ihtiyaçlarını gidermeye yönelik olsa da zaman olarak geç kalınmış bir uygulamadır. Öğretmenler, pandemi dönemindeki performansları ile ilgili bir öz değerlendirme yaptığında ise ders içeriğini zenginleştirmeye vurgu yaptıkları gözlenmiştir. Bu durum öğretmenlerin uzaktan eğitimde farklı materyal ve araç kullandıklarını veya kullanmaya çalıştıklarını göstermektedir. Yüz yüze eğitim ile ilgili lisans bilgilerinin yeterli olduğu görüşü ortaya çıkarken uzaktan eğitim süreci düşünüldüğünde böyle bir görüşün ortaya çıkmaması lisans eğitiminin bu konuda yetersiz olduğunu da göstermektedir. Bu görüş González-Calvo, Barba-Martín, Bores-García, ve Gallego-Lema, (2020) tarafından öğretmen adayları üzerinde yapılan bir araştırmada da ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının aniden ortaya çıkan böyle bir ortamda eğitim verme konusunda kendilerini yetersiz, güvensiz hissettiği ve geleceğe yönelik belirsizlik geliştirdikleri sonucu elde edilmiştir.

Pandemi sonrası eğitimde birçok uygulamanın değişeceği kabul edilebilir bir gerçektir. Bu noktada öğretmenlere pandemi sonrası eğitim öğretim ile ilgili öngörüler sorulduğunda ise öncelik olarak öğrencilerdeki öğrenme kayıplarına ve akademik boşluklara dikkat çekmişlerdir. Pandemi sonrası da öğretmenlerin teknoloji kullanımı yönünden mesleki gelişim süreçlerinin devam ettirilmesi yönünde görüşler belirtmişlerdir. Öğretmenlerin pandemi sonrası durum ile ilgili fırsat eşitsizliği nedeniyle öğrenme eksiklikleri olan öğrencilere odaklanacakları gözlenmiştir. Bozkurt (2020) yeni normalde öğretmenlerin eğitimi yeniden tasarlama güçleri olduğunu vurgulamaktadır. Öğretmenler, pandemi sürecindeki eksikliklerin farkında olarak bu eksiklikleri gidermek için pandemi sonrası çalışacaklardır. Öğretmenlerin akademik boşluk olarak bahsettikleri bu eksiklikler Çakın ve Külekçi-Akyavuz (2020) tarafından öğretmenlerle yapılan görüşmelerde de ortaya çıkmış ve iletişim tek yönlü olması, öğrencilerin takibinin yapılamaması nedeniyle öğrencilerin eğitiminde sorunlar ortaya çıktığı belirtilmiştir. Öğretmenler, pandemi sonrasında da teknolojinin artık eğitim öğretim uygulamalarının vazgeçilmez bir parçası olacağına inanmaktadır. Bu nedenle dijitalleşme yolunda kendi mesleki gelişim süreçlerini devam ettirecekler böylece eğitimde dijitalleşmenin ilk adımları geniş kapsamda atılacaktır.

Pandemi sonrasında Millî Eğitim Bakanlığı hibrit / harmanlanmış öğrenme uygulamalarına geçme yönünde önemli adımlar atmaktadır. Harmanlanmış öğretim uygulamasına geçildiğinde öğretmenlerin yöntem ve teknikler ile süreç yönetimi konusunda mesleki olarak gereksinimlerinin ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte dijital okuryazarlık ve mesleki eğitim ihtiyaçlarının da giderilmesi gerektiği önemli görülmektedir. Harmanlanmış öğretim uygulamaları ile ilgili hizmetiçi eğitimler bakanlık tarafından çevrimiçi olarak yayınlanmış olsa da tüm öğretmenler bu eğitimde faydalanamamıştır. Harmanlanmış öğretim modelinin akademik başarı ve tutum yönünden başarılı sonuç verdiği Korucu ve Kabak (2020) tarafından yapılan meta analiz ile de ortaya konulmuştur. Harmanlanmış öğretim uygulamalarına geçildiğinde öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntem ve teknikler farklılaşacak, sürecin yönetimi konusunda zorluklar ve farklılıklar ortaya çıkacaktır. Bu nedenle ortaya çıkan bu mesleki gereksinimlerin giderilmesi önemlidir. Harmanlanmış öğretim uygulamalarına geçildiğinde bu değişimi uygun bir şekilde yönetmek isteyen öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi ve bu değişime hızlı ve etkili uyum sağlayabilmesi için mesleki eğitimlere ihtiyacı vardır. Fakat Xiao vd. (2020) çalışmasında harmanlanmış öğrenmeye geçişin kritik bir karar olduğunu, iyi değerlendirilmesi gerektiğini, paydaşların sorunlarının ve sorumluluklarının belirlenmesi gerektiğini, önleyici tedbirlerin ve çözüm önerilerinin alınması gerektiğini belirtmektedir. Bu noktada öğretmenlerin ortaya çıkacak değişikliklerle ilgili ihtiyaçlarının ve

mesleki gelişim süreçlerinde ortaya çıkan ihtiyaçlarının giderilmesi bu ihtiyaçların değişiklik gösterme ihtimaline karşı iyi analiz edilmesi gerektiği önemli bir gerçektir.

Genel olarak incelendiğinde şartların değişmesi ile öğretmenlerin mesleki gelişim süreçleri ani bir değişikliğe uğramış ve doğal olarak farklı mesleki gelişim ihtiyaçları da ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, bu dönemde daha önce karşılaşmadıkları sorunlarla karşılaşmışlar ve bu sorunları kendi çabaları ile çevrelerinde veya çevrimiçi ortamlardan destek alarak çözmeye çalışmışlardır. Bu süreçte öğretmenler en çok ders içeriğinin zenginleştirilmesine ve öğrencilerin öğretim kayıplarının en aza indirilmesine odaklanmıştır. Pandemi sonrasında da eğitim öğretimdeki bu değişiklikler etkisini sürdürecektir ve teknoloji eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline gelecektir. Bu durum Millî Eğitim Bakanlığını harmanlanmış öğretim uygulamalarını ülke çapında uygulama yönünde adım atmaya teşvik etmektedir. Böyle bir değişimin gerçekleşmesi durumunda ise öğretmenler ortaya çıkacak değişikliklerin kendi mesleki gelişim süreçlerindeki değişimlerinin desteklenmesi gerektiğini düşünmektedir. Böylece daha sağlıklı ve verimli bir şekilde harmanlanmış öğretim modelinin uygulanabileceğini düşünmektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre şu önerilerde bulunulabilir:

- Öğretmenlerin mesleki ihtiyaçlarının giderilmesi öğretmenlerin çabasına bırakılmadan bakanlık tarafından çevrimiçi ortamlarda giderilmelidir.
- Öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçları okul içerisinde değerlendirilerek okul temelli mesleki gelişim kapsamında giderilebilir.
- Öğretmenlerin ihtiyaçlar ile ilgili zümrelerinden yardım alması düşünüldüğünde zümre öğretmenlerinin mesleki öğrenme takımları haline dönüştürülmesi öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerini olumlu etkileyecektir.
- Öğretmenler bu dönemde halen dijital okuryazarlık ve teknoloji kullanımı noktasında kendisini eksik hissetmektedir bu konuda hizmetiçi eğitimler hazırlanabilir.

KAYNAKLAR

- Bacanak, A., Karamustafaoğlu, O. ve Köse, S. (2003). Yeni bir bakış: Eğitimde teknoloji okuryazarlığı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 191-196.
- Balcı, B. ve Eşme, İ. (2001). Teknoloji eğitimi. *Yeni Binyılın Başında Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*, 7-8.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Christensen, C. M., Horn, M. B. ve Staker, H. (2013). *Is K-12 blended learning disruptive? An introduction of the theory of hybrids*. Clayton Christensen Institute.
- Demiralay, R. ve Karataş, S. (2014). Evde ders okulda ödev modeli. *Journal of Research in Education and Teaching*, 3(3), 333-340.
- Driscoll, M. (2002). Blended learning: Let’s get beyond the hype. *E-learning*, 1(4), 1-4.
- Erdoğan, İ. (2021). Yeniden yeni eğitim sistemi. *İnsan ve İnsan*, 8(27), 13-25. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.814514>
- Göker, M. E., ve Turan, Ş. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde problemlili teknoloji kullanımı. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 5, 108-114.
- İlğan, A. (2013). Öğretmenler için etkili mesleki gelişim faaliyetleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (Özel Sayı), 41-56.
- Kahyaoğlu, R. B. ve Karataş, S. (2019). Mesleki gelişim eğitim seminerlerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 191-200.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasalak, G. (2020). Okul yöneticileri kendi mesleki gelişim etkinliklerini nasıl algılıyorlar? *Yaşadıkça Eğitim*, 34(1), 111-130.
- Korucu, A. T., ve Kabak, K. (2020). Türkiye’de hibrit öğrenme uygulamaları ve etkileri: Bir meta analiz çalışması. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(2), 88-112.
- Kuru-Çetin, S., Nayir, F. ve Taşkın, P. (2020). Okul yöneticilerinin eğitimde değişime ilişkin görüşleri. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 12-23. 10.21666/muefd.675122
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (2005). Paradigmatic controversies, contradictions and emerging confluences. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The Sage Handbook of Qualitative Research* (3rd Ed.). Sage Publications.
- Mantyla, K. (2001). *Blending e-learning*. Alexandria, VA: ASTD
- MEB. (2020, Ekim 13). *Türk eğitim tarihinin en büyük öğretmen eğitimi çalışmasını yapıyoruz*. Öğretmen Yetiştirme Geliştirme Müdürlüğü. <http://oygm.meb.gov.tr/www/turk-egitim-tarihinin-en-buyuk-ogretmen-egitimi-calismasini-yapiyoruz/icerik/836>
- Osguthorpe, T. R. ve Graham, C. R. (2003). Blended learning environments definitions and directions. *The Quarterly Review of Distance Education*, 4(3), 227-233.
- Sakarya, G. ve Zahal, O. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan keman eğitimine ilişkin öğrenci görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 795-817. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44504>
- Sarı, T. ve Nayir, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44335>
- Sarıdaş, G. ve Deniz, L. (2018). Çevrimiçi öğrenme topluluklarının öğretmenlerin mesleki gelişimine etkisine yönelik öğretmen görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 11-41.
- Singh, H. ve Reed, C. (2001). A white paper: Achieving success with blended learning. *Centra Software*, 1, 1-11.

- Telli-Yamamoto, G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34. <https://doi.org/10.26701/uad.711110>
- Uğur, B. (2007). *Öğrencilerin karma öğrenme yöntemine ve yöntemin uygulanmasını yönelik görüşlerinin başarı, cinsiyet ve öğrenme stilleri açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- UNESCO. (2020, Aralık 24). COVID-19 *Impact on Education*. UNESCO. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- Usta, E. ve Mahiroğlu, A. (2008). Harmanlanmış öğrenme ve çevrimiçi öğrenme ortamlarının akademik başarı ve doyuma etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 1-15.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Young, G. (2002). 'Hybrid'teaching seeks to end the drive between traditional and online instruction. *The Chronicle of Higher Education*, 48(28).

SANAL SINIFLARDA SINIF YÖNETİMİ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ayşe Pınar ARSLAN¹ Soner POLAT² İbrahim BULUT³

Makale Bilgisi	Özet
Araştırma Makalesi	Bu araştırma, COVID-19 salgını döneminde ilkököl öğretmenlerinin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunları, geleneksel sınıf yönetiminin boyutları ve çeşitli değişkenler açısından irdelemek ve sanal sınıf yönetiminde karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılan araştırmada katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemiyle belirlenmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmaya 2020-2021 öğretim yılında Kocaeli’de görevli ve salgın döneminde sanal sınıflarda eğitim veren toplam 13 ilkököl öğretmeni katılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde sorun yaşadıkları anlaşılmıştır. Yaşanan bu sorunların; teknoloji, motivasyon eksikliği, özel gereksinimli öğrencilerin yönetimi, katılımcıların hazırbulunuşluk düzeyi, zaman yönetimi, plan-program etkinlikleri, fiziksel ortam, ilişkilerin düzenlenmesi ve öğrenci davranışlarının düzenlenmesi boyutlarında yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yaşanan bu sorunların çözümüne yönelik önerileri; öğrencilere, öğretmenlere, uygulamaya, program ve politika yapıcılara yönelik öneriler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda uygulayıcı ve araştırmacılara bazı öneriler sunulmuştur.
<i>Makale Geçmişi:</i>	
Başvuru 02.07.2021	
Kabul 17.08.2021	
<i>Anahtar Kelimeler:</i>	
Covid-19, Uzaktan eğitim, Sanal sınıf, Sanal sınıf yönetimi, Sınıf yönetimi	

¹ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, mydaps@hotmail.com, 0000-0003-0826-4783

² Prof.Dr., Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, spolat@kocaeli.edu.tr, 0000-0003-2407-6491

³ Mdr.Yrd., Milli Eğitim Bakanlığı, 28bulut41@gmail.com, 0000-0003-2201-7359

CLASSROOM MANAGEMENT PROBLEMS IN VIRTUAL CLASSES AND SOLUTION ADVISES

Article Information	Abstract
Research Article	This research is made to examine the cases that primary school teachers have in the term of traditional classroom management and varieties and to develop solution proposals to the problems about virtual classroom management during the pandemic period. In the scope of research, in order to reach the aim, case study design is used which is one of the qualitative research designs. Datas has been collected through the semi structured interview form. The data has been analysed by content analysis method. In 2020-2021 education year, 13 primary school teachers participated the research in Kocaeli Province. According to the result, it is understood that primary school teachers have problems about virtual classroom management. These are; technology, lack of motivation, management cases of students with special needs, readiness problems, time management, planning and programming physical order, arranging the relationships and behaviours. Teachers solution proposals are determined for the students, teachers application, programme creators and policy makers. In the scope of the research, some advices are presented to the researchers and applicators.
<i>Article History:</i>	
Received 02.07.2021	
Accepted 17.08.2021	
<i>Keywords:</i>	
Covid-19, Distance education, Virtual classroom, Virtual classroom management, Classroom management	
Kaynakça Gösterimi: Arslan, A. P., Polat, S. ve Bulut, İ. (2021). Sanal sınıflarda sınıf yönetimi sorunları ve çözüm önerileri. <i>Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi</i> , 2(2), 39-54.	

1. GİRİŞ

2019 yılının son aylarında ilk olarak Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan Koronavirüs (COVID-19) , tüm dünyayı etkisi altına almıştır (WHO, 2020). COVID-19'un başta sağlık olmak üzere, sosyal, kültürel ve ekonomi alanlarında önemli etkileri olmuştur. COVID-19'un etkilediği en önemli alanların başında (şüphesiz) eğitim kurumları gelmektedir (Can, 2020). Koronavirüs nedeniyle eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime ara verilmiş, dünya genelinde öğrencilerin yaklaşık %91'i salgından olumsuz olarak etkilenmiştir (UNESCO, 2020). Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF, 2020) eğitimin sekteye uğramasını önlemek amacıyla çeşitli önlemler alınması, tüm çocukların sürekli ve uzaktan eğitime erişimlerinin sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de eğitim-öğretim faaliyetlerine ara verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı 23 Mart 2020 'den itibaren ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde uzaktan eğitim yoluyla Türkiye Radyo Televizyon (TRT) ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA) yoluyla eğitim-öğretim faaliyetlerinin uzaktan devam ettirilmesine karar vermiştir (MEB, 2020a). 2020-2021 öğretim yılında aşamalı ve seyreltilmiş olarak bazı kademeler için yüz yüze eğitime geçilmişse de salgın nedeniyle 16 Kasım 2020 tarihi itibarıyla tekrar uzaktan eğitime dönmüştür (MEB,2020b).

Uzaktan eğitim, öğretmenlerin ve öğrencilerin aynı yerde bulunma zorunluluklarının olmadığı, eğitim-öğretim etkinliklerinin farklı araçlar ile uzaktan yürütüldüğü bir eğitim modelidir (İşman, 2011). Dünyada uzaktan eğitimin tarihsel gelişimini inceleyen Bozkurt (2017) uzaktan eğitimin gelişimini Yazışma-Mektuplaşma (1720-), Radyo-Televizyon (1925) ve İnternet-Web (1990) olmak üzere üç dönemde incelemiştir. Türkiye'de ise uzaktan eğitim 1923-1960 yılları arası kavramsal olarak tartışılmış, 1970'li yıllardan itibaren farklı çabalar sonucu orta eğitim seviyesinde uygulamaları yapılmış, bazı deneyimler elde edilerek az da olsa ilerleme kaydedilmiştir.1980'den sonra ise uzaktan eğitim uygulamaları Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin açılmasıyla yükseköğretime aktarılmıştır. 2000 yılından itibaren ise bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan değişimlerle eğitim fırsatları artırılmış, ülkemizde eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Bozkurt, 2017).

EBA, ZOOM, Google Classroom, Khan Akademi gibi uygulamaların kullanıldığı uzaktan eğitimde senkron, asenkron ve karma modeller kullanılmaktadır. Senkron modelde öğretmen ve öğrenciler aynı anda internet üzerinden çevrimiçi olarak derse katılır (Romiszowski, 2004). Asenkron model öğrenci ve öğretmenin birbirinden bağımsız olarak eğitime istediği bir zaman diliminde ulaşabileceği şekilde hazırlanmış uzaktan eğitim yöntemidir (Albayrak, 2017). Karma model de ise geleneksel ve uzaktan eğitim birlikte kullanılır (Uzman Yöktil, 2019).

Senkron modelin kullanıldığı, uzaktan eğitim sisteminin en etkili ve önemli ögesi sanal sınıflardır. Sanal sınıf; öğretmen ve öğrencilerin aynı anda, farklı mekânlarda bir arada oldukları, görsel ve işitsel çift yönlü iletişimin olduğu, farklı türde iletişim araçlarının kullanıldığı çevrimiçi öğrenme ortamlarıdır (Kaya, 2011). Eğitim maliyetini düşürerek kaliteyi artırma, bireysel öğrenme için öğrenciye sorumluluk kazandırma, öğrenci başarısının değerlendirilmesinde objektiflik sağlama gibi avantajları olan sanal sınıfların (Odabaş, 2004), teknolojik alt yapı eksikliği ve ders içeriklerinin planlamasının zorluğu gibi dezavantajları da vardır (Albayrak, 2017).

Ülkemizde uzaktan eğitim uygulamalarının bir kısmı EBA üzerinden çeşitli platformlar ile (zoom, google meeting, skype) sanal sınıflarda canlı ders şeklinde senkron olarak yapılmıştır. Sanal sınıf uygulamaları öğretmenlerin dersleri canlı anlatabilmesine olanak sunduğu gibi ders gereçlerini ekranda paylaşmalarına, whiteboard (beyaz tahta) alanında öğretmen ve öğrencilerin birbirleriyle yazışmalarına imkân veren, katılımcıların derslere hem sesli hem de görüntülü katılabildiği sistemlerdir (Yılmazsoy, Özdiñç ve Kahraman, 2018).

Sınıf yönetimi; sınıfın öğretimsel amacını gerçekleştirmek üzere sınıftaki öğretim kaynaklarıyla öğrencileri eşgüdümleyerek harekete geçirme sürecidir (Celep, 2008). Sınıf yönetimi öğretim çalışmalarının başarılı olması açısından önemlidir. Sınıf iyi yönetildiği takdirde başarılı olur, aksi durumda başarıdan söz etmek mümkün değildir. Bu sebeple sınıf yönetimini eğitim-öğretimin verimli ve başarılı olması için temel öğelerden biri olarak kabul etmek gerekir (Erdoğan, 2019). Asıl amacı olumlu öğrenme ortamı yaratmak olan sınıf yönetimi, beş boyutta ele alınmaktadır. Bunlar; sınıf ortamının fiziki düzeni, plan-program etkinlikleri, zaman, sınıf içi ilişkiler ve davranışların düzenlenmesidir (Başar, 2016). Sanal sınıflarda ise yönetimin amacı, geleneksel sınıf yönetimindeki gibi öğrencileri denetlemekten ziyade, eğitimde kalite ve sürekliliği sağlamaktır (Kaya, 2011). Bu sebeple, yapılan yönetim etkinlikleriyle hem yer ve zaman sınırlılıkları ortadan kaldırılmış hem de sanal sınıfta sunulan öğretim etkinliklerinin kalitesi artırılmış olur. COVID-19 ile birlikte önemi gittikçe artan sanal sınıf yönetimi ve etkililiği de önem kazanmaktadır. Sanal sınıf yönetimi geleneksel eğitimdeki ortam ile süreçlerin tekrardan düzenlenmesini gerektirmektedir (Karakuzu, 2013). Bu düzenlemeler için ilk önce geleneksel sınıflarla sanal sınıf arasındaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulması gerekir. Geleneksel ve sanal sınıflar öğreten, öğrenen, ders içeriği, kullanılan yöntem ve teknikler bakımından benzerlik gösterse de öğrenme ortamı, fiziksel etkileşim, uygulanan sınıf kuralları, işlenen dersin süresi vb. bakımlardan farklılıklar göstermektedir. Sanal sınıflardaki fiziksel uzaklık sınıf yönetiminde farklı uygulamaları beraberinde getirmektedir.

Sanal sınıf yönetiminin boyutları geleneksel sınıf yönetiminin boyutlarıyla benzer özellikler gösterse de öğretim ortamı göz önüne alındığında sanal sınıf yönetimi daha farklı özellikler göstermektedir. Sanal sınıf yönetiminin boyutları; öğretim ortamı, davranışların yönetimi, etkileşim, teknoloji kullanımı, zaman yönetimi, motivasyon, plan program etkinlikleri ve özel gereksinimli öğrencilerin yönetimini şeklinde açıklanmaktadır (Can, 2020). Sanal sınıf yönetimi, eşzamanlı ortamlarda öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olanak ve süreçlerin, sanal sınıf düzeninin, kurallarının sağlanması ve sürdürülmesidir (Kaya, 2011). Etkili bir öğrenme ortamı amaçlayan sınıf yönetiminin değişkenleri, öğretmen, öğrenci, aile, çevre, program, eğitim ortamı ve yönetimi olarak sıralanabilir. Bu değişkenlerin en belirleyicisi ise öğretmendir. Çünkü etkili bir sınıf yönetiminin oluşturulması ve yürütülmesi öğretmenin sorumluluğundadır. Bunun gibi öğrenme ortamının oluşturulmasında gerekli psikolojik şartların ve fiziksel düzenin sağlanması yine öğretmenin sorumluluğundadır. Bu sebeple öğretmen etkili öğrenme ortamı yaratmak amacıyla sınıf yönetimi sisteminin değişkenlerini birleştirmek, entegrasyonunu sağlamakla yükümlüdür (Aydın, 2019). Weis (2020) öğretmenlerin mesleklerinde bir uzman olduklarını, sanal sınıflarda çaresiz olmadıklarını ve belli yöntemlerle öğrenme hedeflerini gerçekleştirebileceklerini belirtmiştir. Alanyazın incelendiğinde sanal sınıf yönetimine ilişkin araştırmalar yapıldığı görülmüştür. Ancak bu araştırmalar daha çok bütün eğitim kademelerini kapsamaktadır. Bu çalışmanın ilkökul seviyesinde sanal sınıf yönetimi sorunlarını ortaya koyarak alanyazındaki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmada COVID-19 salgını döneminde ilkökul öğretmenlerinin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunlar, geleneksel sınıf yönetiminin boyutları ve çeşitli değişkenler açısından incelenmiş, sanal sınıf yönetiminde karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri getirmek amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma kapsamında belirlenen amaçlara ulaşmak için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması alanyazında örnek olay incelemesi veya vaka çalışması olarak da isimlendirilir (Okumuş ve Subaşı, 2017). Durum çalışması, bir veya birden fazla durumu kendi sınırları dâhilinde bütüncül olarak çözümlenmektedir (Şimşek ve Yıldırım, 2018). Bu araştırmada ele alınan durum, uzaktan eğitim uygulamalarında sanal sınıfların yönetiminde karşılaşılan sorunlar ile bu sorunların çözümüne yönelik önerilerin belirlenmesidir.

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmada katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemiyle belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, bilgice zengin olduğu kabul edilen durumların ayrıntılı bir şekilde incelenmesine fırsat verir. Maksimum çeşitliliğe dayalı oluşturulan örneklem ile amaç, çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını saptamaya çalışmak ve bu çeşitlilik ile problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Şimşek ve Yıldırım, 2018). Araştırmaya katılan öğretmenlerin bilgileri Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

		n
Cinsiyet	Kadın	9
	Erkek	4
Okul Türü	Devlet	10
	Özel	3
Sanal Sınıf Mevcudu	15-20 öğrenci	4
	21-30 öğrenci	9
Çalıştığı Okulun Yerleşim Birimi	İl Merkezi	2
	İlçe Merkezi	5
	Köy	2

2.1. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme ile araştırılacak olan sorun hakkında derinlemesine bilgi alma, kolay analiz yapma ve katılımcıya kendini ifade etme imkânı verilmesi mümkün olmaktadır (Büyükoztürk vd., 2020). Farklı katılımcılardan karşılaştırılabilir ve sistemli veri elde edilmesinden dolayı yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu uzman görüşüne sunulmuş, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra pilot uygulamayla test edilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerini daha iyi ifade etmeleri için sonda sorular eklenerek görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşmelerin yüz yüze olması salgın nedeniyle risk teşkil

edeceğinden ZOOM uygulaması üzerinden ses ve görüntü kaydı alınarak yapılmıştır. Öğretmenler görüşme öncesi bilgilendirilmiş olup, çalışmaya katılan öğretmenleri etkilemeye yönelik herhangi bir yönlendirme yapılmamıştır. Ayrıca çalışma ile ilgili olarak Sosyal ve Beşeri Etik Kurulu'ndan gerekli onay alınmıştır.

2.1. Veri Analizi

Yapılan araştırmada, verileri analiz etmek için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analiziyle elde edilen veriler sistematik ve yorumlanmış bir şekilde sunulmuş olur. Araştırma konusunun kavramsal açıdan ifade edilmesi, elde edilen verilerin çeşitli temalar ile gruplanması, içerik analizi ile mümkündür. Böylelikle ortaya konulan veriler ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırmadaki veriler temalar altında gruplandırılarak verilerin anlaşılır olması sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada verilerin içerik analiziyle incelenmesi için katılımcılardan alınan ses kaydı dijital ortamda yazıya geçirilmiştir. Bu aşamada olası veri kaybını engellemek için yazı ile ses kaydı eşleştirilmiştir. Sonrasında görüşme sorularına alınan cevaplar incelenmiştir. Sorulara yanıt olabilecek anlamlı bölümler içeriği bozmayacak şekilde uygun kelime ve kelime grubu ile aktarılmıştır. Görüşmeler bu şekilde analiz edildikten sonra elde edilen her alt tema ayrı bir tablo olarak sunulmuştur. Bulguların yorumlanması sırasında gerekli durumlarda katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Her katılımcıya (Ö) kısaltması yapılarak birer kod verilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında COVID-19 salgını döneminde yapılan uzaktan eğitim derslerinde sınıf yönetimine ilişkin öğretmenlere “Sanal sınıflarda sınıf yönetimiyle ilgili karşılaştığımız sorunlar nelerdir? Örnek vererek açıklar mısınız?” sorusu sorularak bu süreç incelenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin soruya ilişkin verdikleri cevaplar analiz edilmiş ve elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları ilk sorun teknoloji kaynaklı sorunlardır. Teknoloji kaynaklı sorunlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Sanal Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Teknoloji Kaynaklı Sorunlar

Kategoriler	Betitlemeler
Bağlantı (İnternet, elektrik vb.)sorunları	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö7, Ö8,Ö9,Ö10,Ö11Ö12,Ö13
Sanal sınıfa bağlanılan cihazla ilgili teknik sorunlar	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö7,Ö9,Ö10,Ö11
Sanal sınıfa uygun olmayan elektronik cihazlar	Ö2,Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13

İlkokul öğretmenlerinin sanal sınıfta yaşadığı sınıf yönetimi sorunlarından ilki olan teknoloji kaynaklı sorunlara ilişkin, katılımcı öğretmenlerin doğrudan görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

İnternet sorunları olduğu zaman çocuklar dersten düşüyorlar. Tam dersin ortasında öğrenci bir anda gidebiliyor. Daha sonra evlerinde elektrik ya da internetin kesildiğini öğreniyorum (Ö1).

Telefonla giren çocukla bilgisayarla giren çocuk ekranı farklı görüyor. Telefonda giren çocuk beni büyük görmüyor ama arkadaşlarını büyük görüyor (Ö2).

Telefondan bağlandıkları için küçük görünüyor. Yazıyı büyütmemi istiyorlar. Yazıyı büyütüyorum ama bu sefer diğer yazılar aşağıya kayıyor (Ö10).

Dokunmatik ekranlı cihazla derse bağlanan öğrenciler sorunlar yaşıyorlar. Özellikle ilk bağlandıklarında çok büyük problemler oluyordu (Ö12).

Öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları ikinci sorun motivasyon eksikliğinden dolayı yaşanan sorunlardır. Motivasyon eksikliğinden dolayı yaşanan sorunlar Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Sanal Sınıf Yönetiminde Motivasyon Eksikliğinden Dolayı Yaşanan Sorunlar

Kategoriler	Betimlemeler
Öğrencilerin dikkat dağınıklığı sorunu	Ö1,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7
Öğrencilerin sosyalleşme imkânının olmaması	Ö1,Ö2,Ö5,Ö7,Ö11
Öğrencinin sanal sınıfta derste farklı şeylerle ilgilenmesi	Ö1,Ö2,Ö10,Ö12
Öğrencilerin sanal sınıfta pasif olmaları	Ö2,Ö13
Ders sayısının fazla olması	Ö2,Ö6,Ö8,Ö9,Ö12,Ö13
Öğrencilerin tenffüslerde evde olmaları	Ö1,Ö11

Sanal sınıf yönetiminde motivasyon eksikliğinden dolayı yaşanan sorunlara ilişkin, araştırmaya katılan öğretmenlerin doğrudan görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Yani ders anlatıyorsunuz. Öğrenci bir süre sonra saçıyla oynuyor. Bebeğiyle oynuyor. Kedisi gelmiş kedisıyla oynuyor (Ö1).

Sürekli haber spikeri gibi olduğunuz için sekiz yaş çocuğuna çok fazla hitap etmiyorsunuz. Sizi oradan izlemek, uzun süre ekrana adapte olmak, çocuk açısından güç oluyor. Özellikle derslerin 30 dakika olması ve 6 ders süresi boyunca öğrencinin dikkatini aktif tutmak çok zor (Ö13).

Yani çocukları motive eden şey sosyalleşme ve oyunmuş. Çünkü çabuk dikkati dağılan bir yaş grubundayız (Ö2).

Gerçekten beş, altı kişi rahat kamerayla oynuyor. Farklı hareketler yapıyorlar. Yüzünü değiştiriyor, gözlerini oynatıyor, kendisini kameradan seyrediyor (Ö12).

Öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunlardan üçüncüsü özel gereksinimli öğrencilerin yönetim sorunudur. Özel gereksinimli öğrencilerin yönetiminden kaynaklı sorunlar Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Sanal Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Özel Gereksinimli Öğrencilerin Yönetimi Sorunları

Kategoriler	Betimlemeler
Özel gereksinimli öğrencilerin davranış sorunu	Ö12,Ö13
Özel gereksinimli öğrencilerin öğrenme kayıpları	Ö4,Ö12

Özel gereksinimli öğrencilerin yönetim sorunlarından bazıları, araştırmaya katılan öğretmenlerin doğrudan görüşleriyle aşağıda verilmiştir:

Öğrenmede güçlük çeken çocuklar gerçekten çok zor anlıyorlar. Ekranda üst taraftaki bir şeyi göstersem çocuk çok farklı bir yerdeki bir cümleye bakıyor. Çok farklı bir şey okuyabiliyor (Ö4).

Bu çocuklar bilgisayarın başında değillerdi. Odanın içinde gezmeye, dönmeye, dolaşmaya başladıklarında anneleriyle durumu görüştük. Diğer çocuklar için zorken özel çocuklar için daha da zordu (Ö13).

Özellikle canlı derslerde çok daha fazla kayıp yaşadılar. Çocuk tabii dersten kopmuş ve dinlememiş oluyor. Kitabını bile açmamış. Hatta kaçınıcı sayfada olduğunu soruyor. Dersin ortasında bunu sorabiliyor (Ö12).

Öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunlardan dördüncüsü katılımcıların hazırbulunuşluk düzeyi sorunudur. Katılımcıların hazırbulunuşluk düzeyinden kaynaklanan sanal sınıf yönetimi sorunları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Sanal Sınıf Yönetiminde Katılımcıların Hazırbulunuşluk Düzeyinden Kaynaklı Sorunlar

Kategoriler	Betimlemeler
Öğretmenin sanal sınıfta eğitime hazır olmaması	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö12
Öğrencinin sanal sınıfta eğitime hazır olmaması	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö12,Ö13

Sanal sınıf yönetiminde katılımcıların hazırbulunuşluk düzeyinden kaynaklı sorunlara ilişkin, katılımcı öğretmenlerin doğrudan görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Uzaktan anlatması çok zor oluyor. ZOOM'un İngilizce olması bizi birazcık zorladı. Özelliklerini anlayamadım (Ö3).

Öğrenciler uzaktan eğitime hiç hazır değillerdi (Ö5).

Çocuklar teknolojiyi kullanırken çok fazla zorlandılar. Yani çocuklara uygun değildi (Ö13).

Ben uzaktan eğitime hazır değildim. Teknolojiyi çok üst düzeyde kullanan bir insan değilim (Ö9).

Öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları beşinci sorun sanal sınıfta zaman yönetiminden kaynaklı sorunlardır. Zaman yönetiminden kaynaklı yaşanan sorunlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Sanal Sınıf Yönetiminde Zaman Yönetiminden Kaynaklı Sorunlar

Kategoriler	Betimlemeler
Ders süresinin kısa olması	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12
Öğrencinin sanal sınıfa zamanında bağlanmaması	Ö2,Ö3,Ö5,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö13
Sanal sınıfta değerlendirme yapmanın zor olması	Ö1,Ö4,Ö7,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12
Ders içeriğinin yoğun olması	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö7,Ö10
Ders sırasında yaşanan bağlantı problemleri	Ö1,Ö3,Ö5,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13

Sanal sınıf yönetiminde zaman yönetiminden kaynaklı sorunlara ilişkin, araştırmaya katılan öğretmenlerin doğrudan görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Okulda 40 dakika yaptığımız dersler burada 30 dakikaya çekildi. 30 dakikaya çekildi ama müfredatta hiçbir değişiklik yapılmadı. 40 dakikada anlattığımız konuyu 30 dakikada anlatmaya çalıştık (Ö1).

Dersin zaten 10 dakikası çocukları toplamakla ve yoklama almakla geçti. Süre yetersiz kalıyor (Ö3).

Ödev kontrolü yapamadım. Süre yetmez ve konular yetişmezdi. Çocuk mikrofonunu açana kadar veya bana cevap verene kadar beş-on saniyelik kaybımız oluyor. O yüzden örneklendirmelerde birazcık kısıtlama oldu. Yani yüz yüze eğitimde günde yirmi tane soru sorabilirken uzaktan eğitimle bu sayı düştü (Ö4).

Yüz yüze eğitim olsa planlarım kolaylıkla yetişir. Ama uzaktan eğitimde, sanal ortamda kolay olmadı (Ö7).

Çocuğa söz hakkı veriyorsun. Sesi gelip gidiyor. Başkasının mikrofonu açık oluyor ve konuşmaları dersi bölüyor. Beş dakika da öyle gidiyor. Yani planlamamızla süre örtüşmüyor, uymuyor (Ö10).

Ders esnasında anlık dönütler alamıyorsunuz (Ö11).

Öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları altıncı sorun plan-program etkinlikleri kaynaklı sorunlardır. Plan-program etkinliklerinden kaynaklı yaşanan sorunlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Sanal Sınıf Yönetiminde Plan-Program Etkinliklerinden Kaynaklı Sorunlar

Kategoriler	Betimlemeler
Uygun yöntem, teknik ve stratejilerin uygulanamaması	Ö1,Ö2,Ö9,Ö10,Ö11,Ö13
Sanal sınıflarda kullanılacak materyallerin kısıtlı olması	Ö1,Ö2,Ö3,Ö7,Ö9
Müfredatın sanal sınıfta eğitime uygun olmaması	Ö1,Ö2,Ö3,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12
Sanal sınıfta değerlendirmeye aile üyelerinin müdahalesi	Ö2,Ö3,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13
Öğrencilerin sanal sınıfa istenmeyen müdahaleleri	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13
Sanal sınıf uygulamasının eğitime uygun olmaması	Ö1
Öğrenmeyle ilgili sorunlara anında müdahale edememe	Ö1,Ö2,Ö4,Ö6,Ö9,Ö11,Ö13
Öğrencilerin sanal sınıfta derse katılmada isteksiz olmaları	Ö1,Ö2,Ö7,Ö9
Öğrencilerin ders sırasında ihtiyaçlarını karşılama istekleri	Ö2,Ö9,Ö10,Ö13

Sanal sınıf yönetiminde plan-program etkinliklerinden kaynaklanan sorunlardan bazıları, araştırmaya katılan öğretmenlerin doğrudan görüşleriyle aşağıda verilmiştir:

Ders anlatma materyalleriniz değişti. Elimizdeki kaynaklar yeterli değil. Çünkü dijital kaynak sayısı çok az. Sınıf ortamında bir grup çalışması yapmanız gerekiyor. Ama çocuklar grup çalışması yapamıyor (Ö1).

Velilerden bazıları çocuğa cevabı söylüyordu (Ö2).

Çocukların ekran karalamaları ve ekranda farklı tuşlara basmaları dikkatimizi dağıttı (Ö3).

Derse girdik. Girdikten 5 dakika sonra benim internet, o anda bir aksilik oldu, koptu. Hemen girmek istedim. Tekrar girdim. Girdiğimde başka bir öğrenci host oldu (Ö5).

Mesela Beden Eğitimi dersleri çok yapılabilir değildi. Müzik dersi için de aynı şeyi söyleyebilirim (Ö7).

Bakıyorum hiç dersle alakaları yok, çocuk koşturuyor. Elinde telefon çocuk koşturuyor (Ö8).

Annesine dersin bittiğini söyleyip dersten çıkan birkaç öğrenci oldu. Yine bir öğrencim var. O da çok derslerde görüntüsünü açmaktan yana değildi. Çünkü o anda kontrol edilmek istemiyor (Ö9).

Mesela görüntü var, çocuk yok. Derse başlamışız, o kitabını aradığını söylüyor. Çocuklar dersi yatarak izliyorlar. Ya da derste kamerayı kapatıyorlar. Ben oradalar mı değiller mi bilmiyorum (Ö10).

Sahada olmak biraz farklı. Sonuçta göz göze geliyorsunuz. Sanal ortamda çocuğun odaklanıp odaklanmadığını, dersi dinleyip dinlemediğini anlayamıyorum (Ö11).

Bazen dinlemediklerini görüyoruz. Yani kamerayı kapatıyor veya odadan çıkıyor. Soru soruyorsunuz, çocuk yok canı isterse acıyor sesini canı isterse kapatıyor. Duymadığını ya da internet bağlantısının koşturduğunu söylüyor (Ö12).

Öğrenci merkezli bir eğitimden öğretmen merkezli bir eğitime geçtik. Öğretmen merkezli olmak çok fazla işe yaramadı (Ö13).

Öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları yedinci sorun fiziksel ortamdan kaynaklanan sorunlardır. Fiziksel ortamdan kaynaklı yaşanan sorunlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Sanal Sınıf Yönetiminde Fiziksel Ortam Kaynaklı Sorunlar

Kategoriler	Betimlemeler
Öğrencilerin evinde sanal sınıfa uygun ortamının olmaması	Ö2,Ö3,Ö6,Ö7,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13
Sanal sınıflarda dikkat dağıtıcı unsurların olması	Ö2,Ö3,Ö4,Ö7,Ö11,Ö12
Sanal sınıfta öğretmenin kendini rahat hissetmemesi	Ö6,Ö11
Sanal sınıflarda iletişimin kısıtlı olması	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö9

Sanal sınıf yönetiminde fiziksel ortam kaynaklı sorunlardan bazıları, araştırmaya katılan öğretmenlerin doğrudan görüşleriyle aşağıda verilmiştir:

Ev ortamı uygun olmayan birçok öğrencim vardı. Televizyonun yanında ders işlemeye çalışan öğrenci vardı (Ö2).

Yüz yüze eğitimde çocuklarla bir bağ kuruyoruz. Ama uzaktan eğitim de olmuyor (Ö4).

Evlerinin içindeydik. Çünkü kardeşleri yanlarındaydı. Çocukların anneleri yanlarındaydı. Sesler açık olduğu için evdeki her türlü sesle birlikte özel şeyleri de dinleyebiliyorduk, görebiliyorduk (Ö6).

Böyle sürekli hareket halinde olan birkaç öğrencim oldu. Sürekli hareket eden öğrenci diğer öğrencilerin dikkatini dağıtıyordu (Ö7).

Çocukla göz göze gelmek ve ona dokunmak. Yüz yüze eğitimde bir mimikle iletişim kurabiliyoruz (Ö9).

Ben kendimi yetersiz hissediyorum ama aynı zamanda sıkıştırılmış gibi hissediyorum. Yüz yüze sınıf içerisinde daha özgürüm. Burada sınırlandırılmış hissediyorum. Kendimi çok rahat hissetmiyorum (Ö11).

Yani sınıf ortamına girdiğinde çocuk derste olduğunu hissettiriyor. Ben buraya eğitime geldim! Evde ise her tarafı izliyor, takip ediyor. Dersten başka birçok farklı etki var, değişken var (Ö12).

Kaldı ki her çocuğun kendi özel odasının olmaması beni daha çok üzüyordu. Bazen annelerin argo tabirlerini duyuyorsunuz (Ö13).

Yani biz onların dikkatini toplamaya çalıştıkça evde çok fazla dikkat dağıtıcı uyaran vardı (Ö1).

Anneanneler seni, anneler, babalar seni izliyor. Rahat değilim. Yani ders ortamında geleneksel dediğimiz ortamda türküler söyleriz, şakalar yaparız. Ama burada o yok (Ö6).

Öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları sekizinci sorun ilişkilerin düzenlenmesinden kaynaklanan sorunlardır. İlişkilerin düzenlenmesinden kaynaklı yaşanan sorunlar Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Sanal Sınıf Yönetiminde İlişkilerin Düzenlenmesinden Kaynaklı Sorunları

Kategoriler	Betimlemeler
İletişim sorunları	Ö2,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö9,Ö10,Ö11
Sanal sınıflarda öğrencilerin kendilerini ifade edememeleri	Ö2,Ö7,Ö9

Sanal sınıf yönetiminde ilişkilerin düzenlenmesinden kaynaklı sorunlardan bazıları, araştırmaya katılan öğretmenlerin doğrudan görüşleriyle aşağıda verilmiştir:

Bütün sesler birbirine giriyor (Ö10).

Mesela neyi anlamadığınızı söylerseniz yardım edebilirim diye soruyorum. Ama her çocuk cesaret edip anlayamadığını söyleyemiyor (Ö2).

Mesela en başta herkes aynı anda konuşuyordu. Gürültü kirliliğinden kimin ne dediğini duyamıyordum (Ö6).

Öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde karşılaştıkları dokuzuncu sorun davranışların düzenlenmesinden kaynaklanan sorunlardır. Davranışların düzenlenmesinden kaynaklı yaşanan sorunlar Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Sanal Sınıf Yönetiminde Davranışların Düzenlenmesinden Kaynaklı Sorunlar

Kategoriler	Betimlemeler
Sanal sınıfta öğretmenlerin öğrenci davranışlarını kontrol edememesi	Ö1,Ö2,Ö3,Ö6,Ö7,Ö8,Ö10,Ö13
Öğrencilerin sanal sınıfta derste başka uygulamalara girmesi	Ö1,Ö2
Öğrencilerin sanal sınıf uygulamalarını amacı dışında kullanmaları	Ö3,Ö7,Ö12,Ö13
Öğrencilerin uygun olmayan davranışları	Ö6,Ö7,Ö8,Ö10

Sanal sınıf yönetiminde davranışların düzenlenmesinden kaynaklı sorunlardan bazıları, araştırmaya katılan öğretmenlerin doğrudan görüşleriyle aşağıda verilmiştir:

Ders anlatırken çocuğu karşımda otururken görüyorum. Ama çocuğun dersle alakası yok. Çünkü orada açmış farklı bir alt ekranda oyun oynuyor. Bunları engellemek zor oldu (Ö1).

Bazıları telefonda giriyor. Eğer telefonda başka bir uygulamaya girerlerse kamera otomatik kapanıyor (Ö2).

Çocukların ekran karalamaları ve ekranda farklı tuşlara basmaları dikkatimizi dağıttı (Ö3).

Sürekli perdeyi üstüne kapatıyordu. Pencereden dışarı bakıyor ya da sandalyede sürekli dönüyordu (Ö6).

Diğeri oradan emoji atıyor. Kullanımda ilk başta bu sorunları yaşadık (Ö13).

Covid-19 salgını döneminde sanal sınıflarda ders yapan ilkökul öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmenlerin sanal sınıflarda sınıf yönetimi konusunda çeşitli sorunlar yaşadıkları söylenebilir. Ancak bu sorunların birçoğunun benzer sorunlar olduğu ve bazılarının zamanla çözüldüğü anlaşılmıştır. Araştırmaya katılan özel okulda eğitim veren öğretmenlerin öğrencilerin evlerinde uygun öğretim ortamının bulunması ve aile bireylerinin müdahalesi noktasında daha az sorun yaşadıkları görülmüştür. Katılımcılardan kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre sanal sınıfların yönetiminde daha çok zorlandığı söylenebilir. Katılımcıların çoğu ilk başta teknolojiyi kullanma konusunda sorun yaşamıştır. Elektrik ve internet kesintisi gibi bağlantı sorunlarından kaynaklanan sınıf yönetimi sorunlarının genel olduğu, il, ilçe, köy gibi yerleşim birimlerine göre farklılık göstermediği anlaşılmıştır. Sanal sınıf mevcudu fazla olan sınıflarda ise öğrencilerin uygun olmayan davranışlarında artış olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında COVID-19 salgını döneminde yapılan uzaktan eğitim derslerinde sanal sınıflarda yaşanan sınıf yönetimi sorunlarına yönelik öğretmenlerin çözüm önerilerini bulmak amacıyla öğretmenlere “Size göre sanal sınıflarda yaşanan sınıf yönetimi sorunlarını çözmek için neler yapılabilir? Bu sorunların giderilmesine

yönelik program yapıcılara ya da politika yapıcılara neler önerirsiniz?” soruları sorulmuştur. Öğretmenlerin sorulara ilişkin verdikleri cevaplar analiz edilmiş ve elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

İlkokul öğretmenlerinin sanal sınıflarda yaşadığı sorunlara yönelik çözüm önerilerinden birincisi sanal sınıf uygulamasına yöneliktir. Sanal sınıf uygulamasına yönelik öneriler Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Sanal Sınıf Yönetiminde Sanal Sınıf Uygulamasına Yönelik Öneriler

Kategoriler	Betimlemeler
Uygulama dili Türkçe olmalı	Ö4,Ö7,Ö10,Ö11
Uygulama basit ve anlaşılır olmalı	Ö4,Ö7,Ö8,Ö10

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde sanal sınıf uygulamasına yönelik önerileri olmuştur. Bu konuda öğretmenlerin doğrudan görüşlerinin bazıları aşağıda verilmiştir:

Sanal sınıfta ders verdiğimiz yazılım Türkçe olmalıdır. İçeriği anlaşılır ve kolay olmalıdır (Ö11).

İlkokul öğretmenlerinin sanal sınıflarda yaşadığı sorunlara yönelik çözüm önerilerinden ikincisi öğretmenlere yöneliktir. Öğretmenlere yönelik öneriler Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Sanal Sınıf Yönetiminde Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Kategoriler	Betimlemeler
Öğretmenlere seminer verilmeli	Ö1,Ö3,Ö4,Ö7,Ö9,Ö12,Ö13
Öğretmenler sık sık bilgilendirilmeli	Ö4

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde öğretmenlere yönelik önerileri olmuştur. Bu konuda öğretmenlerin doğrudan görüşlerinin bazıları aşağıda verilmiştir:

Öğretmenlere teknoloji kullanımına yönelik seminerler verilebilir. Online derse uygun bir müfredat çıkarılıp bununla ilgili seminerler verilebilir (Ö1).

Biz öğretmenler eğitimi alsaydık daha iyi olurdu. Biz gecelerce öğretmenlerle “Oraya basınca ne oluyor? Buraya basınca ne oluyor? Çocuklar farklı bir yere basarlarsa ne yapacağız? Ne edeceğiz?” diye ekstra bir zaman verdik Zoom’a (Ö4).

İlkokul öğretmenlerinin sanal sınıflarda yaşadığı sorunlara yönelik çözüm önerilerinden üçüncüsü öğrencilere yöneliktir. Öğrencilere yönelik öneriler Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13. Sanal Sınıf Yönetiminde Öğrencilere Yönelik Öneriler

Kategoriler	Betimlemeler
Öğrencilerin evlerinde fiziksel düzen iyileştirilmeli	Ö4,Ö10
Öğrenciler için sosyal etkinlikler düzenlenmeli	Ö1

Araştırmaya katılan öğretmenler sanal sınıf yönetiminde öğrencilere yönelik bazı önerilerde bulunmuştur. Bu konuda öğretmenlerin doğrudan görüşlerinin bazıları aşağıda verilmiştir:

Psikolojik açıdan da çocukları düşünmek lazım. Örneğin zoom üzerinden tiyatro yapılabilir (Ö1).

Çocukların evlerinde mutlaka uzaktan eğitim derslerine katılabileceği uygun bir ortam ve kurallar oluşturulmalıdır (Ö4).

İlkokul öğretmenlerinin sanal sınıflarda yaşadığı sorunlara yönelik çözüm önerilerinden dördüncüsü program yapıcılara yöneliktir. Program yapıcılara yönelik öneriler Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Sanal Sınıf Yönetiminde Program Yapıcılara Yönelik Öneriler

Kategoriler	Betimlemeler
Müfredat uzaktan eğitime göre düzenlenmeli	Ö1,Ö2,Ö7,Ö9,Ö11,Ö12,Ö13
Günlük ders sayısı azaltılmalı	Ö2,Ö6,Ö9,Ö12,Ö13
Ders süresi uzatılmalı	Ö12
Teneffüs süresi uzatılmalı	Ö13

Araştırmaya katılan öğretmenler sanal sınıf yönetiminde program yapıcılara yönelik bazı önerilerde bulunmuştur. Bu konuda öğretmenlerin doğrudan görüşlerinin bazıları aşağıda verilmiştir:

İçinde bulunduğumuz şartlar göz önünde bulundurularak yapılmalıydı çalışmalar. Eğitim süreleri, müfredat, kaynak bunların hepsi çevrimiçi eğitime göre düzenlenmeliydi (Ö1).

Canlı ders 4 ders saati olmalıdır. Belki ders süresi biraz daha uzatılabilir. Çünkü derse katılmaları zaten 5 dakika sürüyor. Ders süresi 35-40 dakika olabilir (Ö12).

Dersler arasında 10 dakika değil de daha uzun süre olmalı (Ö13).

İlkokul öğretmenlerinin sanal sınıflarda yaşadığı sorunlara yönelik çözüm önerilerinden beşincisi politika yapıcılara yöneliktir. Politika yapıcılara yönelik öneriler Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15. Sanal Sınıf Yönetiminde Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler

Kategoriler	Betimlemeler
Ücretsiz internet imkânı sunulmalı	Ö2,Ö5,Ö6,Ö7
İnternet kotası yükseltilmeli	Ö2,Ö5,Ö10
İnternet altyapısı güçlendirilmeli	Ö4,Ö5,Ö10,Ö11,Ö12
Öğrencilere tablet ya da bilgisayar desteği verilmeli	Ö4,Ö6,Ö7,Ö9,Ö13
Öğretmenlere teknolojik donanım desteği verilmeli	Ö6

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde politika yapıcılara yönelik bazı önerileri olmuştur. Bu konuda öğretmenlerin doğrudan görüşlerinin bazıları aşağıda verilmiştir:

Her öğrencinin bir tableti ya da bilgisayarı olması lazım. İnternet ve internet altyapısının Türkiye'nin her yerinde iyileştirilmesi gerekir (Ö4).

İnternet, uzaktan eğitime katılan öğrencilere ücretsiz olmalıdır (Ö5).

Tahta kullanımıyla ilgili aparatlar varmış. Arkadaşlarım kullanıyor. Yazarken ekranda gözükiyormuş. Öyle bir şey olursa yazdıklarını kontrol edebilirim (Ö6).

Eşitsizliğin giderilmesi gerekiyor. En azından her aileye belli bir kota internet verilebilir (Ö10).

Öğretmenler, COVID-19 salgın süreci boyunca yapılan uzaktan eğitim derslerinde yaşanan sınıf yönetimi sorunlarının çözümü için sanal sınıf uygulamasına, öğretmenlere, öğrencilere, program yapıcılara ve politika yapıcılara yönelik önerilerde bulunmuştur. Sanal sınıf uygulamasının Türkçe ve kullanımının kolay olabileceği belirtilmiştir. Katılımcılar teknoloji kullanımı konusunda yetersizlikleri nedeniyle sanal sınıfta zorlandıklarını, bunun için de seminerler verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Sanal ders yapılacak araç gereç noktasında da sıkıntılar olduğunu belirten öğretmenler bu araç gereçlerin temin edilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Katılımcılar öğrencilerin sanal sınıfa büyük ekranlı cihazlarla bağlanmaları gerektiğini, ancak büyük kısmının telefonla derse katıldığını, bunun için de öğrencilere tablet ve bilgisayar desteği sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun dışında sanal sınıfa bağlanan öğrencilerin evlerinde sanal sınıf ortamının sağlanması gerektiğini söylemişlerdir. Araştırmaya katılan bir öğretmen ise öğrencileri sadece akademik değil, psikolojik anlamda da desteklemek gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler müfredatın yoğun olmasına karşılık, ders süresinin az olduğunu ifade etmişlerdir. Bundan dolayı müfredatın seyreltilmesi gerektiğini, ders süresinin artırılıp, ders sayısının azaltılabileceğini önermişlerdir. Sanal sınıfa bağlanan öğrenci ve öğretmenlerin internet alt yapısının zayıf olduğunu da belirten öğretmenler, ders sırasında kesintilerin olduğunu bu anlamda alt yapının güçlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun dışında öğrencilerin internet kotalarının yetersiz olmasından dolayı, öğrencisi olan aileye internetin ücretsiz ya da en azından belli bir kota dâhilinde verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma, ilkokul öğretmenlerinin, COVID-19 salgın döneminde zorunlu olarak yapılan uzaktan eğitim derslerinde yaşadıkları sanal sınıf yönetimi sorunlarını ve yaşanan bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür. Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma türlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ilkokul öğretmenlerinin sanal sınıf yönetiminde çeşitli sorunlar yaşadıkları ve bu sorunların çözümü için bazı öneriler getirdikleri anlaşılmıştır.

İlkokul öğretmenlerinin sanal sınıflarda yaşadığı sınıf yönetimi sorunlarından teknoloji kaynaklı sorunların birincisi sanal sınıfa bağlantı sorunlarıdır. Öğretmenler derse bağlanma sırasında ya da ders esnasında internet veya elektrik kesintisi, ses ve görüntünün karşı tarafa iletilmemesi gibi bağlantı sorunları nedeniyle sınıf

yönetiminde sorunlar yaşamaktadır. Benzer sonuca Arslan ve Şumuer (2020) tarafından yapılan çalışmada da ulaşılmıştır. Ayrıca Albayrak (2017) yaptığı çalışmada öğrencilerin ders esnasında görüntü ve ses kesintilerinden memnun olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Teknolojik kaynaklı bir diğer sorun ise sanal sınıfa bağlanılan cihazla ilgili teknik sorunlardır. Cihazın kamerasının net görüntü vermemesi, öğrencinin yazdıklarının kontrol edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum geri dönütün sağlıklı olmasına sebep olmuştur. Teknoloji kaynaklı diğer bir sorun ise öğrencilerin sanal sınıfa farklı cihazlarla bağlanmalarıdır. Ekranın her öğrencide farklı görünmesi algılamayı zorlaştırmıştır. Telefonların şarjının çabuk bitmesi öğrencinin dersten çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca küçük ekranlı cihazlarda öğrencinin istemsizce farklı yerlere dokunması sanal sınıf ortamında dikkat dağınıklığına neden olmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminde yaşadığı diğer bir sorun motivasyon eksikliğinden kaynaklı sorunlardır. Sanal sınıflarda uyarıcıların fazla olması öğrencilerin dikkatlerinin çabuk dağılmasına sebep olmuştur. Öğrencilerin ders sırasında farklı şeylerle ilgilenmeleri, dersi takip etmekte zorlanmalarına neden olmuştur. Öğretmenlerin düz anlatım yoluyla ders yapmaları, öğretmen merkezli ders işlemleri, öğrencilerin sanal sınıflarda pasif durumda kalmalarına neden olmuştur. Bu durum öğrencilerin motivasyonlarını düşürmüştür. Ders sayısının fazla olması ve öğrencilerin teneffüs aralarını evde geçirmeleri motivasyonlarını olumsuz etkileyen başka bir nedendir. Bunun dışında öğrenciler sosyalleşme konusunda sorunlar yaşamaktadırlar. Sosyalleşme ihtiyacını sanal sınıfta gerçekleştirmek isteyen öğrenci dersin akışını olumsuz etkilemiştir. Yılmazsoy vd. (2018) araştırmalarında öğrencilerin sanal sınıflarda derse aktif katılabileceği, motivasyonlarının yüksek tutularak derse ilgilerinin artırılabilirliği önerisini getirmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin sanal sınıflarda yaşadığı sınıf yönetimi sorunlarından bir diğeri özel gereksinimli öğrencilerin yönetimidir. Sanal sınıflarda özel gereksinimli öğrencilere bireysel ilgi gösterilemediğinden bu öğrenciler öğrenme kayıpları yaşamışlardır. Ayrıca özel gereksinimli öğrencilerin davranış problemlerinin kontrol edilememesi, sanal sınıflarda dikkatlerin dağılmasına neden olmuştur. Can (2020) yaptığı çalışmada özel gereksinimli öğrencilerin (dikkat dağınıklığı, hiperaktivite bozukluğu, öğrenme yetersizliği olan öğrencilerin) sanal sınıflarda uygun yöntem ve tekniklerle yönetilmesinin önemli olduğuna değinmiştir.

Araştırmaya katılan ilkökul öğretmenlerinin sanal sınıflarda yaşadığı sınıf yönetimi sorunlarından biri de katılımcıların hazırbulunuşluklarının yetersiz olmasıdır. Öğretmen ve öğrencilerin teknoloji kullanımı konusunda hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Sanal sınıf uygulamasını kullanmakta zorlanmalarının yanı sıra uygulamanın dilinin İngilizce olması da sorun yaratmıştır. Ayrıca ilkökul öğrencilerinin sanal sınıfta derse bağımsız giremedikleri, aile üyelerinin yardımına gereksinim duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenler sanal sınıflarda zaman yönetimi konusunda da sorunlar yaşamaktadır. Ders içeriğinin yoğun olmasına karşılık, sürenin kısa olması sebebiyle programı yetiştirmekte zorluk yaşamışlardır. Ayrıca öğrencilerin sanal sınıfa zamanında girmemelerinden dolayı, her yeni gelen öğrenciye ders süreci hakkında bilgi verilmesi, zamanın verimsiz kullanılmasına neden olmuştur. Ders süresinin kısa olması verilen ödevlerin kontrol edilmesini güçleştirmiştir. Dolayısıyla öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini anlama konusunda sorun yaşanmıştır. Ders sırasında bağlantının kopması, dersten düşme, sesin gidip gelmesi gibi problemler ders süresini olumsuz etkilemiş ve zamanın verimli kullanılmasına engel olmuştur.

Sanal sınıflarda öğretimin yönetimi, plan-program etkinlikleri boyutunda da sorunlar yaşandığı görülmüştür. Öğretmenlerin sanal sınıflarda özellikle soyut konuları öğretmekte zorlandıkları görülmüştür. Sanal sınıf uygulamasının sadece göz ve kulağa hitap etmesi öğrenimi zorlaştırmıştır. Ayrıca öğretmenler teknoloji konusundaki yetersizlikleri nedeniyle içerik oluşturmada zorlanmışlardır. Sanal sınıflarda öğrenmenin değerlendirilmesine aile üyelerinin müdahale etmesi sonucu gerçek bir değerlendirme yapılamamıştır. Bunun dışında müfredatın değişen eğitim sistemine uyarlanmaması, öğretmenlerin sanal sınıfta konuları hızlı anlatmalarına, programı yetiştirme telaşına girmelerine neden olmuştur. Öğrencilerin sanal sınıfa istenmeyen müdahaleleri, ekran karalama, ses ve görüntü açıp kapatma gibi davranışları öğretmenin sanal sınıf yönetimini güçleştirmiştir. Uygulamanın daha çok şirket toplantılarına yönelik hazırlanmış olması, kullanımının zor ve dilinin İngilizce olması sanal sınıflarda kullanıcıların güçlükler yaşamalarına neden olmuştur. Son olarak sanal sınıflarda öğrenmenin değerlendirilmesinde sorunlar yaşanmıştır. Bazı öğrencilerin anlamadığını dile getirecek cesareti olmadığından geri dönüt alma konusunda öğretmenler zorlanmışlardır. Ayrıca öğrencilerin sanal sınıfta derse katılmada isteksiz olmaları, ders sırasında farklı işlerle meşgul olmaları, sınıf yönetimini zorlaştırmıştır.

Sanal sınıflarda fiziksel ortamdaki kaynaklı sınıf yönetimi sorunları yaşandığı görülmüştür. Yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin kendilerine ait odalarının olmaması, ısınma problemi nedeniyle diğer aile bireyleriyle aynı ortamda ders yapmak zorunda olmaları gibi sorunlar öğrenme ortamının gürültülü olmasına, öğrencinin dikkat dağıtıcı unsurlarla birlikte ders ortamına katılmasına sebep olmuştur. Ayrıca öğrencinin aile bireyleri ile aynı ortamda bulunması, öğretmenin kendisinin izlenildiği hissine kapılmasına neden olmuştur. Bu durum öğretmenin sanal sınıfta rahat edememesine ve konsantrasyon güçlükleri yaşamalarına yol açmıştır. Bunun

dışında sanal sınıfta etkileşimin kısıtlı olması nedeniyle öğretmen ile öğrenci arasında duygusal bağ kurulamamıştır. Bu durum küçük yaş grubuna öğretim yapan ilkökul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde sorunlar yaşamalarına neden olmuştur.

İlişkilerin düzenlenmesi boyutunda yaşanan sınıf yönetimi sorunları ise; iletişimin olmaması ve sanal sınıflarda öğrencilerin kendilerini ifade etmekte güçlük yaşamalarıdır. Öğrencilerin sanal sınıfta aynı anda konuşmaları, seslerin birbirine karışması, öğrenciye söz hakkı verildiğinde evdeki seslerin sınıf ortamına yansması gibi sorunlar sanal sınıf yönetimini güçleştirmiştir. Sanal sınıflarda bazı öğrencilerin sessiz kalmaları, özgüven problemleri, beden dilinin kullanılmaması geri dönüt almada zorlukların yaşanmasına neden olmuştur. Geleneksel sınıf ortamında rahat olan bazı öğrencilerin sanal sınıflarda pasif oldukları anlaşılmıştır.

Sanal sınıf yönetiminde sorunlar yaşanmasına neden olan bir başka etken de davranışların düzenlenmesi boyutudur. Sanal sınıflarda öğrencilerin istenmeyen müdahaleleri öğretmenlerin sınıf yönetimini zorlaştırmıştır. Öğrencinin istediği zaman sesini ve görüntüsünü kapatması, öğretmenin öğrenciyi kontrol etmesini engellemiştir. Öğrencinin ders esnasında başka uygulamaya girmesi dersten düşmesine sebep olmuştur. Öğrencilerin ders sırasında uygulamanın sohbet bölümünden birbirleriyle mesajlaşmaları, isim yazma kısmında ve ekran görüntüsünde çizgi film kahramanları paylaşmaları, uygulamanın amacı dışında kullanılması sınıf yönetimi bağlamında sorunlara yol açmıştır. Ayrıca öğrencinin yatarak sandalyede dönerek vb. şekillerde derse katılması öğretmen ve diğer öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına ve sınıf yönetimi konusunda sıkıntılar yaşanmasına sebep olmuştur.

Arslan ve Şumuer (2020) tarafından yapılan “Covid-19 Döneminde Sanal Sınıflarda Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sınıf Yönetimi Sorunları” adlı araştırma sonucunda öğretmenlerin sanal sınıfın fiziksel düzeninde; gürültü, ses, görüntü iletimi, donanım sorunları, oda düzeni, internet bağlantısı, elektrik kesintisi sorunları yaşandığı anlaşılmıştır. Yine aynı araştırmanın plan-program etkinliklerinde; etkileşimin yetersizliği, öğrenci motivasyonu, öğrencinin derse devamı, dijital içerik, istenmeyen öğrenci müdahalesi, geribildirim, materyal, yetersiz değerlendirme, öğrenme eksikliği sorunlarının yaşandığı bulunmuştur. Zaman yönetiminde ders süresinin kısıtlı olması, derse erişim, yoklama alma, öğrenci denetimi Arslan ve Şumuer’in (2020) değindiği diğer konulardır. Can (2020) tarafından yapılan “Sanal Sınıf Yönetimi: İlkeler, Uygulamalar ve Öneriler” adlı çalışmada sanal sınıf yönetiminin geleneksel sınıf yönetiminden farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dinçer ve Yeşilpınar Uyar (2015) tarafından yapılan “E-Öğrenme Sistemlerin Kullanımı Sürecinde Karşılaşılan Sınıf Yönetimi ile İlişkili Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adlı araştırmasında öğretim görevlerinin e-öğrenme sürecinde en çok öğretimin yönetimi konusunda sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin derse ilgisiz oldukları, hazırbulunmuşluklarının yetersiz olduğu, arayüz ve çalışma sistemlerinden kaynaklı sorunların olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaya (2011) tarafından yapılan “Sanal Sınıf Yönetiminde Görev Alacak Öğretim Elemanlarının Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmada öğretim elemanlarının fiziki düzen boyutuna yönelik eğitimlerinde; öğrencilerin teknoloji kullanım becerileri, dersin süresi, bağlantı sorunları, öğrencilerin donanım eksikliği gibi unsurların öğrenme sürecindeki etkilerinin açıklanması; plan-program etkinlikleri boyutunda sanal sınıflarda kullanılan tekniklerin farklılaştırılması ve değerlendirme sürecinde tamamlama, sıralama gibi farklı soru çeşitlerinin yer alması gerektiği; davranış yönetimi boyutunda derse devamlılık, aktif katılım gibi davranışların öğretim sürecindeki etkileri ile istenmeyen öğrenci davranışlarının giderilmesinde sorumluluk verme, dersten çıkarma, mesaj gönderme, görmezden gelme gibi uygulamalara yer verilmesinin gerektiği saptanmıştır.

Bu çalışmada alanyazındaki diğer çalışmalardan farklı olarak sanal sınıflarda öğretmenin kendisini rahat hissetmemesi bulgusuna ulaşılmıştır. Küçük yaş grubuna eğitim veren ilkökul öğretmenlerinin yüz yüze dersleri, sınıflarda eğlenceli hareketler yaparak işledikleri bilinen bir durumdur. Sanal sınıflarda ise öğrenci haricinde diğerlerinin de sınıfı izlediklerinin bilinmesi, öğretmenler açısından sınırlayıcı bir durum olmuştur.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Pandemi döneminde sanal sınıflarda yaşanan sınıf yönetimi sorunlarına yönelik çözüm önerileri nelerdir?” sorusuna ilişkin elde edilen bulgular; sanal sınıf uygulamasına, öğretmenlere, öğrencilere, program yapıcılara ve politika yapıcılara yönelik öneriler olarak belirlenmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde Kaya’nın (2011) çalışmasındaki öğretim görevlilerinin sanal sınıf yönetimine yönelik hizmet içi eğitimlerle desteklenmeleri ve sanal sınıf uygulamasını yürütecek eğitim kurumlarındaki idarecilerin uygulama konusunda bilgilendirilmeleri gibi bulgularla örtüşmüştür. Ayrıca Can’ın (2020) çalışmada sanal sınıf uygulamaları ve müfredat konusunda öğretmen ve yöneticilere yönelik eğitim verilmesi gibi bulgularla aynı doğrultudadır.

İlkökul öğretmenlerinin sanal sınıf yönetiminde yaşadıkları sorunların üstesinden gelmek için araştırma sonuçlarına dayalı olarak uygulayıcılara ve araştırmacılara birçok öneri sunulabilir. Önemli görülen önerilerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

- İnternet ve elektrik kesintisi gibi altyapıya yönelik sorunlar çözülebilir, ihtiyaç olan yerlerde gerekli destek hizmetleri verilebilir.

- Sanal sınıflarda eğitim gören öğrencilere internet kota artırımı ya da ücretsiz internet ile tablet ve bilgisayar desteği sağlanabilir.
- Öğrencilerin sanal sınıf ortamında birbirleriyle iletişim kurup sosyalleşmeleri için derslerde etkileşimli oyunlara yer verilebilir ya da ders harici oturumlar düzenlenebilir.
- Özel gereksinimli öğrencilerin öğrenme eksikliklerini gidermek için ders dışı zamanlarda sadece bu öğrencilere yönelik ayrı eğitim verilebilir.
- Sanal sınıfların yönetimi konusunda öğretmenlere eğitim verilebilir.
- Sanal sınıflarda sınıf yönetiminde zamanın etkili kullanılması için planlama daha dikkatli yapılabilir.
- Öğrenci değerlendirmesine yönelik proje, ürün dosyası, okuduğunu anlama ve özet yaptırma, sunum gibi farklı teknikler kullanılabilir.
- Müfredat, sanal sınıflarda eğitime göre uyarlanabilir.
- Sanal sınıflarda sadece düz anlatım tekniği değil, etkileşimin fazla olduğu yöntem ve teknikler kullanılabilir.
- Sanal sınıf kuralları öğrencilerle birlikte oluşturulabilir.
- Çalışma Kocaeli ilinde görev yapan 13 ilkokul öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Benzer bir çalışma daha geniş bir bölgede ve farklı kademede görev yapan öğretmenleri de içine alacak şekilde gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Albayrak, İ. (2017). *Uzaktan eğitim sistemi, uzaktan eğitim sisteminde sanal sınıf ortamı ve sanal sınıf ortamında sınıf yönetimi* (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Arslan, Y., ve Şumuer, E. (2020). Covid-19 Döneminde sanal sınıflarda öğretmenlerin karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 201-230. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.791453>
- Aydın, A. (2019). *Sınıf yönetimi*. Pegem Akademi.
- Başar, H. (2016). *Sınıf yönetimi*. Anı Yayıncılık.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*, 3(2), 85-124. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/403827>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E. ve diğ. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Celep, C. (2008). *Sınıf yönetiminde kuram ve uygulama*. Pegem Akademi.
- Erdoğan, İ. (2019). *Sınıf yönetimi ders, konferans, panel ve seminer etkinliklerinde başarının yolları*. Alfa Yayıncılık.
- Ertuğ, C. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auad/issue/55662/761354>
- Ertuğ, C. (2020). Sanal sınıf yönetimi: İlkeler, uygulamalar ve öneriler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*, 6(4), 251-295. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1352063>
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. Pegem Akademi.
- Karakuzu, M. (2013). Web tabanlı uzaktan eğitim dersi tasarımında öğrenci özellikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(7), 52-62. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11208/133839>
- Kaya, S. (2011). *Sanal sınıf yönetiminde görev alacak öğretim elemanlarının eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi* (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- MEB (2020a). (2020, Haziran 19). *Türkiye uzaktan eğitim istatistikleriyle dijital dünyanın listelerini zorladı*. <http://www.meb.gov.tr/>. <https://www.meb.gov.tr/turkiye-uzaktan-egitim-istatistikleriyle-dijital-dunyanin-listelerini-zorladi/haber/21158/tr>
- MEB (2020b). (2020, Kasım 18). *Uzaktan eğitim sürecinin detayları*. <https://www.meb.gov.tr/>. <https://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-surecinin-detaylari/haber/21990/tr>
- Odabaş, H. (2004). İnternet tabanlı uzaktan öğrenim modelinin bilgi hizmetlerine yönelik yüksek öğretim programlarında kullanımı. *Kütüphaneciliğin Destanı Uluslararası Sempozyumu : Saga of Librarianship International Symposium*. <http://eprints.rclis.org/8225/>. http://eprints.rclis.org/8225/1/Internet_Tabanli_Uzaktan_%C3%96grenim_Modelinin_Bilgi_Hizmetlerin_e_Y%C3%B6nelik_Y%C3%BCsek_%C3%96gretim_Programlarında_Kullan.pdf
- Okumuş, K. ve Subaşı, M. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/474049>
- Romisowski, A. J. (2004). How is the e-learning baby? Factors leading to successor failure of an educational technology innovation. *Educational Technology*, 44(1), 5-27. https://asianvu.com/digital-library/elearning/elearning_failure_study-romiszowsky.pdf
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- UNESCO. (2021, Ocak 29). *Education: From disruption to recovery*. <https://en.unesco.org/>. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- UNICEF. (2020, Mart 23). *COVID-19: More than 95 per cent of children are out of school in Latin America and the Caribbean*. <https://www.unicef.org/>. <https://www.unicef.org/press-releases/covid-19-more-95-cent-children-are-out-school-latin-america-and-caribbean>
- Uyar, M. Y. ve Dinçer, S. (2015). E-öğrenme sistemlerinin kullanımı sürecinde karşılaşılan sınıf yönetimi ile ilişkili sorunlar ve çözüm önerileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 21(4), 453-470. <https://www.researchgate.net/deref/http%3A%2F%2Fdx.doi.org%2F10.14527%2Fkuey.2015.017>

- UZMAN YÖKDİL. (2019, Ağustos 09). *Yökdil eğitiminde online eğitim mi, yüz yüze eğitim mi?*
<https://www.uzmanyokdil.com>.
https://www.uzmanyokdil.com/blogdetay/yokdil_egitiminde_online_egitim_mi_yuz_yuze_egitim_mi
- Weis, C. (2020). *4 ways to manage your virtual classroom like a pro*. <https://www.fortheloveofteachers.com/>.
<https://www.fortheloveofteachers.com/4-ways-to-manage-your-virtual-classroom-like-a-pro/>
- WHO. (2020, Mart 11). Who director-general's opening remarks at the media briefing on COVID-19.
<https://www.who.int>. <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>
- Yılmazsoy, B., Özdiç, F. ve Kahraman, M. (2018). Sanal sınıf ortamındaki sınıf yönetimine yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 8(3), 513-525.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/trkefd/issue/37181/296409>

**THE VIEWS OF SCHOOL MANAGERS AS PUBLIC ADMINISTRATORS ON
THE SOLUTIONS OF VIOLENCE INCIDENTS**Muammer DEĞİRMENDERE¹, Halime GÜNGÖR², Suat GÜRBÜZ³

Article Information	Abstract
Research Article	In this study, it is aimed to determine the views of school managers about the precautions taken and strategies to be followed against the violence incidents experienced at the level of students, teachers, managers and parents in public high schools in Bursa. Phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used in the study. The study group consists of 54 public high school managers. A semi-structured interview form developed by the researchers was used as a data collection tool in the study. The data were analyzed with categorical content analysis and frequency analysis. As a result of the research, it was revealed that a collective work should be done in order to prevent violence in schools. Suggestions for increasing the authority of school managers in all school types were expressed intensely.
<i>Article History:</i>	
Received 02.08.2021	
Accepted 29.11.2021	
<i>Keywords:</i>	
Violence at school, High school, Administrators, Teachers, Students, Parents	
Kaynakça Gösterimi: Değirmendere, M., Güngör, H. & Gürbüz, S. (2021). The view of school managers as public administrators on the solutions of violence incidents. <i>Eğitim Yönetimi ve Politikaları</i> , 2(2), 55-73.	

¹ Dr, Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü, AR-GE Birimi, mdegirmendere@gmail.com, 0000-0002-6617-3946.² Dr, Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü, AR-GE Birimi, gungor.halime@gmail.com, 0000-0002-3283-1250.³ Psikolojik Danışman, Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü, AR-GE Birimi, suatgurbuz_45@hotmail.com, 0000-0002-5080-2605.

BİR KAMU YÖNETİCİSİ OLARAK OKUL YÖNETİCİLERİNİN ŞİDDET OLAYLARININ ÇÖZÜMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Makale Bilgisi	Özet
Araştırma Makalesi	Bu araştırmada Bursa ilinde resmi liselerde öğrenci, öğretmen, yönetici ve veli boyutunda yaşanan şiddet olaylarına yönelik alınan önlemler ve izlenecek stratejiler konusunda okul yöneticilerinin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 54 resmi lise yöneticisinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler kategorisel içerik analizi ve frekans analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda okullarda şiddetin önlenmesi için kolektif bir çalışma yapılmasının gerekliliği ortaya konmuştur. Tüm okul türlerinde yöneticilerin yetkilerinin artırılmasına yönelik öneriler yoğun bir şekilde ifade edilmiştir.
<i>Makale Geçmişi:</i>	
Başvuru 02.08.2021	
Kabul 29.11.2021	
<i>Anahtar Kelimeler:</i>	
Okulda şiddet, Ortaöğretim, Yöneticiler, Öğretmenler, Öğrenciler, Veliler	

1. INTRODUCTION

Violence imposes an important social, economic, emotional and spiritual burden to the individual, family and society, and it is inevitable to be passed on from generation to generation unless it is prevented. Violence has become a social phenomenon that occurs differently in almost every layer of society (Atmaca & Öntaş, 2014). The widespread continuity of violence transferred from generation to generation can cause various health problems in individuals and disruptions in the social structure of the society and prevent the future of the society from being based on solid foundations (Özgür, Yörükoğlu & Baysan Arabacı, 2011). It can be said that although the behaviors of individuals differ according to the family environment they grew up in, the violence observed and experienced by individuals during childhood and adolescence prepares the ground for learning and applying violence as a solution while solving their problems, so violence continues to be experienced in every part of the society and everywhere, but the sensitivity to violence varies individually. It can be said that violence is a phenomenon that threatens the health of the individual and the society as a result of the reinforcement of our innate aggressive impulse with learned behavioral patterns. In addition to the fact that violence is a form of behavior that is reinforced by learning from the family and society, it cannot be denied that the media is also a factor in the reinforcement and normalization of violence. While violence is included in the mass media with its psychological, sociocultural and socioeconomic dimensions as an individual and social phenomenon, the element of violence in these tools finds its reflection in social life and affects social life (EARGED, 2008). Since children cannot yet distinguish between imaginary and reality, they are more vulnerable than adults to the images they watch in the media. As a matter of fact, three main effects of violence in the media are mentioned in the study of İldeniz (2015):

1. Children who are highly exposed to images of violence in the media can exhibit more aggressive attitudes and behave more aggressively towards their peers.
2. Individuals who are exposed to media violence on a chronic and long-term basis may become insensitive to violent behavior and its consequences.
3. Children who watch many violent images on TV can develop "dangerous / bad world syndrome".

Although the aim of the school is to contribute to the growth of students as a healthy individual in line with their interests and abilities and to help them integrate with the society with the opportunities it provides, violent incidents in schools both disrupt education and pose serious dangers for students (Avcı, 2010). As a result of the trauma, physiological illnesses, psychological and psychosomatic disorders experienced by teachers who are exposed to violence, educational activities may be affected directly or indirectly (Atmaca & Öntaş, 2014).

Violence in education is the physical, psychological and sexual negative behaviors of the student to the student; the student to teacher or manager¹; other people to students, teachers and managers; managers, teachers and other employees to students (Taşar, 2019). Violence at school is defined as the common name of the forms of violence that occur in or around the school and are directed towards individuals, animals, nature and things (Arslan, 2015). When the literature is examined, it is seen that the types of violence are classified as physical, verbal, emotional, sexual violence and cyber bullying. Namely (Elliot, 1997; Arslan, 2015):

- Physical Violence: Actions that harm a person's body, such as pushing, kicking, punching, hair-ear pulling, bodily joking, attacking or intimidating with a gun or knife.
- Verbal Violence: Name-calling, making fun of, spreading gossip, threatening, saying bad things, writing hurtful notes.
- Emotional Violence: Exclusion from the group, discrimination, humiliation, damage to their belongings, deliberates hurtful behavior.
- Sexual Violence: Sexual abuse, harassment, sexual speech.
- Cyber Bullying: Swearing, insulting, ridiculing and humiliating posts on social networks.

Violence is experienced in different types, in different ways and in different environments. On the other hand, schools are the first social environments where the differences in social life levels are noticed consciously or unconsciously after the family and the living environment and where people who have been raised by families with different characteristics and different sociocultural structures are recognized (Can, 2007). In the school environment, individuals behave in the direction of meeting their expectations and needs within the behavioral patterns they learn from their families and their environment, fed by their genetic heritage. As in other dimensions of life, expectations and needs change in line with interpersonal interactions and experiences, and people's behaviors, rights and wrongs also change as the education process continues. In the education and training process,

¹ In this research; interviews were conducted with high school principals, assistant principals and senior assistant principals. These all participants were mentioned as school managers in this paper.

when students are provided school environment where a healthy, rich in life experience, conflicts are solved effectively and free from the destructive effects of violence, it is inevitable to contribute to the individual development of students as well as to the development of the society whose main resource is human in the long term. A study was conducted by EARGED (2007) with the participation of 605 school administrators in order to determine the knowledge, observations and evaluations of school administrators working in high schools about violence and the suggestions they deem necessary to prevent violence. In the study, it was found that school administrators spend a part of their work to combat violence, some studies especially on psychological counseling and guidance services were carried out to prevent violence, families have important responsibilities in preventing violence, and they perceive violence as a social problem.

In the qualitative study conducted by Aktaş (2019) in order to determine the responses and views of administrators and teachers towards students' in-class discipline problems, face-to-face interviews were conducted with 25 branch teachers, 7 managers that have been working in Vocational and Technical Anatolian High Schools and 21 parents. According to the results of the research; the administrators made suggestions for the solution of students' discipline problems to change the high school regulations, to improve the classroom management skills of teachers and to make it difficult to pass the course in the education system; according to the teachers' views, it was determined that students mostly behaved "talking with friends, joking", "sleeping in class", "displaying disrespectful behavior towards teachers", and the reactions to students in the face of negative behaviors were "verbal warning", "temporarily taking mobile phones", "referral to the disciplinary board/school administration", "guidance to the counseling service" and "one-on-one meeting with the student".

A quantitative study was conducted by Tekeli (2010) with the participation of 150 primary school teachers in order to examine the relationship between classroom management approaches used by primary school teachers and the violent behaviors of students in the classroom. In the study, it was concluded that as the teachers' levels of using instructional management, people management, and behavior management approaches increased, students' level of emotional violence and sexual violence decreased.

It is the fact that violence is a serious problem in schools which are mirrors of society (Özdere & Terzi, 2018). The Ministry of National Education has initiated studies on "Prevention and Reduction of Violence in Educational Environments" with the regulation no. 1995/81. Within the scope of the cooperation between schools and police units in our country in recent years (Safe School Safe Education Cooperation Project), it is aimed that our children complete their development in healthy living conditions, grow up as beneficial individuals for our country, protect them from all kinds of bad habits and raise them as individuals in good mental and physical health, a unit called the school police has emerged and activities have been started to prevent violence by working in coordination with schools (Yüzer, 2013).

Furthermore, innovations and changes are experienced in the lives of individuals and societies in line with the developments and innovations in the 21st century. Considering the development of the virtual world and its place in daily life; it is seen that the concept of violence has gained new dimensions and evolved in another direction. Although cyberbullying, which is experienced in the virtual world and has devastating effects on individuals' lives, is not a concept with a long history, it is extremely important to determine how the concept of violence is affected by all its dimensions (physical/verbal/emotional/sexual/virtual), how violence is experienced today and violence experienced in educational environments, what the current state of the events in terms of re-discussing the precautions that can be taken against the phenomenon of violence. In this study, it is aimed to determine the views of school managers about the precautions taken and strategies to be followed for the solution of violence incidents experienced at the level of students, teachers, managers and parents in public high schools in Bursa.

The main problem of the study is as follows: What are the views of school managers regarding the precautions taken and strategies to be followed for the solution of violence incidents experienced at the level of students, teachers, managers, parents in Bursa province? Do the views of school managers differ according to the types of high schools? Sub problems are;

1. What are the views of school managers regarding the precautions taken when violence occurs at school?
2. What are the solutions suggested by school managers for violence in education?
3. Do the views of school managers differ according to the type of high school?

2. METHOD

2.1. Research Model

In this study, phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used. Qualitative research is a type of research where qualitative data collection techniques such as observation, interview and document analysis are used, and the process of revealing perceptions and events in a realistic and holistic manner in the natural environment is followed (Yıldırım & Şimşek, 2008). Phenomenology is a method that focuses on evaluating lived experience (Jasper, 1994; Miller, 2003).

2.2. Study Group

The universe of the research consists of 228 public high schools in Bursa, according to the data of 2019-2020 MEBBİS database. Special education high schools were not included in the study. The following two criteria were taken into account when determining the study group: the number of schools in the districts and the number of disciplinary penalties given to students in schools. In order to ensure internal consistency, the statistics of disciplinary penalties given to students according to the Bursa Provincial Directorate of National Education e-school Management Information System were taken into consideration, and the schools with the least disciplinary penalties and the most disciplinary penalties were selected. The volunteering of the school managers to participate in the study was taken as a basis. The study group consists of 54 school managers.

2.3. Data Collection Tools

A semi-structured interview form developed by the researchers was used as a data collection tool in the study. In the preparation phase of the semi-structured interview form, firstly the literature was examined, the form prepared based on the literature and also purpose of this study. Then, three voluntary high school managers were interviewed and the opinions of two field experts were taken. As a result of making the necessary changes, the final version of the form was obtained.

The necessary research permission was obtained from Bursa Provincial Directorate of National Education in December 2019, all of the data were collected through face-to-face interviews, and the data collection process was completed in March 2020 in line with the implementation plan.

2.4. Data Analysis

The data were analyzed with categorical content analysis and frequency analysis, which are among the types of content analysis. In content analysis, primarily data is converted into units that can be analyzed (Mayring, 2000). In the process of categorical content analysis, firstly, the statements in the interview texts were conceptualized based on the literature and interview questions, and codes were created. The coding were made by two experts separately for the reliability of the study, and the coding made afterwards were checked. In the coding process, the responses of the participants were numbered and the frequencies of the codes were calculated, thus digitizing the qualitative data was provided.

After the codes were created, common aspects between the codes were determined and sub-themes were determined, and finally themes were created by combining the sub-themes. Naming and definitions have been made for the theme and sub-themes. While presenting the findings, direct quotations from the views of the participants were included in order to reflect the accuracy of the findings and to ensure the validity of the study.

The frequency (f) and percentage (%) values were calculated for the demographic characteristics of the participants forming the research group. The demographic characteristics of the participants participating in the study are presented in Table 1.

Table 1: Distribution of Participants by School Type

School Type	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Vocational and Technical Anatolian High School	25	46.30	46.30	96.30
Anatolian High School	14	25.92	25.92	35.18
Science High School	5	9.26	9.26	50.00
Anatolian Imam Hatip High School	5	9.26	9.26	9.26
Multi Program High School	3	5.56	5.56	40.74
Sports High School	2	3.70	3.70	100.00
Gender				
Male	46	85.18	85.18	85.18
Female	8	14.82	14.82	100.00
Position				

Principal	39	72.22	72.22	72.22
Asisstant Principal	14	25.93	25.93	100.00
Senior Asisstant Principal	1	1.85	1.85	74.07
Education Level				
Undergraduate	41	75.93	75.93	75.93
Master Degree-Other	7	12.96	12.96	88.89
Master Degree - Educational Administration	6	11.11	11.11	100.00
Management Seniority				
1-4 year	10	18.52	18.52	18.52
5-8 year	10	18.52	18.52	37.04
9-12 year	10	18.52	18.52	55.56
13-16 year	10	18.52	18.52	74.08
17-20 year	8	14.80	14.80	88.88
21-24 year	3	5.56	5.56	94.44
25-28 year	3	5.56	5.56	100.00
Total	54	100.00	100.00	

When Table 1 is examined, it is seen that 3.70% of the participants have been working in Sports High Schools, 5.56% in a Multi-Program High School, 9.26% in a Science High School, 11.11% in an Anatolian Imam Hatip High School, 24.07% in an Anatolian High School, and 46.30% in a Vocational and Technical Anatolian High School. 85.18% of the participants are men, 14.82% are women, 72.22% are principals, 1.85% are senior assistant principals, 25.93% are assistant principals. 75.93% of the participants are undergraduate, 11.11% have master degree in education management, 12.96% have master's degree in other fields and there is no participant who has completed his/her doctorate. 18.52% of the participants have management seniority of 1-4, 5-8, 9-12, 13-16 years, 14.80% for 17-20 years, 5.56% for 21-24, 25-28 years.

3. FINDINGS

As a result of the coding of the obtained data, a total of 2 themes have been revealed. These themes are precautions against violence in the school environment and suggestions for violence in the school environment. There are sub-themes under the themes.

3.1. Theme 1. Findings on precautions against violence in the school environment

The theme of precautions against violence in schools has been gathered under 4 sub-themes, namely, the contribution of school managers to the solution, the contribution of teachers to the solution, the contribution of students to the solution, the contribution of parents to the solution in solving the violence incidents experienced in the school environment.

3.1.1. Theme 1-Sub Theme 1. Findings on Contribution of the School Managers to the Solution

Findings on contribution of the school managers to the solution are presented in Table 2.

When Table 2 is examined, 6.15% of the school managers who participated in the research regarding the contribution of the school managers to the solution in violent incidents in schools did not express their opinions. According to the views of the school managers, the views stated in the contributions of the managers to the solution in the violence incidents in the schools were determined as 20.77% meeting with the family and 17.69% as cooperation with the administration-guidance service, 13.07% meeting with students, 10.77% disciplinary committee studies, 6.15% collaborated with the school police, 4.61% meeting with the teacher, 3.08% meeting with the on-duty teacher, 2.31% took preventive measures, 1.54% student trainings, observation, social-sports activities, meeting with the classroom teacher, crisis intervention team work, 0.77% reporting to the District National Education Directorates, informing, family trainings, violence prevention commission studies, psychosocial protection, prevention and intervention services, coaching system, home visit, risk mapping.

According to the views of the school managers participating in the study, it is seen that the managers' contribution to the solution of violence in schools is the cooperation of the administration-guidance service, meeting with the family, meeting with the student, meeting with the teacher in the school type of the Anatolian Imam Hatip High School. In the type of Anatolian High School, the contributions that school managers make to the solution of violent incidents are cooperation with the administration-guidance service, observation, preventive measures, social, sports activities, meeting with the family, meeting with the student, meeting with the class teacher, cooperation with the school police, disciplinary committee studies. One of the Anatolian High School managers stated the contribution of the managers to the solution of violent incidents as "*Instant intervention. Direction to the guidance service. Putting the required units into operation. We attach importance to social*

development. Projects, theater, poetry, science, sports. We do not leave any opportunities to allow violent incidents. (K31)"

Table 2: Theme 1-Sub Theme: Contribution of the School Managers to the Solution

Codes	Frequency	Percent
Meetings with families	27	20.77
Administration-guidance service cooperation	23	17.69
Meetings with students	17	13.07
Disciplinary Board Studies	14	10.77
No comment	8	6.15
Cooperation with the school police	8	6.15
Meetings with teachers	6	4.61
Meetings with teachers on duty	4	3.08
Preventive measures	3	2.31
Student trainings	2	1.54
Observation	2	1.54
Crisis intervention teams	2	1.54
Referral to health institution	2	1.54
Reporting District National Education Directorates	1	0.77
Informing	1	0.77
Family trainings	1	0.77
Social, sporting events	2	1.54
Meetings with class teachers	2	1.54
Violence Prevention Commission	1	0.77
Psychosocial protection, prevention and intervention services	1	0.77
Coaching System	1	0.77
Home visit	1	0.77
Risk map	1	0.77
Total	130	100

In the Multi-Program High School type, the contributions offered by the school managers to the solution are the cooperation with the administration-guidance service, meeting with the family, meeting with the student, meeting with the on-duty teacher, meeting with the teacher, and disciplinary committee studies. In the Science High School type of school, the contributions offered by the school managers to the solution are preventive measures and disciplinary committee studies. One of the Multi-Program High School Manager expressed the contribution of the managers to the solution as "*The first responders are on-duty teachers. Then, the result is reached with the joint efforts of the on-duty deputy principal and teachers close to the incident, and then the school guidance service, the disciplinary committee student, their parents and the school administration (K10)*".

In the Sports High School type, the contributions offered by the school managers to the solution are the cooperation with the administration-guidance service, meeting with the family, meeting with the on-duty teacher, and disciplinary committee studies. One of the Sports High School managers expressed the situation as "*They go to the sport clubs. The trainers are not very tolerant of their mouths, they try to carry the behavioral patterns to the school. When we start to meet it normal, s/he does it everywhere. We call their families and talk, we also apply punishment. (K16)*".

Vocational and Technical Anatolian High School type school managers' contributions to the solution, cooperation with the administration-guidance service, reporting to the district National Education Directorates, informing, student training, family education, observation, family meeting, meeting with the student, meeting with the classroom teacher, meeting with the on-duty teacher, meeting with the teacher, cooperation with the school police, disciplinary committee studies, violence prevention commission, psychosocial protection, prevention and intervention services, crisis intervention team, coaching training, home visit, risk map, referral to health institution. One of the school managers of the Vocational and Technical Anatolian High School stated the contribution of the administrators to the solution of violent incidents as "*We organize adolescence and cyber bullying trainings. We get support from out the school. For example, the mufti gave a training. Our efforts are not enough. We cannot reach families. We also organize family trainings. It is not enough. We seem more responsible. We are dealing with it. The counseling service is talking to the student. We inform the parents and call them to the school. In a very serious way, we also meet with the counselor. If we cannot reach the result, we make home visits. If we can't solve the problem, it goes to the disciplinary board. (K38)*".

3.1.2. Theme 1-Sub Theme 2. Findings on Contribution of the Teachers to the Solution

Findings on contribution of the teachers to the solution are presented in Table 3.

Table 3: Theme 1-Sub Theme 2: Contribution of the Teachers to the Solution

Codes	Frequency	Percent
No Comment	21	27.63
Having a meeting with the student	5	6.57
Communicate effectively with students	5	6.57
Psychological Counselor support	4	5.26
Presence of the on-duty teacher	4	5.26
Informing the administration	4	5.26
Support of the classroom guidance teacher	3	3.94
Prepare a report regarding the incident	3	3.94
Teachers contribute	2	2.63
Inform students during guiding hours	2	2.63
Having a meeting with parents	2	2.63
Involving the parent in the process	2	2.63
To intervene in time to events	2	2.63
To be present at the meeting about the student organized by the administration	2	2.63
Serving in the Disciplinary Board	2	2.63
Teachers' contribution is insufficient	1	1.32
Teachers have a lot of contribution	1	1.32
Teachers' contribution to the solution is through the direction of the administration	1	1.32
Reconciling the students	1	1.32
Taking the student to the hospital	1	1.32
Being a role model	1	1.32
Organizing social, sports activities	1	1.32
Creating a workshop culture	1	1.32
Having a recorded meeting with parents	1	1.32
Communicate effectively with parents	1	1.32
Parent visit	1	1.32
Exchange of views	1	1.32
Serving in the Honorary Board	1	1.32
Total	76	100

When Table 3 is examined, 27.63% of the school managers who participated in the study did not comment on the contribution of teachers to the solution in violence incidents in schools. Regarding the contributions of teachers to violence in the school, 1.32% of the school managers think that teachers have a lot of contribution, 2.63% of them are teachers contribute, 1.32% of them is teachers' contribution with the guidance of the administration, 1.32% of them think that teachers' contributions are insufficient.

According to the school managers' views, 6.57% of the views stated in the contribution of teachers to the solution in cases of violence in schools, to interview with the student, to establish effective communication with the student, 5.26% to the counselor support, the presence of the on-duty teacher, to inform the administration, 3.94% to the classroom guidance teachers' support, preparing a report about the incident, 2.63% informing the student during the counseling hours, interviewing the parents, intervening in time, being present at the meeting held by the administration with the student, taking part in the disciplinary board. 1.32% of the views stated in the contributions of teachers to the solution are reconciling students, taking the students to the hospital, being a role model, organizing social-sports activities, creating a workshop culture, having a recorded meeting with parents, effective communication with parents, visiting parents, exchanging views, to serve on the honor board.

According to the school managers' views stated about contributions of teachers in the solution of violence in schools in the Anatolian Imam Hatip High School type are that effectively communicate with the students, involve the parents in the process, the parents visit. School managers' views stated about contributions of teachers in the solution of violence in schools in the Anatolian High School type are that the support of the classroom counselor, the readiness of on-duty teacher, interviews with students, to establish effective communication with students, to organize social sports activities, to inform the administration.

One of the Anatolian Imam Hatip High School managers expressed the contribution of teachers to the solution as "We contribute by establishing a close and sincere bond with students and involving parents in the process. (K7)". One of the Anatolian High School managers expresses the contribution of teachers to the solution as "Class counselors identify problems. It is reported to the guidance service and administration. The counseling service is interested, in case of severe cases, they are referred to psychiatry (K53)"

In the Multi-Program High School type, it is seen that teachers' contributions to the solution of violent incidents are the support of the psychological counselor, the support of the classroom guidance teacher, their interview with the student, their effective communication with the students, and being a role model. One of the Multi-Program High School managers explained the contribution of teachers to the solution as *“The teacher should explain the things that need to be known about the student to the administration and especially the counselor, the classroom counselor, should be involved in the subject (K6)”*.

It is observed that the Science High School managers don't comment on the teachers' contribution to the solution in violent incidents. In the Vocational and Technical Anatolian High School type, teachers' contributions to the solution of violent incidents are the support of the psychological counselor, the support of the classroom guidance teacher, the presence of the on-duty teacher, having a meeting with the student, effectively communicating with the students, reconciling the student, taking the students to the hospital, informing the students during the counseling hours, to create a workshop culture, to have interviews with parents, to have a recorded meeting with parents, to involve parents in the process, to communicate effectively with parents, to intervene in events on time, to prepare a report about the incident, to be present at the meeting held by the administration to the student, to inform the administration, to exchange views, to take part in the discipline and honor board. One of the managers of the Vocational and Technical Anatolian High School explained the contribution of teachers to the solution as *“They provide information about the family and socioeconomic structure of the students involved. If there is a teacher in the incident, the teacher also attends the parents' meeting (K13)”*.

In the type of Sports High School, teachers' contribution to the solution of violence in schools is the support of psychological counselors, meeting with the student, preparing a report about the incident, and informing the administration. One of the managers of the Sports High School explained the contribution of the teachers to the solution as *“Teachers record what they see. The counselor makes the necessary conversation (K16)”*.

3.1.3. Theme 1-Sub Theme 3. Findings on Contribution of the Students to the Solution

Findings on contribution of the students to the solution are presented in Table 4.

When Table 4 is examined, 41.38% of the school managers who participated in the research did not give information about the contribution of the students to the solution in the violence incidents experienced in the schools. 1.72% of the school managers stated that students contributed to the solution of violent incidents at school, and 1.72% did not.

According to the views of the school managers , 8.62% of the students' contribution to the solution of violence in schools was expressing their regret, communicating effectively with the student, 6.90% mediating, 5.18% admitting their mistakes, apologizing, complaining each other, 3.45% the support of their friends, their solution-oriented approach, the habit of obeying the rules, fear of discipline, 1.72% being understanding, behaving honestly, making peace, being persuaded, respecting the rights of others, giving eyewitness testimony.

According to the views of Anatolian Imam Hatip High School managers students' contribution to the solution of violence in schools is mediation with the student, respecting the rights of others; according to the views of Anatolian High School managers students' contribution to the solution of violence in schools is support of their friends, solution-oriented approach, being honest, being persuaded, gaining the habit of obeying the rules, fear of discipline. One of the Anatolian High School managers expresses the contribution of the students to the solution as *“Honest students' contribution is high, relationships progress on the axis of trust and respect (K49)”*.

Table 4: Theme 1-Sub Theme 3: Contribution of the Students to the Solution

Codes	Frequency	Percent
No Comment	24	41.38
By expressing their regret	5	8.62
By mediation	4	6.90
By admitting their mistakes	3	5.18
By apologizing	3	5.18
By complaining about each other	3	5.18
Support of friends	2	3.45
By a solution-oriented approach	2	3.45
By gaining the habit of obeying the rules	2	3.45
Fear of Discipline	2	3.45
Students contribute	1	1.72
Students don't contribute	1	1.72
By being tolerant	1	1.72
By acting honestly	1	1.72
By making peace	1	1.72

As persuasion	1	1.72
By respecting someone else's rights	1	1.72
By giving eyewitness testimony	1	1.72
Total	58	100

In the Multi-Program High School type, students' contribution to the solution is eyewitness testimony, and in the Science High School Type students' contribution to the solution is to admit their mistakes. One of the Multi-Program High School managers expresses the contribution of students to the solution as *"After such incidents happen, they make serious efforts not to be punished in the disciplinary committee. (K10)"*.

In the Vocational and Technical Anatolian High School type, students' contribution to the solution is the support of their friends, mediation, solution-oriented approach, admitting their mistakes, apologizing, expressing their regret, making peace, gaining the habit of obeying the rules, fear of discipline, complaining about each other. One of the managers of the Vocational and Technical Anatolian High Schools expresses the contribution of the students to the solution as *"Most of the violent students are in a position to apologize to both their teachers and friends within a few hours. Classmates are also often with the administration. They tell their friends about their mistakes. Here, too, the love and respect created by the administration and the teacher on the student prevent some violent incidents from escalating (K8)"*.

In the Sports High School type, students' contribution to the solution is their apology and their expressing regret. One of the managers of the Sports High School expresses the contribution of the students to the solution as *"They do not prolong the result of the action they do with a moment's anger. They take their punishments and make peace. Since they know this, the events do not have continuity, they do not prolong (K16)"*.

3.1.4. Theme 1-Sub Theme 4. Findings on Contribution of the Parents to the Solution

Findings on contribution of the parents to the solution are presented in Table 5.

When Table 5 is examined, 17.54% of the school managers who participated in the research did not give information about the contribution of parents to the solution in the violence incidents experienced in schools. 1.75% of the school managers regarding the contribution of parents to the violence incidents experienced in the school stated that they were not reflected to the parents, 3.52% of them convinced the parents, the majority of them were not constructive, 14.03% were the ones who helped.

Table 5: Theme 1-Sub Theme 4: Contribution of the Parents to the Solution

Codes	Frequency	Percent
No comment	10	17.54
There are those who help	8	14.03
Contribute	8	14.03
By being tolerant and open to communication	4	7.02
Rarely	3	5.26
By taking care of their children	3	5.26
By taking into account the guidance and advice of the school	3	5.26
Majority of them contribute	3	5.26
We convince	2	3.52
Contribution is insufficient	2	3.52
Most of them are not constructive	2	3.52
By keeping their children under control	2	3.52
By collaborating with teachers	2	3.51
Not reflected to parents	1	1.75
There are those who carry to the forensic dimension	1	1.75
There are those who have assault reports	1	1.75
By trying to close the incident	1	1.75
By visiting the school	1	1.75
Total	57	100

14.03% of the school managers stated that parents did not contribute, 3.52% had insufficient contributions, 5.26% rarely contributed, most of them contributed, 1.75% were those who took the legal dimension, and those who received assault reports. According to the school managers' views, 1.75% of the parents' contribution to the solution in the violence incidents in schools tried to close the incident, make a school visit, 3.51% cooperate with teachers, 3.52% keep their children under control, 5.26% take care of their children, pay attention to their guidance and recommendations, and 7.02% of them are understanding and open to communication.

According to the views of the Anatolian Imam Hatip High School type managers, the contribution of the parents to the solution of the violence incidents in the schools is that they take the guidance and recommendations of the school into account. According to the views of the managers in the Anatolian High School type, the contribution of parents to the solution of violence in schools is to keep their children under control, to be understanding and open to communication. In the Multi-Program High School type, parents' contribution to the solution of violence in schools is to keep their children under control, take care of their children, and make school visits. In the Science High School type, the contribution of parents is understanding and open to communication. In Vocational and Technical Anatolian High School type of school, the contribution of the parents to the solution of violence in schools is to try to close the incident, to take care of their children, to take into account the school's guidance and recommendations. In the Sports High School type the contribution of the parents is that they are understanding and open to communication.

One of the managers of the Anatolian Imam Hatip High School stated the contribution of the students to the solution as *"Parents are getting informed and participating in prevention efforts so that the incident does not grow (K48)"*. One of the Anatolian High School managers stated that *"The family is supportive. When we look at the family structures of the children we have problems with, the parents are usually the ones who are divorced (K53)"*. One of the Multi-Program High School managers expressed the situation as *"They contribute to the process by collaborating with the school (K10)"*.

One of the Science High School managers stated the contribution of the students to the solution as *"We involve the parents in the process. We cooperate with them. It has not been a problem so far (K29)"*. One of the Vocational and Technical Anatolian High School managers expressed his opinion in the form of *"Some parents can take the incident to the forensic dimension after meeting with us (K38)"*. One of the Sports High School managers expressed his opinion as *"It depends on the parent's attitude, when some parents come to school, the problem may increase (K27)"*.

3.2. Theme 2. Findings on Suggestions for Violence in the School Environment

The theme of suggestions for violence in schools has been gathered under 6 sub-themes, namely, suggestions in terms of system, ministry, legislation, suggestions in terms of school managers' suggestions in terms of parents, suggestions in terms of students, suggestions in terms of teachers and suggestions in terms of physical conditions of the school.

3.2.1. Theme 2-Sub Theme 1. Findings on Suggestions in terms of System, Ministry, Legislation

When suggestions of school managers in terms of system, ministry and legislation on prevention of violence in schools compared according to the school type, the suggestions of the Anatolian Imam Hatip High School managers are that punishments should be deterrent, the job descriptions should be clarified, the education should not be compulsory for 12 years, there should be a psychologist in the schools. As a matter of fact, one of the managers of the Anatolian Imam Hatip High Schools expressed his suggestion as *"Disciplinary legislation should be constructive and deterrent and have sanctions, parent and student-centered approach is not correct. (K7)"*

When the suggestions of Anatolian High School managers regarding the prevention of violence in terms of system, ministry and legislation are examined; suggestions are that the regulations should be deterrent, the regulation should be updated by taking the opinions of teachers and administrators, violent images in social media and visual media should be removed, the curriculum should be updated, the environment of schools should be made attractive, social and sports activity lessons should be increased, the guidance service should be used actively, every student should have a goal, mothers should not work.

K35 who is one of the Anatolian High School managers stated as *"Regulations should be stricter. The violence perpetrated is about people. Whether students, parents, teachers or administrators are among which groups, the sanction should be of a deterrent nature. There is nothing to be defended about violence. Violence should not come to mind as an alternative"*. K9 explained as *"To equip young people in terms of social ethics and values"*. K14 explained as *"It is necessary to retire those waiting for retirement. In their time, violence was normal, the point of view was different. To use the Counseling Service actively in the new period. Keeping the communication open, improvement works. The teacher does not intend to solve it by resorting to violence in the new generation"*.

When the suggestions of Multi-Program High School managers in terms of the system, ministry and legislation for preventing violence are examined; the suggestions are that the authority of the school guidance service should be increased in terms of preventing violence, and students should be educated about life skills. K11

who is one of the Multi-Program High School managers explained the views on suggestions as *"A lesson on morality and manners can be introduced"*.

When the suggestions of the Science High School managers in terms of the system, ministry and legislation regarding the prevention of violence are examined, the suggestions are that violent images in social media and visual media should be removed, education should not be compulsory for 12 years, the Ministry should protect teachers and administrators from the violence of the parents, social and sports activity lessons should be increased, students should be trained in line with their interests. K18 who is one of the Science High School managers explained the suggestions as *"Thanks to the rights granted to parents and students, parents consider the student justified, complain to CÍMER, and the teacher withdraws his/her hand. The Ministry should protect the teacher and administration"*. K22 explained suggestions as *"Family, social media and environment are effective. Legislation is important but not a solution. Four years is not enough for management task, managers need to be empowered in this regard. Four years of change make us powerless. We start to be accepted in two years, then the period of leaving the institution begins"*.

When the suggestions of Vocational and Technical Anatolian High School managers regarding the prevention of violence system, ministry and legislation are examined; suggestions are that penalties should be deterrent in the regulation, regulations should be applied as written, applicable rules should be set, coordination should be ensured in basic education and secondary education regulations, violent images in social media and visual media should be removed, basic education should be strengthened, vocational education methodology should be changed, university examination system should be reconsidered, students should be admitted to vocational high schools with an exam, education should not be compulsory for 12 years, the authority of administrators and teachers should be increased, the workload of administrators should be reduced, the number of class hours should be reduced, the system of student placement in high schools should be reconsidered, the curriculum should be updated, social and sports activity lessons should not be graded, psychological counselors should be assigned, the number of them should be increased, the classroom should have a guidance teacher at 10 and 11, the teacher should be at school 5 days a week, the status of teachers should be improved, teachers' performance should be good, there should be a coaching system, seminars should be efficient, family trainings should be provided, uncontrolled use of smart boards should be prevented, families should show affection for their children, cooperation with families should be made, home visits should be made, healthy and effective communication should be established with students and parents, and the powers of security personnel should be increased.

K8 who is one managers of Vocational and Technical Anatolian High Schools explained the suggestions as *"System: The concept of the school of the neighborhood should be developed thoroughly. The lowest scoring students should not be enrolled in the same school. The number of courses of vocational high school students should be reduced and the amount they will learn should be selected. Social activity areas should be increased. Social and sports lessons should be more and outside if possible. Students who attend such courses should not be graded. When the student fails, s/he has no expectation from school and education. Neither punishment nor reward has a meaning for them. Then the student is open to all kinds of violence. The university exam should either be canceled or all students should be prevented from taking the exam. One hundred thousand of the students qualify for a good university, while the remaining two million students pursue dreams for 12 years. Eighteen years of age is considered a little late to give them a way to choose a profession. A male guidance counselor and at least as many male culture teachers should be appointed to our school as much as the number of female culture teachers. Male teachers are the group of teachers with the least problems. Our students are predominantly male and do not know how to behave to whom due to the environment they come from. There are always problems with female teachers"*.

K12 expresses its views as *"The seminars held in our organization are not productive. The Ministry is working according to the situation in the field. The rights given are not used correctly, especially in terms of parents. Twelve-year compulsory education should be abandoned"*. K15, on the other hand; *"When students come from primary education, they get confused, there is no absenteeism, punishment, no class failing. So it sounds so easy. There should be absenteeism and punishment in primary and secondary school legislation. There is a problem caused by the differences between the levels. The worst comes to us as a student. We say you will fail, s/he does not believe it because s/he thinks that s/he will pass with ŞÖK. We say you will fail if you are absent, s/he does not believe. There is a problem in primary education. There are students in the ninth grade who cannot read. With six poor grades, the kid passes in high school"* expressed in the form.

When the suggestions of Sports High School managers regarding the prevention of violence system, ministry and legislation are examined; suggestions are that the penalties should be deterrent, the regulations should be applied as written, the social and sports activity lessons should be increased. K27 who is one of Sports High School managers explained the suggestions as *"The rules must be precise. All the trouble is in the 4 + 4 + 4 system. When you send the student from the school with disciplinary punishment, there is a problem in the other*

school. When trying to graduate from the 12th grade, you can't deal with the good student. Wherever there are students who are causing problems, you are dealing with them to take precautions. This is the same for teachers. So the rules need to be strict, clear and deterrent. When the student does something, s/he will know the punishment. Nobody knows the rules. We are also intervening, the rules are not fully implemented. We are not professional. The system and rules should be clear and unchanging. Students should be able to say their thoughts, but they should be punished when they make mistakes. Everyone should turn to the field that they can achieve and have talent, and do what they love”.

3.2.2. Theme 2-Sub Theme 2. Findings on Suggestions in terms of School Managers

When comparing the suggestions for the prevention of violent incidents in schools according to the type of school, the suggestions of the Anatolian Imam Hatip High School managers are that administrators should be protected by law, the authorities of the administrators should be increased, everyone should do their job correctly, and they should be able to communicate effectively with the students and parents. As a matter of fact, one of the managers of the Anatolian Imam Hatip High School explained the suggestion as *“Violence against administrators or education personnel must be punished according to their justifications, and legal support must be provided in this regard (K7)”*.

The suggestions of the Anatolian High School managers are that authorities of the administrators should be increased, the administrators should apply the rules, the stakeholders should be able to participate in the management, the problems should be kept at a controllable level, administrators should be able to manage the crisis, should not only focus on success, should be focused on correcting behavior rather than punishment, should use the media for education, take care of the student, try to win the student, they should be able to communicate effectively with the student and their parents, approach the student with affection, see the student as their own child, and should plan activities for students where they can release their energies. One of the Anatolian High School managers expressed the suggestion as *“This is inherent in the business. It is against the nature of things to have no fighting in a place with 850 students. It will surely be a problem. Problems can be controlled and should be under our control. It is important to keep it at a controllable level. It is important to manage the crisis (K20)”*.

Suggestions of Multi-Program High School managers are that the authorities of administrators should be increased, communication training and seminar on adolescents should be given to administrators, and there should be more parents and students in the disciplinary board. On the other hand, the suggestions of Science High School managers are that the authorities of administrators should be increased, teachers and administrators should be able to act together, and administrators should apply the rules and communicate effectively with students and parents. One of the Science High School managers explained the suggestion as *“Authorization needs to be given to administrators. We are trying to see the problems by good faith. As we sincerely solve it in good faith, we do not have any problems. Where does it go? If this place is MTAL, we cannot apply this technique (K18)”*.

Vocational and Technical Anatolian High School managers’ suggestions are that the density of the paperwork of the administrators should be reduced, the administrators should be protected by law, the authorities of administrators should be increased, communication training should be given to the administrators, the administrators should be aware of everything that happens in the school, the experience should be shared on management, the way of being a manager should be organized, managers and teachers should act together, administrators should apply the rules, administrators should be appointed according to their merit, everyone should do their job correctly, entry and exit to school should be controlled, sports activities should be emphasized, education on anger management should be given, administrators should take care of the student, and be able to communicate effectively with the student and parents. One of the managers of the Vocational and Technical Anatolian High School explained the suggestion as *“We cannot deal with the students due to the workload. We come to school, we enter our room. We can't even get out of the room by finding time to do signature and paperwork. Unfortunately, our day is over without even seeing the student's face. The problem is right here (K3)”*.

The suggestions of Sports High School managers are that the authorities of the administrators should be increased and communication training should be given to the administrators. One of the managers of the Sports High School explained the suggestion as *“Teacher-student, administrator-student, communication is effective. You lose the student when you shout, and you win when you act constructively. If s/he accepts you, loves you, knows that you love him/her, you have a positive effect on the student. The important thing is that effective and healthy communication. Communication is important. When communication is healthy, the situation improves. (K27)”*.

3.2.3. Theme 2-Sub Theme 3. Findings on Suggestions in terms of Parents

When suggestions of principals in terms of parents on prevention of violence in schools compared according to the school type, the suggestions of the Anatolian Imam Hatip High School managers are that parents should be in dialogue with the school even if there is no problem, parents should take into account the advice of teachers and administrators, and parents should be trained to raise awareness. As a matter of fact, one of the managers of the Anatolian Imam Hatip High School expressed the suggestion as *“Rather than standing next to the students, they should take into account the advice of the teacher and administration (K7)”*.

Suggestions of Anatolian High School managers for parents are that they should follow, control and take care of their children, be a good example for them, increase their parent-school cooperation, be in contact with the school even if there is no problem, come to the school when called, listen unilaterally and not blame the school, ensure them to trust the school, raise awareness of parents with trainings should be given and they should not forget that young people are the future of society. One of the Anatolian High School managers explain suggestions as *“We can’t reach parents. They should be found more in school. Parents should be aware. Parents should improve themselves in listening unilaterally to children. Cooperation with the school should be developed. Parents do not come because they suppose that we will ask for money when they are invited. They listen to the children one-sided, they get angry and come. We call them to school and calm them down. They try to go to the prosecutor’s office. Our state should pay per student to schools (K14)”*.

Suggestions of Multi-Program High School managers for parents are that school rules and regulations should be explained to parents and the workings done at school with the parents of students who are subjected to violence should be more binding. One of the Multi-Program High School managers explained the suggestions as *“Parents should be educated on the events experienced, and information should be provided by the counselor teachers about what to do before and after. (K6)”*.

The suggestions of Science High School managers for the prevention of violence in schools for parents are that parents should teach their child to be a good person, after they listen to their child unilaterally and should not blame the school. One of the Science High School managers made a suggestion that *“Many parents says: We have suffered, they should not suffer. They burden the teacher because s/he sees the child right. Teachers’ slightest intervention becomes a problem, so teachers withdraw themselves (K18)”*.

Suggestions of Vocational and Technical Anatolian High School managers are that parents should follow, control and take care of their children, teach their children to be good people, spend quality time with their children, be a good model for their children, teach their children the social values, should not get permission with the request of the student, increase the cooperation between the parents and the school even if there is no problem, parents should not listen to their children unilaterally and blame the school, parents should be involved to the administration process, parents should be trusted in the school, parents should be educated to raise awareness. One of the managers of the Vocational and Technical Anatolian High School suggested that *“Parents should also be educated frequently, and their children should be made to feel that they are trained by themselves. Parents should not see themselves as a power over the system, and should trust their school and teachers (K5)”*.

Suggestions of Sports High School managers is that parents should not listen to their children unilaterally and blame the school. One of the Sports High School managers made the suggestion as *“After all, these students will also be parents in the future. The old system was also wrong, and this is wrong also. Only organizing seminars for parents are not enough. Conversations do not affect parents, they do not change, the child’s attitude does not bother the parent. Parents perceive this as self-confidence. (K16)”*.

3.2.4. Theme 2-Sub Theme 4. Findings on Suggestions in terms of Students

When the suggestions for the prevention of violent incidents in schools are compared according to the school type, the suggestions of the Anatolian Imam Hatip High School managers are that, the students’ respect and empathy skills should be developed, the school activities should be increased, guidance and orientation activities should be given more importance. The suggestions of Anatolian High School managers are that risky groups should be followed, social life skills should be added to the curriculum, students should learn to be patient, learn to share, students’ responsibility skills should be developed, students should not see violence as a solution, activities should be increased, students should adopt rules as behavior, the number of lesson hours should be reduced, outdoor activities should be increased. One of the Anatolian High School managers stated the suggestions for the students as *“The time spent for student in a closed area should be reduced. The number of lessons should be reduced especially in vocational high schools where students have no academic interest. They teach for 10 hours indoors, so an environment of violence occurs. They are more comfortable in the workshop environment. Because they have no academic interest, it is not easy to settle them. (K14)”*.

Suggestions of Multi-Program High School managers regarding the prevention of violent incidents in schools should be increased, the activities should be increased, information should be given about what will happen if they do not obey the rules, the school culture should be created, preventive studies should be done, solutions should be produced according to the problem, students should be approached sincerely. One of the Multi-Program High School managers stated the suggestions for the students as *"The information about what to do before and after should be given to the students by educating students over the events experienced by the counselors (K6)"*.

The suggestions of Vocational and Technical Anatolian High School managers to students about the prevention of violence in schools are that social life skills should be added to the curriculum, students should be able to act conscientiously, the habit of apologizing and thanking should develop, students' responsibility skills should be developed, they should learn to ask for help from their elders when they have problems, the number of the activities should be increased, the student should not watch inappropriate images in the media, use social media in a controlled manner, students should participate in management, students should be informed about what will happen in case of obeying the school rules and not obeying the rules, a sense of duty should be created, the reward and punishment should be deterrent and interesting, schools should be controlled with security cameras, students should be placed in schools according to their interests, students should be approached in small groups, there should be a branch in sports, abilities of students should be determined, students should be guided according to their interests, the students should feel belonging to the school, the students should feel valued. It is seen that the Sports High School principals' suggestion for students is that the number of the activities should be increased. One of the managers of the Vocational and Technical Anatolian High School stated the suggestions for the students as *"Our state needs to get a grip on the media. Because they are watching series and trying to implement them. If the state does not want to lose these children, it must solve. We see this in MTALs. Girls are swearing, fighting, teasing, smoking and etc. (K15)"*.

3.2.5. Theme 2-Sub Theme 5. Findings on Suggestions in terms of Teachers

When the suggestions for the teachers to prevent violence in schools are compared according to the school type, the suggestions of the Anatolian Imam Hatip High School managers are that teachers should be valued, teachers should know students well, teachers take care of students individually, the teacher should be a role model, and the teaching staff should be complete. As a matter of fact, one of the managers of the Anatolian Imam Hatip High School explained the suggestions as *"By being involved in the process, the teacher should know the students very well and pay close attention to them and make the strong and solid connection between parent-school-student (K7)"*. Another Anatolian Imam Hatip High School manager stated that *"I'm saying I don't stand behind anyone for two things. Violence and harassment. Our age is the age of communication. Nobody should touch the student, neither by love nor hate (K33)"*.

Suggestions of Multi-Program High School managers for teachers are that teachers should be trained about what to do in cases of violence, they should identify students who are prone to violence, and teachers should take care of students individually. One of the Multi-Program High School managers expressed his suggestions as *"Teachers should be trained based on the events experienced. Information about what to do before and after should be explained by the counselors (K6)"*.

The suggestions of Anatolian High School managers to teachers in preventing violence in schools are that teachers should be valued, the personal rights of teachers should be respected, violence against teachers should be stopped, a common attitude should be developed among teachers, teachers should be rotated, teacher training should be focused on students who are prone to violence. Teachers should act the students equally. The teacher should be able to understand the problems and needs of the new generation. The teacher should be able to empathize, a role model, equipped with the students who are prone to violence in social activities and should not be in physical contact with the student. One of the Anatolian High School managers explained his suggestion as *"The society and the school are an inseparable system, to be able to identify the students' inclination to violence by staying in cooperation with parents beforehand, to identify the broken family, to assign social activities to students who are prone to violence, to teach them to share (K9)"*. Another Anatolian High School manager made a suggestion as *"We have to develop a common attitude, the same reactions should be given to the same behavior. If we develop this the problem will be solved. This is not a profession of making money. Our profession is a matter of conscience, it cannot be done without involvement (K42)"*.

Suggestion of Science High School managers for preventing violence in schools is that the respect environment between teachers and the students should be protected. According to the Sports High School managers, teachers should be valued and should be good in classroom management. One of the managers of the Sports High School explained the suggestion as *"The teacher's hands are tied in every matter. When the grade in sports lesson is good, they find the average of 50. Other lessons are out of jurisdiction. The teacher is guilty if/s/he raises his/her voice, stretches his/her hand and does not give grades (K16)"*.

The suggestions of Vocational and Technical Anatolian High School managers for the prevention of violence in terms of teachers are that teachers should be valued, personal rights of teachers should be respected, violence against teachers should be stopped, job description of teachers should be defined well, teachers should be educated about what to do in cases of violence. They should be in contact with students and parents, treat equally to students and know how to use technology, take more responsibility, know students well, take care of students individually and treat students with patience and compassion. They should not be prejudiced against students, should teach students to apologize and thank, spend time in and out of school with students, value the student, inspire students in lessons, be good in classroom management. The teacher should work efficiently, the career system should be organized, the class size should be reduced, the teaching staff should be full, the teacher should be in the school.

One of the managers of the Vocational and Technical Anatolian High School explained the suggestion as *"The teacher has to be fair in his/her actions, when grading, talking and should not be prejudiced. The student should know why the teacher gave the punishment, his/her teacher should not make a hasty decision on anything. Even the decision made after an hour is very different. It should teach children that it is virtue to apologize and that giving thanks is a friendly gain. (K8)"*. Another Vocational and Technical Anatolian High School manager explained the suggestion as *"The teacher should educate himself/herself in every field, not use his/her lesson as a means of pressure, be patient and compassionate towards his/her students, and do not just worry about the curriculum (K46)"*.

3.2.6. Theme 2-Sub Theme 6. Findings on Suggestions in terms of Physical Conditions of the School

When the suggestions for the prevention of violence in schools in terms of the physical conditions of the school are compared according to the school type, the suggestions of the Anatolian Imam Hatip High School managers stated that schools should be built on large lands far from the city center, the number of the places where energy can be discharged should be increased, skill workshops should be opened, there should be a cafeteria in the school.

The suggestions of Anatolian High School managers in terms of the physical conditions of the school are that schools should become living spaces, security precautions should be increased, there should not be separate buildings in the school garden, there should be an environment in the school that children can love, extracurricular activity areas should be offered, social facilities should be wide, skill workshops should be opened. A manager working at an Anatolian High School explained the suggestion for physical conditions as *"To provide opportunities for information technologies, painting, music workshops, theater, sports, team games and sharing at school (K9)"*.

Another Anatolian High School manager stated that *"It is not true for students to be educated within the four walls, it should be only knowledge-oriented, life is not just about knowledge, but campus education should be at school until one o'clock after breakfast, there should be social activities in the afternoon, campus schools with trained staff (K42)"*.

The suggestions of Multi-Program High School managers in terms of the physical conditions of the school, schools should become living spaces and extracurricular activity areas should be offered. The suggestions of the Science High School managers are to make schools living space, schools should be built on large lands away from the city center, the physical spaces of the school should be kept under control, the school should be an environment that children can love, students should be supported technologically, and there should be a cafeteria in the school. Extracurricular activity areas should be presented on the recommendation of sports high school managers.

A manager working in a Multi-Program High School explained the suggestion for physical conditions as *"Having social facilities where more activities can be done, hall, field, large garden, canteen, etc. (K11)"*. A manager working in a Science High School explained the suggestion as *"School environments should be relaxed and canteens should be like patisseries. They should have a good environment at school so that they don't need to go outside. We have a dormitory, their minds should not be left out (K43)"*.

The suggestions of Vocational and Technical Anatolian High School managers in terms of the physical conditions of the school; schools should become living spaces, should be built on large lands far from the city center, sauteed places and escape points should be less, security precautions should be increased, students should be visible from everywhere, a protection system should be built on windows, two schools should not be in the same garden, green areas should be increased in schools, the garden should be large, the school garden and cleanliness should be nice, the school should be an environment that children can love, extracurricular activity areas should be offered, the places where energy can be discharged should be increased, social facilities should be wide, there should be shower areas for after sports, sports areas should be built, skill workshops should be established, the school must have a gym.

A manager who has been working in the Vocational and Technical Anatolian High School explained the suggestion regarding physical conditions as *“Schools should not only consist of classrooms and workshops, they should have such social areas that the student can come to the school on the weekend, do the homework at school, and play the game in the school. Of course, under the supervision of the teacher. At that time, it will be easier to find local athletes. The student who sheds his energy does not deal with anyone. S/he will be happier because s/he will taste the sense of success. Physical education class student runs for two hours and sweats. There is no environment to take a shower. Class smells of sweat until evening. There should be no physical education in this way (K8)”*.

4. DISCUSSION AND RESULT

Based on the findings obtained as a result of the content analysis conducted in the research in order to determine the views of school managers on the precautions taken against the violence incidents experienced at the level of students, teachers, administrators and parents in public high schools in Bursa, and the strategies to be followed, the results are as follows.

1. In the case of violence in schools, the contributions of managers to the solution are in the type of Anatolian Imam Hatip High School and Multi-Program High School, the administration-guidance service cooperation and negotiation; in addition to this, observation, preventive precautions, social, sports activities, cooperation with the school police, disciplinary committee studies, interviews in the Sports High School type as well as disciplinary board studies, preventive measures, disciplinary committee studies are in the type of Anatolian High School type. It can be said that in the vocational and technical Anatolian High School type of school, the contributions made by the managers to the solution are more intense in proportion to the intensity of the events. In the study conducted by Aküzüm and Oral (2015), suggestions about school, education and students were presented to prevent violence in schools, and the solutions suggested by the administrators and teachers in the research support results of this research.

2. In the case of violence in schools, students' contributions to the solution are mediation with students, respect for someone else's rights, support of their friends, understanding, solution-oriented approach, honest behavior, persuasion, gaining the habit of obeying the rules, fear of discipline in the Anatolian Imam Hatip High School type. In the Multi-Program High School type, students' contribution to the solution is eyewitness testimony. It was concluded that they admitted their mistake in the Science High School type.

3. In the Vocational and Technical Anatolian High School type students' support to the solution is that mediation, solution-oriented approach, admitting their mistakes, apologizing, expressing their regrets, making peace, gaining the habit of obeying the rules, fear of discipline, complaining about each other. It was concluded that in the Sports High School school type, students' contribution to the solution is their apologies and regrets.

4. Parents' contribution to the solution in the type of Anatolian Imam Hatip High School is that parents should take into account the school's orientation and recommendations; keeping their children under control and being understanding and open to communication in Anatolian High School school type; keeping their children under control, taking care of their children, visiting schools in the Multi-Program High School school type; be understanding and open to communication in the Science High School school type of school. It was concluded that they try to close the incident, take care of their children, take into account the guidance and recommendations of the school in the Vocational and Technical Anatolian High School school type; be understanding and open to communication in the type of Sports High School.

5. When the suggestions of the managers in terms of system, ministry and legislation were compared according to school type, it was concluded that there was no significant difference according to school types, and the suggestions of Vocational and Technical Anatolian High School administrators and their expectations from the ministry were higher in this sense. In the study conducted by Avcı (2010), it was determined that the occurrence of violence cannot be explained by a single reason, and it is not possible to prevent violence with a single solution strategy.

6. When the suggestions for the prevention of violence in schools are compared according to the school type, it can be said that the recommendation to increase the authorities of the managers in all school types is explained intensely.

7. It has been concluded that school managers have higher expectations from parents in terms of preventing violence in schools in Anatolian High Schools and Vocational and Technical Anatolian High Schools.

8. It has been concluded that school managers have higher expectations from students and teachers in terms of preventing violence in Vocational and Technical Anatolian High Schools.

9. It was concluded that the suggestions for the physical conditions of the school that extracurricular activity areas should be offered and schools should become living spaces offered in all school types intensely.

10. It can be said that the contributions of managers to the solution of violence in schools are the cooperation of the administration and guidance service, meetings and disciplinary committee studies in all districts. Studies conducted support the results of this research. In a study conducted by EARGED (2007) with school managers, it was found that some studies were carried out to prevent violence, especially psychological counseling and guidance services, families had important responsibilities in preventing violence, and they perceived violence as a social problem.

In this study, the views of school managers about the precautions taken and strategies to be followed in the violence incidents experienced in the dimensions of students, teachers, managers and parents in public high schools in Bursa province were investigated. The following recommendations have been developed based on the research results.

1. Informing students, teachers, parents and managers about violence, crime and cooperation with police forces,
2. Making studies on making schools a living space, a place where students can come to enjoy and be happy,
3. It is recommended to plan leisure time activities at school, to increase social, sportive and cultural activities, to plan activities for students to drain their energy.
4. In future research; a research in which violence events in schools are determined according to the views of teachers, parents and students can be designed.

REFERENCES

- Aktaş, A. (2019). *Sınıf yönetiminde sınıf içi disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda yönetici ve öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aküzüm, C. ve Oral, B. (2015). Yönetici ve öğretmen görüşleri açısından okullarda görülen en yaygın şiddet olayları, nedenleri ve çözüm önerileri. *EKEV Akademi Dergisi*, 19(61), 1-30.
- Arslan, Y. (2015). Okullarda yaşanan şiddet olaylarının düzey ve dinamiklerini anlamak: Batman Merkez Örneği/Türkiye. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(5), 1-17.
- Atmaca, T. ve Öntaş, T. (2014). Velilerin öğretmenlere uyguladığı şiddete yönelik nitel bir araştırma. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 47-62.
- Avcı, A. (2010). *Eğitimde şiddet olgusu lise öğrencilerinde şiddet, saldırganlık ve ahlakî tutum ilişkisi, Küçükçekmece ilçesi örneği*. (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Can, Y. (2007). *İlköğretim okullarında şiddet (öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin yaklaşımları)*. (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- EARGED (2007). *Ortaöğretim okullarında görevli yöneticilerin şiddet konusundaki bilgi ve becerilerine ilişkin mevcut durum analizi*. Millî Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED).
<https://www.meb.gov.tr/earged/earged/%C5%9Fiddet%20ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1.pdf>
- EARGED (2008). *Öğretmenlerin şiddet konusundaki bilgileri, gözlemleri, değerlendirmeleri ve çözüm önerileri*. Millî Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED).
https://www.meb.gov.tr/earged/earged/ogrt_siddet_konu_gorusleri.pdf
- Elliot, M. (1997). *101 Ways of dealing with bullying*. Hodder Childrens' Book.
- İldeniz, B. (2015). *Okullarda şiddetin nedenleri ve önlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Jasper, M. A. (1994). Issues in phenomenology for researchers of nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 19, 309-314.
- Mayring, P. (2000). Qualitative content analysis [28 Paragraphs]. *Forum Qualitative Sozial for schung / Forum: Qualitative Social Research*, 1 (2), Art.20, <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0002204>
- Miller, S. (2003). Analysis of phenomenological data generated with children as research participants. *Nurse Researcher*, 10(4), 68-82.
- Özdere, M. ve Terzi, Ç. (2018). Liselerde öğretmene yönelik şiddetin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Niğde ili örneği. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 68-88.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G. ve Baysan Arabacı, L. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi - Journal of Psychiatric Nursing*, 2(2), 53-60.
- Taşar, H. H. (2019). Eğitimde şiddet ve şiddeti azaltma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 899-912.
<https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.557870>
- Tekeli, A. (2010). *Sınıf öğretmenlerinin kullandıkları sınıf yönetimi yaklaşımlarıyla öğrencilerin sınıfta gösterdikleri şiddet (bullying) davranışları arasında ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yüzer, M. F. (2013). *Okullarda şiddetin önlenmesinde güvenlik hizmetlerinin rolü: Okul polisi uygulaması Ankara ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Ethical approval

This study is among the studies that do not require ethics committee approval; due to the approval of the research, which is the source of the study's data, was received from Bursa Provincial Directorate of National Education in December 2019, and the research reached the final stage when TR DİZİN informed about the studies requiring the "Ethics Committee Permission".